

El gust per la lectura

L'Escanyapobres

Narcís Oller

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

SEMINARI
“El gust per la lectura”
2000-2001

Direcció General d'Ordenació Educativa
Servei d'Ensenyament del Català

L'Escanyapobres
Narcís Oller

MONTSERRAT CORRIUS I COLL
CARME VILÀ I COMAJOAN

ÍNDIX

Introducció	5
Orientacions per al professorat	7
1. Objectius	7
2. Continguts	7
3. Orientacions didàctiques	8
I. Narcís Oller, creador de la novel·la catalana moderna	11
II. L'anàlisi de la novel·la	27
1. L'estructura	29
2. La tècnica narrativa	30
3. El narrador i el punt de vista	34
III. L'ambientació	37
1. L'època	39
2. L'espai	41
IV. Els personatges	47
1. L'Oleguer	49
2. El binomi Magí-Tuies	54
3. El binomi Oleguer-Tuies	57
4. Les relacions amb la resta de personatges	59
V. La figura literària de l'avar	63
1. L'avarícia	65
2. La passió	67
3. La moneda	72
4. Avars i usurers en la literatura del segle XIX	75
VI. Recursos lingüístics	79
1. Recursos lingüístics propis del registre col·loquial	81
2. Recursos lingüístics exclusius del registre literari	92
Bibliografia	99
Annex	103

INTRODUCCIÓ

L'elaboració d'aquest dossier didàctic s'ha dut a terme pensant, principalment, en el fet que *L'Escanyapobres*, de Narcís Oller, és lectura obligatòria de Batxillerat. Creiem, però, que en part, i potser amb alguna adaptació, el dossier també es podria emprar en altres nivells d'ensenyament secundari.

La producció novel·lística catalana del segle XIX és escassa. Pràcticament no hi ha mostres de novel·les plantejades seguint els criteris que marcaven els diferents moviments de l'època. Per una banda, a *L'Escanyapobres* podem trobar diferents mostres dels tres moviments que, cronològicament, va viure Narcís Oller: el Romanticisme, el Realisme i el Naturalisme. Per altra banda, el tema central que planteja aquesta novel·la és molt important en el segle XIX, ja que l'enriquiment i els diners són presents en gairebé totes les literatures europees, plasmats amb els dos extrems més antagònics: l'avar que acumula els diners sense fer-los córrer i el burgès que s'enriqueix invertint-los productivament. Per tant, *L'Escanyapobres* és una novel·la catalana ben representativa del segle XIX.

Sempre és un repte per als nois i noies llegir una novel·la escrita fa tants anys. En començar la lectura, a l'alumnat actual el tema de l'avarícia li pot semblar llunyà, com potser també la realitat quotidiana que retrata *L'Escanyapobres* i, fins i tot, els aspectes formals (per exemple, part del lèxic). Amb l'ajut del professorat, però, segurament també els nois i noies de Batxillerat trobaran els atractius que presenta la novel·la: la ironia que es manté al llarg de tota la narració, els herois o antiherois que s'amaguen darrere d'aquestes pàgines i, principalment, la passió que la possessió de diners desperta en algunes persones.

El material que us presentem té per objectiu donar a conèixer *L'Escanyapobres* tot plantejant un seguit d'exercicis amb una clara finalitat didàctica, exercicis que poques vegades exigeixen cap més activitat que rellegir fragments de la novel·la. Diem *rellegir*, perquè hem confegit el dossier suposant que l'alumnat el treballarà un cop ja hagi fet una primer lectura *normal* de la novel·la.

Aquest dossier està estructurat en diferents apartats. El primer, **Narcís Oller, creador de la novel·la catalana moderna**, pretén que l'alumnat pugui conèixer els aspectes més importants de la vida d'aquest autor, de la seva obra (especialment les altres novel·les) i del context cultural en què va viure, i entendre per què ha estat considerat el creador de la novel·la catalana moderna.

El segon apartat, **L'anàlisi de la novel·la**, permet aprofundir en els aspectes més bàsics a l'hora d'analitzar qualsevol novel·la, com ara l'estructura i el punt de vista.

El tercer, el quart i el cinquè respectivament, **L'ambientació**, **Els personatges** i **La figura literària de l'avar**, proposen exercicis que permeten aprofundir en aspectes que considerem fonamentals del contingut de *L'Escanyapobres*, l'anàlisi dels quals ajuda a tenir una visió més completa de la novel·la llegida, més enllà de la trama.

En el sisè apartat, **Recursos lingüístics**, els exercicis plantegen anàlisis minucioses dels aspectes lingüístics, en sentit ampli, de *L'Escanyapobres*, incidint especialment en aquells trets propis del registre col·loquial.

Finalment, hi trobareu un **annex** que conté un solucionari de les activitats de resposta tancada.

Per a la confecció d'aquest dossier hem utilitzat la 5a edició (del 1999) de *L'Escanyapobres* d'Edicions 62 dins la col·lecció «El Cangur», pràcticament idèntica a la darrera edició que s'ha publicat, del 2000. Creiem que és útil que l'alumnat llegeixi la novel·la en una d'aquestes dues edicions perquè contenen un pròleg –ampliat respecte altres edicions– d'Alan Yates de lectura imprescindible. En confeccionar el dossier hem pressuposat que els nois i noies ja hauran llegit i entès també aquest pròleg.

Tot i que per a la majoria d'exercicis només cal rellegir fragments de la novel·la, en algun cas hem proposat exercicis que obliguen l'alumnat a consultar obres molt a l'abast en qualsevol biblioteca (enciclopèdies, diccionaris, manuals literaris, etc.) i, en un cas, l'edició de les *Obres completes* de Narcís Oller.

No volem acabar aquesta introducció sense agrair la col·laboració desinteressada i entusiasta de Mercè Maure, l'autora dels dibuixos de dos exercicis de l'apartat III.2.

ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

1. Objectius

1. Llegir de forma comprensible una novel·la.
2. Deducir i analitzar els components bàsics d'una obra narrativa.
3. Analitzar els principals elements que configuren l'estructura de la novel·la.
4. Reconèixer el tema central i els motius secundaris.
5. Comprendre el significat global de la novel·la.
6. Identificar els principals recursos expressius i la tècnica narrativa emprada i relacionar-los amb el significat global de la novel·la.
7. Interpretar els trets més importants de la novel·la que es puguin relacionar amb el Romanticisme, el Realisme i el Naturalisme, i saber-los situar en diferents fragments de la novel·la.
8. Llegir i analitzar alguns dels textos més representatius en què aparegui el tòpic literari de la figura de l'avar.
9. Obtenir i processar informació sobre Narcís Oller i els corrents literaris que el van influir. Retenir-ne les dades bàsiques i relacionar-les amb el contingut de la seva obra.
10. Demostrar criteri personal a l'hora de valorar la novel·la treballada.
11. Manifestar sensibilitat cap a la lectura literària i apreciar-ne la importància en el desenvolupament personal.

2. Continguts

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. L'obra de Narcís Oller: biografia i producció novel·lística.
2. La novel·la *L'Escanyapobres*: l'anàlisi de la novel·la
  - la tècnica narrativa
  - els personatges
  - els recursos lingüístics
3. El tractament de l'avarícia i la figura de l'avar en la literatura del segle XIX.

Procediments

1. Lectura comprensiva de fragments literaris.
2. Identificació de les principals idees d'un text.
3. Deducció dels elements bàsics de la novel·la.
4. Reconeixement de l'estructura d'una obra narrativa.
5. Detecció dels recursos expressius més significatius.
6. Anàlisi dels recursos literaris emprats en la novel·la, principalment la comparació, la metàfora i la ironia.
7. Interpretació del significat global d'una obra narrativa.
8. Redacció de textos narratius amb intenció literària o amb finalitat de crítica.

9. Argumentació escrita d'interpretacions personals o col·lectives.
10. Comparació de diversos textos amb l'objectiu de conèixer similituds o divergències temàtiques.
11. Selecció de les característiques més rellevants del Romanticisme, el Realisme i el Naturalisme mitjançant l'anàlisi de fragments de *L'Escanyapobres*.
12. Recerca, obtenció i selecció d'informació sobre la vida i l'obra de Narcís Oller.

Valors, normes i actituds

1. Sensibilització per les manifestacions literàries de caràcter narratiu: hàbit de lectura, creació de relats propis, interès per les produccions dels companys, etc.
2. Interès per conèixer les tècniques pròpies del gènere narratiu: adquisició de conceptes, contrast de parers, comparació de textos i consulta bibliogràfica.
3. Participació en les propostes didàctiques, ja siguin individuals, en petit grup o col·lectives, i realització acurada de les activitats proposades.
4. Interès en la consulta i recerca en diferents fonts bibliogràfiques.
5. Desenvolupament personal de criteris literaris o de capacitat crítica.
6. Valoració positiva de l'enriquiment personal que aporta la literatura en el coneixement d'altres èpoques i altres àmbits.

3. Orientacions didàctiques

Per a l'ensenyament/aprenentatge

L'objectiu fonamental d'aquest dossier és aconseguir que l'alumnat sigui capaç d'identificar i d'analitzar els trets bàsics que configuren la novel·la *L'Escanyapobres*. Com que el nombre, varietat i durada de les activitats presentades fan difícil treballar el dossier complet, caldrà, doncs, que cada professor seleccioni aquelles propostes que consideri més adequades als interessos i coneixements del grup classe.

Per a arribar a una bona interpretació de *L'Escanyapobres* cal que l'alumnat conegui prèviament tot el context històric, social i cultural que reflecteix l'obra, el moment en què va ser escrita i els diferents moviments literaris que influïren en l'autor. Per a aconseguir aquest fi pot ser molt útil el primer apartat del dossier, la informació complementària que l'alumnat pot buscar en manuals i enciclopèdies, i les explicacions que pot oferir el professorat.

El comentari a l'aula dels aspectes anteriors permetrà al professorat introduir les característiques principals de les narratives realista i naturalista, i les relacions establertes entre aquests tipus de literatura i el progrés industrial, el desenvolupament econòmic o científic i l'ascensió de la burgesia.

En l'anàlisi de la novel·la introduïm alguns conceptes com ara l'ordre en la narració, el temps, el ritme, etc., probablement desconeguts per bona part dels nois i noies. Per tant, caldrà que el professorat, mitjançant altres textos, expliqui amb més detall aquells conceptes que puguin quedar poc clars.

La interpretació de diferents textos on es reflecteix l'avarícia té com a objectiu observar el tractament que determinats autors vuitcentistes fan de la figura de l'avar des de perspectives oposades (cientifista, psicològica...) o de cultures diferents (catalana, francesa, anglesa i espanyola).

En l'anàlisi d'aspectes lingüístics, n'apareixen alguns a l'entorn del català col·loquial o d'anàlisi de la conversa que creiem que poden interessar l'alumnat i, subsidiàriament, permeten repassar-ne d'altres que són presents a les classes de llengua.

Hem plantejat activitats orals i escrites, la majoria individuals, les quals requereixen un esforç personal, i algunes en grup, perquè considerem que la reflexió col·lectiva pot ser més productiva a l'hora d'entendre determinats aspectes de la novel·la o perquè són pertinents en aquells casos en què l'activitat és massa llarga per ser confegida per una sola persona. Hi trobareu, també, algunes activitats interdisciplinàries, bàsicament lligades a la geografia, la història o el dibuix.

Considerem que les activitats del dossier constitueixen el pas previ perquè l'alumnat pugui fer comentaris de text (guiats al principi i, després, sense pautes). Aquesta pràctica permetrà augmentar la seva capacitat d'anàlisi i, fins i tot, aplicar l'experiència a d'altres obres literàries. Nosaltres no plantejarem comentaris de textos (creiem que és un exercici posterior a les activitats del dossier), però sí que proposem que els nois i noies confegeixin textos de tipologia diversa, perquè practiquin una habilitat bàsica en la vida acadèmica.

Per a l'avaluació

Hem de tenir present que l'alumnat, en acabar l'ESO, ha de ser capaç de reconèixer els principals períodes de la literatura catalana, identificar-ne els principals escriptors i situar-los en el seu context literari. Paral·lelament, la lectura d'alguns textos dels autors anteriors i l'estudi dels diferents gèneres literaris els ha permès reflexionar sobre el concepte de fet literari. Així, doncs, l'avaluació inicial ha de permetre al professorat determinar el grau de coneixement literari de l'alumnat, tant de concepció teòrica com de coneixements concrets.

Per tant, com a activitat d'avaluació inicial es pot proposar que l'alumnat ompli un qüestionari amb dos apartats. La primera part, de resposta breu i ràpida, ha de permetre detectar els coneixements previs de l'alumnat sobre el període en què va ser escrita la novel·la i l'època que retrata. Aquesta part es pot extreure del primer apartat del dossier i pot funcionar, alhora, com a activitat d'aprenentatge i d'avaluació inicial. En el segon apartat, de pregunta més complexa i de resposta més elaborada, s'hi ha d'incloure una sèrie de preguntes sobre les característiques principals de la novel·la com a gènere narratiu.

La pauta de l'avaluació formativa estarà centrada en la resolució de les propostes didàctiques que plantegen els diferents apartats de què consta el dossier. L'anàlisi i el comentari de textos, amb l'ajuda d'un petit guió, permetrà potenciar la capacitat crítica de l'alumnat i enriquir la seva producció escrita.

L'avaluació final ha d'estar d'acord, és clar, amb el treball que s'hagi fet sobre la novel·la, però sembla adequat que aquesta avaluació se centri més aviat en comentari de textos o altres activitats més globals que no pas en exercicis semblants als dels dossier, que tractin només un aspecte concret.

**I. NARCÍS OLLER, CREADOR DE LA NOVEL·LA
CATALANA MODERNA**

Narcís Oller ha passat a la història de la literatura com el creador de la novel·la catalana moderna. Aquesta consideració prové del fet que les novel·les d'Oller són comparables a les novel·les europees contemporànies, tot i que aleshores en la cultura catalana no hi havia tradició novel·lística recent i ni tan sols una normativa gramatical unànimement acceptada.

1. *L'Escanyapobres* participa (en graus diferents) de tres moviments literaris: Romanticisme, Realisme i Naturalisme. Llegiu, en una enciclopèdia, informació sobre aquests tres moviments literaris i:

- a) Col·loqueu les característiques que us oferim tot seguit en el quadre, dins dels moviments literaris corresponents:
- Voluntat de reflectir la realitat social i col·lectiva.
  - Llibertat artística, individualisme, imaginació i originalitat per part dels autors.
  - Base ideològica positivista: realitat verificable científicament.
  - Tema de la influència del determinisme biològic (genètic, hereditari) i ambiental.
  - Interès per l'exotisme de terres llunyanes.
  - Rebuig de la fantasia i descobriment de la realitat com a matèria literària.
  - Descripció objectiva de la realitat, sense concessions a la idealització ni a l'embelliment.
  - Rebuig pel que sigui ideal, màgic, mític o simbòlic.
  - Interès per la cultura popular i per la història medieval.
  - Exaltació dels sentiments.
  - Utilització de molts recursos expressius: metàfores, antítesis, hipèrboles, hipèrbats, ús freqüent d'exclamacions i punts suspensius.
  - Interès perquè una novel·la sigui rigorosa des d'un punt de vista científic.
  - Reflex de la realitat quotidiana i coneguda per l'autor: fets contemporanis i geografia propera i concreta.
  - Exclusió dels elements fantàstics, abstractes o decoratius, i preferència pel que és lleig, degenerat o miserable.
  - Llenguatge viu i directe, amb molts col·loquialismes, locucions i frases fetes populars.

<i>Romanticisme</i>	<i>Realisme</i>	<i>Naturalisme</i>
1)	6)	11)
2)	7)	12)

3)	8)	13)
4)	9)	14)
5)	10)	15)

b) En el quadre següent, ompliu les dècades que abasten aquests tres moviments literaris –l'època pot variar una mica segons l'obra que consulteu– i les dècades en què va viure Oller, tal com hem fet nosaltres per a les dècades en què aquest escriptor va publicar novel·les:

Dècades (1731-1930)	1731-1740	1741-1750	1751-1760	1761-1770	1771-1780	1781-1790	1791-1800	1801-1810	1811-1820	1821-1830	1831-1840	1841-1850	1851-1860	1861-1870	1871-1880	1881-1890	1891-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930
Romanticisme																				
Realisme																				
Naturalisme																				
Vida de N. Oller																				
Novel·les de N. Oller																				

c) Busqueu en una enciclopèdia què és el *costumisme urbà*, i anomenau tres escriptors catalans que hagin inclòs escenes d'aquest tipus de costumisme en les seves obres.

d) Ompliu el quadre següent amb, com a mínim, un exemple de cada tipus de característica:

Característica...	Exemples a L'Escanyapobres
Romàntica	
Realista	
Naturalista	
Costumista	

2. Narcís Oller, a més de *L'Escanyapobres*, va publicar altres novel·les. Busqueu-ne informació a la GEC o en alguna altra obra (per exemple, a la *Història de la literatura catalana*, d'editorial Ariel) i feu les activitats següents:

- a) Busqueu els títols de les novel·les de Narcís Oller i col·loqueu-los en el quadre següent segons la data de publicació de la primera edició. Quan hàgiu completat l'activitat, tindreu les novel·les d'Oller per ordre cronològic:

Any	Novel·les de Narcís Oller (per ordre cronològic)
1882	
1884	
1885	
1890-1892	
1899	
1906	

- b) Col·loqueu els títols de les novel·les d'Oller que corresponguin als comentaris sobre els personatges que us oferim. (Aquests comentaris, de M. Serrahima, els hem extrets de *Dotze mestres*, pàg. 75-82, però es poden trobar gairebé idèntics en un epíleg de les *Obres completes*, pàg. 1.476-1.481.) Quan hàgiu acabat, us quedaran les novel·les ordenades segons l'extensió (de més extenses a menys extenses):

Novel·les de Narcís Oller (per extensió)	Comentaris sobre un personatge principal
	<i>El protagonista visible és Gil Foix, el pervingut; el «nou ric», com n'hem dit després. [...] tot el món de la novel·la gira deliberadament al volt de l'enriquiment de Gil Foix; és el fet que provoca les modificacions en la vida de tots els altres personatges.</i>
	<i>[Aquesta novel·la] és centrada al volt d'un personatge femení. Però la figura d'Isabel de Galceran, molt menys definida, no és ben bé la d'una protagonista. [...] També contribueix a la imprecisió el fet de la considerable inconsistència d'Albert, el protagonista masculí que li és enfrontat.</i>
	<i>[A partir de] la lluita interna [de la protagonista] produïda per l'atracció d'uns amors que la maduresa que s'acosta fa més intensa, [...] i alhora la pertorbació davant la proximitat del ben plantat Deberga que la volta [...] [veiem que] s'ha emancipat de la presentació inicial oficiosa i protectora i ha esdevingut una dona de debò.</i>
	<i>D'entrada, la Toneta és allò que en deien «una noia model». Però apareix l'home, el seductor [...], i tot canvia. Tot, en ella, esdevé apassionament, neguit, manca de resistència per oposar-se a una primera impressió, a un primer afalac.</i>

	<i>Narcís Oller es proposa essencialment la pintura –per cert, molt ben aconseguida– d’un caràcter masculí. Daniel Serrallonga és un descentrat [...]. Per única vegada, el narrador parla en la primera persona d’un simple espectador del drama.</i>
	<i>Oller, tot i que preveu la passió examinada en un home, no se sap estar de posar-li una dona al costat que viu igualment l’avarícia, i encara més exacerbada. De mica en mica, és la Tuies la que va prenent el lloc central, i és una decisió d’ella la que produeix la catàstrofe.</i>

3. Ara que ja coneixeu sumàriament l’argument de les novel·les de Narcís Oller, responeu les preguntes següents sobre els títols:

- Quines dues novel·les contenen un renom en el títol? Quina relació té aquest renom amb les accions del protagonista a què fa referència?
- Quines dues novel·les contenen en el títol un nom propi? Quina relació poden tenir els significats literals d’aquests noms propis amb el contingut de les novel·les respectives?

4. A l’època de Narcís Oller era freqüent que les novel·les, a més de títols, tinguessin subtítols. Relacioneu els títols de les novel·les amb els seus subtítols:

La Papallona

L’Escanyapobres

Novel·la de costums del nostre temps

Vilaniu

La febre d’or

Estudi d’una passió

La bogeria

Pilar Prim

—Per què us sembla que *L’Escanyapobres* té un subtítol diferent de les altres novel·les? Us semblaria apropiat per a la novel·la que heu llegit el subtítol més usual en les altres novel·les d’Oller?

5. Oller va escriure narracions d’extensió molt diferent, des de novel·les molt llargues (com ara *La febre d’or*) fins a narracions molt curtes (aforismes i tot). Convencionalment, en l’actualitat considerem que les novel·les de Narcís Oller són les sis anteriors. Ara bé, *L’Escanyapobres* i, sobretot, *La bogeria*, a vegades no han estat considerades novel·les pròpiament dites sinó novel·les curtes (sovint denominades, per l’autor mateix, *novel·letes*), perquè la frontera entre novel·la pròpiament dita i novel·la curta varia segons l’època:

- La narració curta *Isabel de Galceran* va constituir la gènesi d’una novel·la d’Oller. Quina?

- b) Ompliu el quadre següent segons la consideració (novel·la, novel·la curta, novel·leta, relat...) que *L'Escanyapobres* i *La bogeria* tenen en el text coetani que us transcrivim a continuació i en les altres fonts esmentades en el quadre:

Més tart li foren premiades en l'espai de cinch anys, en els Jochs Florals, ses noveletes Sor Sanxa, Isabel de Galceran y L'escanya-pobres. [...]

Hi hà un cert parèntesis de temps entre les publicacions que acabem d'anomenar y la de les noveles La bogería y Pilar Prim.

Lectura popular. Biblioteca d'autors catalans, volum I (pàg. 65-66)

	<i>L'Escanyapobres</i>	<i>La bogeria</i>
Nombre de pàgines a <i>Obres Completes</i>		
Consideració en el text coetani transcrit		
Consideració a les <i>Obres completes</i> (vegeu-ne l'índex)		
Consideració a la GEC		
Consideració a la <i>Història de la literatura catalana</i> (d'editorial Ariel)		

- c) Si de vosaltres depengués, consideraríeu que *La bogeria* i *L'Escanyapobres* són novel·les pròpiament dites o novel·les curtes? Per què?

6. A més de novel·les i de narracions curtes, Narcís Oller va escriure contes, articles, obres de teatre... i va traduir textos d'altres llengües. Tot i que en els seus inicis Oller va començar a escriure en castellà, de seguida va considerar que la seva llengua literària havia de ser el català. Llegiu els textos següents d'Oller, d'origen ben divers, i responeu després aquesta pregunta: Segons la vostra opinió, per què Oller va decidir que la seva llengua literària fos el català i no pas el castellà?

I allí, a la taula del Cafè Espanyol, a la qual jo no deixí més de concórrer, vaig fer nombrosa coneixença d'escriptors catalans i vaig travar amistat perpètua amb En Guimerà, llur capitost; i amb en Vilanova i l'Aulèstia, a qui, com abans he dit, havia ja conegut de noi. Poc em costà d'intimar amb tot aquell estol d'ardits somniadors com jo mateix, que més que parlant de lletres, s'encenien parlant de pàtria o criticant els governs d'Espanya. De mica en mica se m'anà encomanant també a mi aquesta dèria, i així, sense adonar-me'n i quan encara no m'havia decidit a escriure en català per les aprensions d'antany, vaig sentir-me tan català com pogués ser-ho el més ardent de tots ells.

Vingué la festa dels Jocs Florals d'aquell any, el 1877, [...] arribà l'hora dels trinquis i... oh, vergonya meva!... d'un a un van anar aixecant-se tots els comensals, brindant, recitant o llegint, menys jo, l'intrús, l'únic autor allí desconegut, amb tot i haver omplert tantes resmes de paper en aquella llengua, que havia estat per a mi l'única que podia donar als nous companys meus allí triomfants «la merescuda glòria a què estúpidament renunciava escrivint en català!» [...]

Un cop a casa, remogut com hi arribava, aquella nit vaig somniar molt. Vaig veure finalment clar, que entre l'escriptor i la seva llengua nadiua hi ha un nexa tan estret que no té substitució possible; que seria, per tant, inútil tot esforç que seguís fent per arribar a cisellar la frase castellana amb la sobrietat, força i soltesa que mostraven els meus compatriotes escrivint en català; que si el territori de la nostra llengua és bon tros més petit que el de la majoria d'altres idiomes, no per això hem de renegar-la ni deixar de conrear-la amb aquell amor i aquell entusiasme de què ens han deixat gloriós exemple els nostres clàssics, ni creure, tampoc, que en els jardins petits no hi poden esclatar flors de tanta exquisitat, ufanor i durada com les que pugui donar el jardí més gran.

N. Oller, *Memòries literàries* (pàg. 4-5)

[D'una carta a J. Mañé i Flaquer del 1886] *Tan obcecados viven en este punto hasta los ingenios más preclaros de allende el Ebro* [es refereix sobretot a B. Pérez Galdós] *—excepción hecha de muy pocos, entre los cuales descuella Menéndez y Pelayo quien me ha excitado precisamente a no abandonar el camino emprendido—, tan obcecados están, repito, que se resistirán más a creer en la existencia de esa ley sobrehumana que impone fatalmente al escritor catalán, como el de cada país, distinto lenguaje y diverso estilo, que en lo de la absurda confabulación. [...] la imposibilidad absoluta en que se verá el mejor escritor de abarcar todo el vocabulario, todo lo que tiene de genuino y castizo la lengua propia, la que se nos insufló en la niñez, la única que menos inexactamente podemos decir que sentimos, la única que late en nuestro espíritu y en la cual estalla el pensamiento toda la vida, cualquiera que sea el país en que nos hallamos, los hábitos extranjeros que en larguísima residencia hayamos contraído.*

N. Oller, *Memòries literàries* (pàg. 63-64)

—Sí—li respongué ella, descaradament enriallada i mirant-lo de fit a fit—, sí. Per què?

—Señorita: si es así, perdone usted que le diga que está usted muy cruel conmigo.

—No he fet sinó el que devia. És com castigo tots els atreviments així.

—¿De modo que un regalo mío lo tildaría usted de atrevimiento?

—És clar que sí. I, vaia, despulli's d'artificis, home: parli'm en català que el meu papà es deia Dou, i vostè es diu Roig, i la conversa ens ha dut per uns camins tals de franquesa, que tot el que sigui fals el pot fer entropessar molt fàcilment.

N. Oller, *Pilar Prim*, dins *Obres completes* (pàg. 588)

7. A part de les novel·les, l'obra més important d'aquest autor són unes extenses memòries titulades *Memòries literàries*:

- a) Busqueu informació sobre les *Memòries literàries* i redacteu un text d'unes deu línies amb les dades bàsiques sobre aquesta obra (quan les va escriure Oller, quan les va publicar, per què les va escriure, com es titulaven inicialment, continguts principals, etc.).

- b) Tal com les llegim ara, les *Memòries literàries* estan dedicades a una novel·lista que escrivia amb un pseudònim masculí, Víctor Català. Busqueu informació sobre aquesta escriptora i establiu les comparacions següents amb Narcís Oller:

	<i>Narcís Oller</i>	<i>Víctor Català</i>
Nom real complet (nom i dos cognoms)		
Any del naixement i any de la mort		
Lloc de naixement		
Lloc on va viure la major part de la seva vida		
Anys de publicació de la primera i de l'última novel·la		
Té algun premi, important a nivell nacional, dedicat a la seva memòria?		
S'ha rodat alguna pel·lícula d'alguna de les seves obres?		
A la vostra població o a prop, hi ha algun carrer, algun centre d'ensenyament, alguna biblioteca, etc. que dugui el seu nom?		

8. Narcís Oller va ser un escriptor que, des de la primera publicació, va tenir un gran èxit inicial (també a Espanya, a Europa –especialment a França i a Rússia– i fins i tot a Amèrica). En canvi, cap al final de la seva vida va ser poc valorat.

- a) Les dues persones que més van animar Oller a publicar en els seus inicis, van ser el seu cosí germà Josep Yxart i Joan Sardà. Busqueu en una enciclopèdia les dades més rellevants sobre aquestes dos crítics literaris i feu un resum d'unes deu línies de la importància que van tenir a la seva època.
- b) Oller va tenir moltes amistats literàries. Busqueu les dades bàsiques dels escriptors i escriptores següents, amb qui es va relacionar. Podeu fer l'exercici en grup, repartint-vos equitativament la recerca d'informació:

<i>Escriptors</i>	<i>Any de naixement i de mort</i>	<i>Dues obres</i>	<i>Llengua (o llengües) de la majoria de les seves obres</i>
Leopoldo Alas, <i>Clarín</i>			
Víctor Balaguer			
Agustí Calvet, <i>Gaziel</i>			
Raimon Casellas			
Pompeu Gener			
Adrià Gual			
Àngel Guimerà			
Francesc Matheu			
Marcelino Menéndez y Pelayo			
Manuel Milà i Fontanals			
Emilia Pardo Bazán			
José Maria de Pereda			
Benito Pérez Galdós			
Santiago Rusiñol			
Joaquim Ruyra			
Miguel de Unamuno			
Juan Valera			
Jacint Verdaguer			
Emili Vilanova			
Émile Zola			

- c) A l'època de Narcís Oller, els escriptors es relacionaven amb els seus col·legues, especialment els estrangers, només de forma epistolar. Oller, en canvi, va conèixer i va tractar personalment escriptors de tot Europa. Digueu, segons la vostra opinió, quina influència podien tenir aquestes amistats literàries en la seva obra.
- d) Busqueu informació sobre dos moviments literaris que van sorgir a principi del segle XX (el Modernisme i el Noucentisme), i aventureu per què els escriptors seguidors d'aquests moviments (especialment els noucentistes) no van valorar gaire l'obra d'Oller.

9. Com acabem de veure, Narcís Oller es va relacionar amb Émile Zola, que és considerat l'iniciador i el màxim exponent del Naturalisme.

- a) Quina novel·la de Narcís Oller va prologar Émile Zola?
- b) Feu un resum, d'entre deu i quinze línies, de la vida i obra d'Émile Zola.
- c) Tenint en compte els textos següents, confegiu un text (d'unes vint línies) titulat «El Naturalisme en l'obra de Narcís Oller»:

Així, doncs, veiem com Oller fou relacionat immediatament amb el "Naturalisme", tendència estètica que tot just arribava a la Península en els seus plantejaments teòrics. Quan dels plantejaments teòrics, els "naturalistes" francesos donaren pas a la publicació d'obres afiliades amb aquella escola, el terme "naturalisme" passà de ser un tret modern de la novel·la contemporània a ser un qualificatiu que connotava immoralitat, gust pel lleig i per la descripció minuciosa de les baixes passions humanes, i determinisme en la concepció de l'àmbit de llibertat dels individus. Aleshores, la reacció gairebé unànime de la crítica fou la d'establir diferències entre el naturalisme de Zola i el d'Oller.

G. Ortiz de Landázuri, 'L'Escanyapobres' de Narcís Oller (pàg. 8)

Zola i el naturalisme són elements fonamentals en l'òrbita literària de Narcís Oller. Les relacions entre autor i moviment han estat un punt de referència constant per part dels crítics, les diverses versions dels quals cobreixen, pràcticament, tot l'espectre de possibilitats: mentre bona part de la crítica contemporània de l'autor afirmava amb rotunditat el seu naturalisme des de la primera obra, autors com Gaziel i, sobretot, Montoliu, el negaven en funció d'uns criteris de caire més aviat moral que no pas estètic. Darrerament, els estudiosos més solvents de l'obra d'Oller –Beser, Yates– s'han situat en la perspectiva justa: la d'entendre que la seva obra no seria com és sense el context naturalista, tenint en compte, però, que no és possible d'analitzar-la des de l'òptica del naturalisme ortodox. [...]

[Oller] empra, en grau divers, tècniques, motius, elements temàtics o situacions propis del naturalisme zolià, [...] en canvi, el coneixement, que no acceptació total, d'alguns aspectes del vessant teòric del naturalisme només sembla traslluir-lo a La bogeria. [...]

Seguint Beser, es pot concloure que «la novel·la d'Oller serà, doncs, resultat de l'enfrontament de dos mons culturals i literaris difícils d'unir: per un costat, el

realisme vorejant el naturalisme zolià; per l'altre, aquest sentimentalisme moralista que sembla allunyar-nos cap al romanticisme tradicionalista».

A. Tayadella, *Història de la literatura catalana*, v. 7 (pàg. 620, 625 i 626)

10. A part de les qualitats intrínseques de les novel·les de Narcís Oller, cal que tinguem en compte que, quan es van publicar, no hi havia tradició novel·lística en català:

- a) Quina data es pren com a inici de l'anomenada *Renaixença*? I per quin fet?
- b) Relacioneu amb fletxes els esdeveniments següents amb les dates corresponents:

1859	Primer diari en català
1864	Primera revista gràfica catalana: <i>La Il·lustració Catalana</i>
1879	Primera revista literària catalana: el <i>Calendari Català</i>
1880	Primer Congrés Internacional de la Llengua catalana
1906	Restauració dels Jocs Florals

- c) Digueu els títols i els autors de les principals novel·les que es van publicar en català abans de 1882, any de la publicació de la primera novel·la d'Oller, *La Papallona*.
- d) Busqueu altres novel·les que es van publicar en català entre 1882 i 1906, els anys en què Oller va publicar novel·les, i escriviu-ne els títols i els autors.

11. Després de llegir els dos textos que teniu a continuació, feu un debat a classe sobre la importància del fet que Narcís Oller escrivís novel·les comparables a les d'altres cultures europees tenint en compte que no hi havia tradició novel·lística recent en català:

Cal fer avui, en llegir Narcís Oller, un petit esforç d'adaptació anàleg al que ens demana la lectura, per exemple, d'un Balzac o d'un Flaubert. El llenguatge que utilitza és anàleg al dels escriptors d'aquell temps i, com el de Flaubert o el de Balzac, és sovint insistent i detalla coses que el lector ha vist clares des del primer mot. És també el dels escriptors de la Renaixença, però manejat amb traça i més directe, més planer –més novel·lístic–, que el dels narradors que el van precedir. Alhora, molt allunyat encara del desig de perfecció –i fins de la idea d'una perfecció possible– que trobem en el de Ruyra, per exemple. Les descripcions de llocs i de coses, d'espectacles i de vestits, de converses menors i de detalls superabundants, hi solen ésser sovint minucioses fins a un punt que avui no s'estila. Els anys no passen en va.

[...] Narcís Oller és molt més llunyà, dins l'evolució de les nostres lletres, del que ho pugui ésser, per exemple –i tot i que li és molt anterior–, Flaubert, dins de la marxa de les lletres franceses. Flaubert tenia al darrere un segle de gran novel·la; en canvi, Narcís Oller creava, sense precedent de cap mena, la novel·la catalana moderna. I és això el que l'allunya de nosaltres, molt més que els anys que han passat.

[...] Narcís Oller s'hagué de llançar, per tant, a fer novel·les completament sol, sense la companyia d'uns mestres anteriors [...] i disposant només d'una llengua que calia desvetllar com a llengua literària. [...]

A més, ell no tenia allò que en diem el do de la llengua. No era un admirador de la llengua per ella mateixa ni tampoc com a matèria a perfeccionar. Ell es proposava recollir, com feien els seus mestres francesos, la llengua viva del carrer. I, per escriure, fugia de qualsevol brillantor externa –ni que fos com un tapabruts– que desentonés del parlar dels personatges. No s’adonava prou –ni ell, ni la major part dels escriptors del seu temps– de com la llengua literària fins, i sobretot, la més planera, exigia després de tres segles d’apatia creadora, una revisió a fons.

M. Serrahima, *Dotze mestres* (pàg. 57-59)

Narcís Oller ha passat a la història com a creador de la novel·la catalana moderna. Des de la publicació de les seves primeres obres –La Papallona, especialment– va esdevenir el novel·lista més important de la literatura catalana del seu temps, amb una fama europea només similar a l’assolida en d’altres gèneres per Guimerà o Verdaguer, i destinat a ocupar un lloc també rellevant en el marc global de la novel·la realista, amb una significació semblant, tot i que no sempre amb una qualitat equiparable, a la d’autors com Balzac, Dickens, Galdós, Tolstoi o Eça de Queirós en les respectives cultures nacionals.

Des de la seva primera obra, Narcís Oller representa, en el nostre context cultural, «una novel·lística nova (...), una novetat de concepció, de procediment i de treball», en paraules de Gaziell. De formació romàntica, es va anar decantant cap a l’opció estètica que va de Balzac a Zola, estimulat per Navarro, Yxart i Sardà i gràcies a la lectura d’autors francesos i a l’exemple dels novel·listes espanyols coetanis, sobretot de Galdós. D’uns i altres, Oller va extreure un cos teòric modern i coherent i unes pautes d’actuació pràctica com a novel·lista que, de cap manera, no li podia proporcionar la pròpia tradició (de la qual només li foren útils certs aspectes de la narrativa costumista urbana).

A. Tayadella, *Història de la literatura catalana*, v. 7 (pàg. 619)

12. A l’hora d’analitzar l’obra de Narcís Oller, també hem de tenir en compte que va publicar les seves novel·les abans de la publicació de les «Normes ortogràfiques», base del català normatiu actual. Cerqueu informació sobre l’Institut d’Estudis Catalans (IEC) i ompliu els buits de les afirmacions següents a l’entorn de les «Normes ortogràfiques»:

- L’Institut d’Estudis Catalans, el va fundar el polític _____
l’any _____.
- La Secció Filològica de l’IEC es va crear l’any _____.
- Una comissió de la Secció _____ de l’IEC va confegir les «Normes ortogràfiques», que es van publicar l’any _____.
- Les «Normes ortogràfiques» coincidien, en general, amb el pensament ortogràfic de _____.
- En el moment de la publicació de les «Normes ortogràfiques», Pompeu Fabra (que havia nascut l’any _____) era un lingüista reconegut.

- L'obra normativa de l'IEC es va completar amb la publicació del *Diccionari* _____ (publicat l'any _____) i el *Diccionari* _____ (la primera edició del qual va aparèixer l'any _____). Tots dos diccionaris van ser confeigits per _____ i van ser assumits com a normatius per l'_____.

13. Abans de la publicació de les «Normes ortogràfiques» –que van posar fi al desgavell ortogràfic de l'època– hi havia, esquemàticament, tres models de català escrit: el català acadèmic de tradició moderna, el català acadèmic de tradició antiga i el català «que ara's parla»:

- a) Relacioneu el nom dels tres models de català escrit d'abans de les «Normes ortogràfiques» amb les característiques principals que defensaven els seus partidaris:

El català acadèmic de tradició antiga

- Defensaven reflectir els diferents dialectes.
- Ridiculitzaven els models que volien enllaçar amb la tradició.
- Defensaven una morfologia i una sintaxi no arcaiques.

El català acadèmic de tradició moderna

- Defensaven l'ortografia del català dels segles XIII-XIV.
- Defensaven una normativa comuna per a tot el domini.
- Defensaven les solucions ortogràfiques antigues (com els plurals en *-es*).

El català «que ara's parla»

- Defensaven l'ortografia del català dels segles XVII-XVIII.
- Defensaven una normativa més artificialosa que no pas clàssica.
- Defensaven solucions vàlides sols per al català oriental (com els plurals en *-as*).

- b) Ara no llegim les obres d'Oller tal com les va escriure inicialment, sinó revisades pels editors (amb el consentiment de l'autor, és clar), sobretot perquè es van haver de regularitzar segons la normativa –que és la mateixa que tenim en l'actualitat– a partir de 1913. Regularitzeu aquest fragment de la primera edició de *L'Escanyapobres* segons la normativa actual:

Pero aquell vespre, D.ª Tuyas, quan entrá per primera volta á l'alcova per' apagar la xinxeta, única llum que permeté encendre al costat del mort, vejé ab sorpresa qu' aquest no estava amortallat ab lo llensol, sinó vestit de negre. Atansá 'l llum, palpá la roba y al sospitar qu' era 'l vestit bo de l' escribent, no pogué evitar que 'l fóch de la vergonya li encengués la cara. Y quan sos ulls caygueren sobre l' esquerdalench rostre del difunt, hont semblava haverse petrificat 'l empremta del martiri, un crit de la consciencia li feu bategar lo cor y exclamar ab veu confosa:

—Deu t' haja perdonat, Magí.

Bufá la xinxeta y, ab un llum á la má, eixí tota esgrogueida, entant que, sobre 'l mort, queya la negror de las tenebras.

N. Oller, *L'escanya-pobres* (1884) (pàg. 96-97)

- c) Tot seguit, compareu la vostra versió amb la que apareix en les edicions modernes (a la pàgina 67), i comenteu en grup si, en els casos de discrepància (com ara en l'ús dels signes de puntuació o de certs mots), us agraden més les vostres solucions o les

que apareixen en aquestes edicions modernes (basades en l'última edició de *L'Escanyapobres* revisada per Oller).

d) A partir del fragment de la primera edició, digueu a quin (o quins) dels tres models anteriors s'adapta més i per què ho afirmeu.

13. Individualment, confegiu un text (d'unes quinze o vint línies) en què justifiqueu l'afirmació «Podem considerar Narcís Oller com el creador de la novel·la catalana moderna». Per als arguments, tingueu en compte tant els aspectes literaris (manca de tradició novel·lística) com els aspectes lingüístics (manca de codificació normativa).

II. L'ANÀLISI DE LA NOVEL·LA

Aquest apartat inicia l'estudi formal de la novel·la *L'Escanyapobres*. Hi trobareu una sèrie de propostes didàctiques per analitzar en profunditat tant l'estructura com la tècnica narrativa que l'autor ha emprat per donar forma al seu relat. Hi destacarem els principals elements que configuren aquesta anàlisi: la distribució de la trama narrativa per capítols, l'ordre en què es desenvolupa la novel·la, el temps i el ritme en què es narren les accions i, sobretot, el tipus de narrador i el punt de vista utilitzat per explicar-les.

1. L'ESTRUCTURA

1. En grups de dos o tres estudiants, repartiu-vos tots els capítols de la novel·la. Feu-ne un breu resum argumental procurant que cada capítol enllaci perfectament amb l'anterior. Poseu en comú els vostres resums i pacteu, entre tots, el fet que considereu més rellevant de cada capítol:

<i>Capítols</i>	<i>Resum argumental</i>	<i>Fet més rellevant</i>
I		
II		
III		
IV		
V		
VI		
VII		
VIII		
IX		
X		
XI		

2. Si observeu detingudament els resums que heu confegit, observareu que aquesta estructura s'ajusta al model clàssic de plantejament, nus i desenllaç. Comproveu-ho vosaltres mateixos i expliqueu quina trama argumental correspondria a cada part:

<i>Estructura</i>	<i>Capítols</i>	<i>Trama</i>
Plantejament		
Nus		
Desenllaç		

3. Aquesta estructura trimembre també és apreciable en alguns capítols de la novel·la, a causa d'un ordre expositiu que indueix el lector a identificar tres parts ben diferenciades, però que no forçosament han de correspondre a la divisió clàssica de plantejament, nus i desenllaç:

- a) Repasseu els esdeveniments del capítol v, digueu en quantes parts el dividiríeu i quines accions correspondrien a cada part.
- b) Trieu a l'atzar algun altre capítol de forma que, entre tots els grups, no en quedi cap per comprovar. Digueu si n'hi ha algun que no s'adapti a aquesta estructura.

2. LA TÈCNICA NARRATIVA

1. Tots els esdeveniments que narra aquesta novel·la ocorren en un espai de temps aproximadament de dos anys. Feu una anàlisi temporal del temps intern de cada capítol i demostreu que l'afirmació anterior és correcta:

<i>Capítol</i>	<i>Indicacions temporals</i>	<i>Temps que passa</i>
I		
II		
III		
IV		
V		
VI		
VII		
VIII		
IX		
X		
XI		
Total		

2. Penseu en l'ordre en què es narren les accions anteriors i expliqueu si el narrador segueix els esdeveniments amb un ordre temporal estricte, o bé fa salts enrere en el temps per poder explicar determinats fets.

3. Per a regular el ritme narratiu, els novel·listes utilitzen cinc moviments que, en major o menor intensitat, normalment són presents en qualsevol novel·la:

a) Repasseu en un diccionari de termes literaris què signifiquen els moviments següents: el·lipsi, sumari, pausa, digressió reflexiva i escena.

b) A continuació llegiu les definicions que corresponen a cada un dels moviments anteriors. Ompliu els buits amb el mot que correspongui:

_____ . Aquesta figura consisteix a silenciar part del material de la història, que no passa al relat. A vegades es fa constar expressament la duració.

_____ . Amb aquesta figura també se silencia part del material de la història, però aquest material sí que passa al relat. Normalment es tracta d'una síntesi.

_____ . Amb aquesta figura es mostra la simultaneïtat entre la duració de la història i del relat. Normalment es manifesta en un diàleg.

_____ . Amb la utilització d'aquesta figura l'acció no avança perquè es frena el ritme narratiu mitjançant una modalitat discursiva diferent: la descripció.

_____ . Amb aquesta, l'acció també s'alenteix, tot i que no s'atura del tot, mitjançant un procediment subjectiu: un discurs abstracte o valoratiu. Normalment, però, parlem de reflexions.

c) Classifiqueu els moviments anteriors en aquests tres grans tipus:

- d'acceleració:
- d'igualtat:
- de desacceleració:

4. A *L'Escanyapobres* podem trobar diferents mostres de cada un dels moviments anteriors. Llegiu atentament els fragments que us proposem a continuació, identifiqueu el moviment corresponent i anoteu-lo en l'espai de sota:

—*Que no hi ha més, que casar-se? En bones fires que em vol bé!*

—*Home, jo us proposo un casament de Déu nos do. Busqueu les vostres conveniències: una dona estalviadora és un gran puntal.*

—*«A qui es casa, la bossa se li torna rasa.»*

—*Trieu bé la dona, i encara la tindreu més plena. Ah! Si és del puny estret... cap home l'avança. Mireu, la meva. (pàg. 40)*

Passaren mesos, passaren anys, i el magatzem seguia obrint i tancant les seves portes amb el sol, i encara sense eclipsis ni nuvolades. De bon matí es plantificava ja l'Oleguer al brancal de la porta, i, recolzat a les saques de mostra, esperava compradors, vestit de blauet a l'estiu, de pana a l'hivern, sempre amb la mateixa roba de quan era traginer, sempre amb el mateix mocador de seda virolat, entortolligat al front, o amb la barretina musca, ja més descolorida i suada que la de cap pobre. (pàg. 30)

El carril, aquell carril tan desitjat, que, a so de campanes i terrabastall de músiques, el 15 de juny del 65 s'inaugurà a Pratbell, acabà arreu amb els antics mercats. Les feixugues galeres de l'Urgell i d'Aragó no hi comparegueren més; el bestiar de Verdú tampoc; els bladens hagueren de tancar els magatzems; els ramblers emigraren; aquell brogit d'invasions forasteres no trencà ja periòdicament el repòs dels carrers de Pratbell. (pàg. 36)

—«El darrer mot»; «demà no hi seràs a temps». Oh, tant de bo! Torna a escanyar-me, ara! Jo mestressa de tot! Ja et tinc un amagatall més, i d'altres te'n trobaré encara. Tots, tots, lladre! Avar, miserable! Per què et vas casar amb mi? Per heretar-me, per arreplegar-ho tot; perquè jo era vella i et creies durar més tu. (pàg. 100)

Era a mig juny: els camps eren plens d'ufana; els cirerers i pereres de sant Joan, carregats de fruita; l'horta tenia un abundós esplet de tomàquets, pebrots, albergínies, mongetes i alls; la vinya començava a verolejar; i, dins del barri, els masovers batien les rosses garbes de blat a la llum enlluernadora d'un sol resplendent i entre una atmosfera d'or. (pàg. 72)

---

5. El ritme narratiu també es pot regular amb l'ús de monòlegs o soliloquis. Repasseu en la bibliografia pertinent com funcionen els soliloquis i les acotacions en el gènere teatral. Tot seguit, observeu la reacció de la Tuies després de la rebuda de la segona carta (final del capítol X). Justifiqueu si aquests parlaments es poden considerar soliloquis i si les intervencions del narrador es poden considerar acotacions. Finalment, expliqueu com afecta aquest ús el ritme narratiu.

6. Una constant a *L'Escanyapobres* és la tècnica de la premonició. Aquest recurs consisteix a introduir algun element o informació que anuncia un fet que s'esdevindrà posteriorment. Sovint aquests elements premonitoris són molt clars, però a vegades són més difícils de detectar. A continuació us oferim fragments de la novel·la que anuncien alguna premonició. Situeu aquests fragments dins de l'argument i digueu a quina acció posterior fan referència:

I, no obstant, [...] mai no es barallava ni s'enardia, ningú no li havia vist perdre aquell pas de gat emperesit ni els seus costums metòdics de sempre. (pàg. 31)

Un pagès cremat (i allí són tres homes) és capaç d'escapçar-me tots els arbres de la hisenda en menys d'un jornal. Aquell dimoni de geperut és capaç de fer-ho tot sol. (pàg. 57)

I el geperut Eloi, no podent contenir-se, eixí fins a l'horta a espiar-lo bona estona. Plantat al mig de l'ample espai, amb el seu coll tort i els ulls guspirejant de ràbia, al punt que se li perdia de vista l'amenaça amb el puny clos, exclamant:

—Me la pagaràs, jueu! (pàg. 54-55)

—Mireu: si no sou vós, me'l llogarà un altre. Ara que volen empastifar la vila de fàbriques, no faltarà demanadissa. Ja ho veureu, que aviat hi sentiu, allí, el catacric-catacrac de tres-cents telers. (pàg. 57-58)

—Sí, esperi, esperi que l'hi lloguin. Mai no ho havia vist de part de dins; però ara em convenço que és un casalot, això. Sembla que fins hi ha d'haver remor. Si no hi viu un desanimat com jo, no ho habita pas ningú. Si no ho ven per pedres, ningú no l'hi comprarà. Em sembla que ha fet mal negoci, don Magí. (pàg. 62)

—Sí, és ell! No t'espantis. La meva por és d'un cop de mà per un camí: que t'agafin descuidat. Per això et vull dir una cosa: escolta. [...] Escolta bé: no et deixis mai sorprendre. Si mai per mai jo faltés de casa i rebessis una, dues, tres, ni vint cartes demanant diners pel meu rescat, ni que hi veiessis la meva firma, ni que hi veiessis la meva lletra, ni que te'ls demanés per Déu i pels sants, mai, mai no donis ni un quarto meu. (pàg. 82)

—Si enxampo l'Escanyapobres, me la pagarà —feia, aclucant els ulls, un geperut i colltort, que sols en silueta es veia que era l'Eloi. (pàg. 95)

—Malviatge el matxo! —exclamà, a la fi, el marit—. És ell, és ell. —I, en to ja natural, afegí llavors—: Veus? quan jo dormia a l'estable, com que el tenia a l'orella, no em donava aquests espants. En aquesta casa tot ressona: des d'aquí semblava el picot d'un minaire. (pàg. 82)

---

7. Una altra forma de premonició la podem observar no en un fragment determinat, sinó en un text d'abast més ampli. Repasseu el resum argumental –que heu fet en el primer exercici d'aquest mateix apartat– del capítol V, en què es narra la soledat del notari davant la seva malaltia i mort, i l'abandonament que rep per part de la seva esposa. Digueu de quin fet posterior és premonitori aquest capítol.

8. Entre totes les premonicions n'hi ha una que destaca en nombre i en intensitat: el desenllaç de l'Oleguer. Busqueu en el capítol VIII tres mostres diferents de la fi de l'Escanyapobres.

9. En aquesta obra podem apreciar, també, una sèrie d'elements (personatges o detalls) que apareixen en moments clau de l'obra i que constitueixen una recurrència amb el conjunt i l'estructura interna de l'obra. Indiqueu per què són recurrents els detalls següents:

- L'explicació que la naturalesa de l'Oleguer era la de l'arrel o del talp.
- El vestit del notari (jaqueta, pantalons i armilla).
- La perruca de donya Tuies.
- L'amenaça de l'Eloi.
- La referència al fet que el castell es pot cremar.

3. EL NARRADOR I EL PUNT DE VISTA

1. Una novel·la és la narració d'una ficció. La novel·la té un autor, que és qui escriu el text, però, normalment, no és pas la persona que narra els fets. La veu o la persona que explica la història és el narrador. El narrador es pot situar dintre o fora de la història i pot presentar els fets de manera objectiva o subjectiva. Repasseu en un llibre de text o en un diccionari de termes literaris els diferents tipus de narrador i de punt de vista, i indiqueu quin correspon a les explicacions següents:

- La presentació dels fets és a càrrec d'un _____
narrador que se situa dins de la història:
- Mostra les seves opinions, conta allò que
veu i sap i utilitza la primera persona: _____
- La presentació dels fets està feta des de
fora, gairebé sempre en tercera persona: _____
- Sap i explica què fan, què diuen i què
pensen els personatges: _____
- Presenta allò que observa i escolta, allò
que només pot conèixer a través de
mitjans naturals: _____

2. Llegiu tot el capítol I de *L'Escanyapobres* i responeu les preguntes següents:

- a) Digueu si el narrador és objectiu o subjectiu i si pretén ser-ho.
- b) Justifiqueu si aquest narrador és omniscient o no.
- c) Busqueu algun fragment en què, d'una manera inevitable, es pugui apreciar l'objectivitat o subjectivitat del narrador. Argumenteu la vostra opinió.

3. Si el narrador, des del seu punt de vista, presenta els fets allunyant-se'n i incloent un judici o qualificació, parlem de *perspectiva*. Llegiu en veu alta, amb bona dicció i amb

l'entonació adequada, el fragment següent i expliqueu el canvi de perspectiva en el punt de vista del narrador. Indiqueu, també, quines paraules porten implícita la qualificació.

—*Escanyapobres!* —*Renom que li aplicaren feia un quant temps, que anava popularitzant-se, i que duia en si tots els aires d'una persecució rabiosa, que era un estigma amb què li escopia a la cara tot un poble. Així ho entenien l'Oleguer, i, en pensar-hi ell, que per pròpia voluntat s'apartava sempre de tothom, s'esfereïa.* (pàg. 41)

4. El narrador, al llarg de tota la novel·la, alterna els punts de vista a l'hora de presentar els fets o els personatges. És el que s'anomena *òptica mòbil*. Alguns personatges, per exemple, són presentats des d'una òptica col·lectiva o d'un altre personatge. Llegiu la presentació que es fa de l'Oleguer (a la pàgina 29), d'en Magí Xirinac i de la Tuies (a la pàgina 33) i expliqueu aquests canvis d'òptica.

5. Seguint aquests canvis d'òptica, el narrador pot presentar els personatges de dues maneres diferents: fent un retrat directe (a través dels seus ulls) o indirecte (a través dels ulls d'un altre personatge). Rellegiu les descripcions de l'Oleguer, d'en Magí Xirinac i de la Tuies (a les pàgines 31, 33, 34 i 40), i digueu de quina manera es presenta el personatge en cada cas i les repercussions posteriors que aquest fet origina.

6. En les presentacions anteriors el narrador fa una caracterització de contrast entre els dos personatges masculins, un procediment que té una llarga tradició literària. Observeu com és presentat l'un i l'altre (a les pàgines 31 i 33) i expliqueu les diferències que heu trobat en la descripció.

7. Llegiu ara el capítol VI. El punt de vista predominant és d'omnisciència mòbil, és a dir, el narrador ens presenta, de forma alterna, el punt de vista intern dels personatges principals. Busqueu exemples de mobilitat en el punt de vista i doneu, com a mínim, una mostra de:

- punt de vista extern als personatges:
- punt de vista intern de la Tuies:
- punt de vista intern de l'Oleguer:
- intromissió del narrador:

8. Malgrat els canvis de punt de vista que efectua el narrador en el capítol que acabeu de llegir, expliqueu si es manté en la mateixa línia d'objectivitat o de subjectivitat. Doneu-ne alguna mostra.

9. El capítol IX representa un incís total en l'argument perquè no hi apareix cap dels personatges principals. Compareu el tipus de narrador d'aquest capítol amb el del capítol I i expliqueu les diferències que hi observeu.

10. A vegades, el narrador se serveix de l'omnisciència per a introduir en el relat elements de tipus moral, com ara intromissions o judicis de valor. Mediteu sobre el tipus de narrador que heu treballat i argumenteu per escrit si en aquesta novel·la hi heu trobat elements d'aquesta mena.

III. L'AMBIENTACIÓ

1. L'ÈPOCA

L'època en què s'emmarquen els esdeveniments d'aquesta novel·la queda delimitada amb l'aparició d'unes dates concretes que situen l'acció a mitjan segle XIX. A més d'aquestes clares referències temporals, podem observar unes breus pinzellades històriques i polítiques, que permeten retratar, de manera indirecta, una època determinada.

L'estudi d'aquesta època i els processos històrics a què fan referència determinats fets de la novel·la han quedat molt detallats en el pròleg d'Alan Yates, de lectura imprescindible.

1. Consulteu en una enciclopèdia o en un llibre de text com era la societat catalana a mitjan segle XIX i definiu, breument, què signifiquen els conceptes següents:

- Antic Règim:
- Restauració:
- Revolució agrària:
- Revolució industrial:

2. En grup, feu les activitats que teniu a continuació, les quals contenen una explicació històrica i són una conseqüència de fets que apareixen en la narració. La resolució d'aquestes preguntes ha d'originar un debat a l'aula per aconseguir que hi participin tots els grups de la classe i no quedin dubtes a l'hora d'entendre l'època. També podeu realitzar aquesta activitat en forma de concurs:

- a) Analitzeu els fonaments sobre els quals es basava l'economia de Pratbell a començament del segle XIX.
- b) Expliqueu què representa el ferrocarril per a l'economia de Pratbell.
- c) Anoteu les diferències que observeu entre la visió que tenen l'Oleguer i el notari respecte a les conseqüències de l'expansió del ferrocarril.
- d) Expliqueu com es manifesta l'abandonament del camp i el creixement de les ciutats.
- e) Digueu el tipus de relació que hi havia establert entre el masover, la terra i l'amo.
- f) Argumenteu com queda reflectida la decadència de la noblesa.
- g) Analitzeu la visió econòmica del notari i la perspectiva de muntar una indústria de telers al castell.
- h) Argumenteu el canvi econòmic i social que representa l'exploració de les mines.
- i) Indiqueu els canvis d'ofici a què es veu obligat l'Eloi i per què.
- j) Expliqueu sota quines condicions laborals treballen els minaires.

- k) Digues quin personatge s'adapta a la nova economia capitalista i quin personatge s'identifica amb un comportament econòmic reaccionari. Doneu-ne algunes mostres representatives.

3. Tots els fets ficticis anteriors remetent als esdeveniments reals que heu treballat en el primer exercici d'aquest mateix apartat. Amb el mateix grup, classifiqueu ara les respostes de l'exercici anterior segons els conceptes històrics (socials, polítics o econòmics) indicats a continuació. Cal que us hàgiu llegit, abans, el pròleg d'Alan Yates que hem esmentat anteriorment, del qual copiem literalment els elements bàsics de la seva anàlisi:

<i>Procés històric</i>	<i>Elements que retraten l'època (fets ficticis)</i>
Esfondrament de l'Antic Règim	
Transformació agrària i Revolució industrial	
Despoblació i crisi del camp	
Dinàmica industrial	
Creació del proletariat	
Actituds econòmiques	

4. Una mostra del món que retrata el narrador és la presència d'un seguit d'oficis, alguns dels quals van desapareixent progressivament. Expliqueu en què consistia cadascun dels oficis següents i el pes social i econòmic que tenien. Indiqueu també quin ofici és propi de l'Antic Règim i quin de la nova economia:

- tragner:
- blader:
- rambler:
- pagès:
- minaire:
- enginyer:
- guardaagulles:
- tartaner:

5. Al llarg de tota l'obra, l'autor va perfilant la problemàtica específica de Pratbell, problemàtica que afectà un gran nombre de pobles catalans durant el darrer terç del segle XIX:

- a) Expliqueu si el fet de reflectir aquesta problemàtica en una obra de ficció l'acosta o l'allunya dels postulats del Realisme.
- b) Valoreu si darrere de la visió del narrador s'amaga la visió de l'autor.

2. L'ESPAI

1. Torneu a consultar el pròleg d'Alan Yates (pàgines 19 i 20). Destrieu les dades territorials i històriques que ajuden a situar geogràficament Pratbell i feu els exercicis següents:

- a) Senyaleu en el mapa següent totes les referències geogràfiques que apareixen en el llibre, tant en el pròleg indicat com a l'inici de la novel·la, moment en què el narrador presenta aquest poble:

mapa

b) Segons el narrador, els blats vénen de l'Urgell i passen per Pratbell en direcció a Barcelona. Marqueu aquesta comarca en el mapa anterior i indiqueu, aproximadament, on situa el narrador el municipi de Pratbell.

2. El primer habitatge conegut de l'Oleguer és el magatzem on realitza la venda de gra. Mitjançant l'adjectivació i una acurada selecció de vocables, el narrador ens introdueix en el seu món. Llegiu la descripció del magatzem, que apareix a la pàgina 32, i expliqueu, amb tres o quatre frases, quina sensació us produeix. Tingueu present la ubicació del local, la relació amb l'entorn més immediat, la forma de viure-hi, etc.

3. El segon habitatge conegut és a la masia de la Coma. Amb aquest nou espai s'introdueix un canvi fonamental en el desenvolupament de la novel·la. Repasseu la descripció del mas i de la masia (pàgines 45 i 47) i expliqueu el canvi que s'hi ha produït.

4. Feu una selecció de tots els substantius i els adjectius que descriuen els dos espais anteriors, els quals us permetran establir un contrast entre un espai i l'altre. Classifiqueu els mots a la columna corresponent segons què afectin:

	<i>Magatzem</i>	<i>La Coma</i>
Dimensions		
Vistes a l'exterior		
Mobles		
Utensilis		
Insalubritat		
Comoditat		
Il·luminació		
Contrast:		

5. A mesura que avança la novel·la, el narrador ens introdueix en un altre espai: el castell. Aquesta construcció està descrita des de dues perspectives. La primera descripció és real, és a dir, explica la situació en què es troba actualment el castell. La segona, en canvi, ens remet a un món que probablement va existir (també, en part, en la imaginació de les persones que mai no han vist el castell per dins), però que en el temps real de la novel·la ja no existeix. Repasseu les descripcions de les pàgines 59, 60 i 61 i feu les activitats següents:

a) El dibuix del castell que teniu a continuació està fet seguint el que ens indica la narració i correspon a la descripció real. Busqueu en un diccionari els mots que hi apareixen, que teniu en el quadre següent, i col·loqueu-los al costat de l'element arquitectònic que correspongui:

<p><i>plaça empedrada, carreu, pedrís, torre emmerletada, finestral trilobat, mainell, vestíbul ogival, rosetó, motllura, capitellts.</i></p>
---

castell

- b) Un cop dins del castell, el narrador fa imaginar al visitant (i al lector) una sèrie d'objectes que remetent a l'edat mitjana i, per tant, aquesta descripció no pertany a la realitat de la ficció. Busqueu en un diccionari què signifiquen els mots següents i indiqueu al costat de cada dibuix el nom que hi correspon:

estrada, arca, tinell, arpa, enfilall de perles, armadura.

<<dibuix objectes

6. Per mostrar el pas del temps, el narrador situa tots els objectes i els elements arquitectònics anteriors en un estat ruïnós. Relacioneu els mots de la primera columna, que us indiquen la causa del deteriorament, amb els mots de la segona columna, que us indiquen els llocs on es manifesten els símptomes de descomposició:

corc	pedra de la façana
desnivellats	junts de l'empedrat
esqueixalades	barrots
escardots i fonolls	carreus
terra de gleba	reixa
esquerdada	fustes
rovell i desllorigament	parets del castell

7. La visió que el narrador transmet del castell i del paisatge que l'envolta conté aspectes romàntics. Repasseu les característiques més acusades d'aquest moviment –que ja heu buscat al primer exercici de l'apartat I del dossier– i, després, indiqueu quins són els elements romàntics que heu trobat en les descripcions anteriors.

8. L'últim espai on trobem l'Oleguer és la mina on apareix mort. Contràriament als espais anteriors, aquest indret pràcticament no està descrit, tot i que la seva ubicació està indicada detalladament en un dels capítols anteriors. Aventureu una hipòtesi dels motius pels quals el narrador pràcticament no descriu aquest lloc.

9. Després de repassar les solucions dels exercicis anteriors, mireu de trobar, almenys, tres característiques comunes als quatre habitatges coneguts de l'Oleguer.

10. A les descripcions d'aquests quatre espais, podem observar un seguit d'elements que creen un cromatisme especial a partir de la utilització dels colors blanc i negre i de les sensacions de llum i ombra. Anoteu els principals elements que mostren constantment aquest clarobscur:

<i>Habitatge</i>	<i>Totalment fosc</i>	<i>Entre fosc i clar</i>	<i>Totalment clar</i>
Magatzem			
La Coma			
El castell			
La mina			

11. Un altre tipus de cromatisme, mitjançant l'al·lusió directa o per deducció d'un color, també té un paper predominant en els diferents espais de la novel·la. Rellegiu el primer paràgraf del capítol III i enumereu tots els elements que tinguin una referència cromàtica, ja sigui amb un color directament esmentat o amb un de deduït. Finalment, feu el recompte dels colors que us hi han aparegut.

12. Compareu el cromatisme de l'exercici anterior i el que es desprèn del paràgraf final de la pàgina 38. Busqueu-hi totes les expressions que indiquin una manifestació cromàtica i digueu quin és el color que s'ajusta més a cada expressió. Establiu les diferències més representatives entre aquests dos tipus de cromatisme.

13. Una altra visió cromàtica, en aquest cas lligada amb altres sentits corporals, la podem trobar en la descripció que el narrador fa de l'estació de Pratbell (a les pàgines 36 i 37). Feu una anàlisi sensorial d'aquesta descripció i digueu tots els elements que remetent a un sentit o altre.

IV. ELS PERSONATGES

1. L'OLEGUER

1. La primera al·lusió que es fa del personatge principal no està feta pel narrador, sinó pels habitants de Pratbell, als quals el narrador anomena *els de Pratbell*. La presentació del protagonista, per tant, és poc convencional. Busqueu-la, en el segon i tercer paràgraf del primer capítol, i valoreu l'efecte que produeix aquesta presentació.

2. La primera informació que se'ns facilita sobre aquest personatge destaca per la seva brevetat. Relacioneu aquesta informació amb la resposta de la pregunta anterior i expliqueu quin efecte produeix aquesta escassetat informativa.

3. Els orígens de l'Oleguer són un misteri, tot i que els seus veïns plantegen diverses hipòtesis respecte a la procedència de la seva fortuna inicial. Rellegiu el primer paràgraf de la pàgina 30 i anoteu a la primera columna aquestes hipòtesis. Com que ja heu llegit la novel·la i coneixeu el personatge, també podreu argumentar el vostre parer.

<i>Hipòtesis</i>	<i>Arguments a favor</i>	<i>Arguments en contra</i>

4. La descripció física que el narrador fa de l'Oleguer remet a unes característiques animals molt ben definides. Repasseu aquesta descripció (al primer paràgraf de la pàgina 31) i classifiqueu aquestes característiques a la columna corresponent:

<i>Característiques animals</i>	<i>Formes amb què es designen</i>
Comportament animal	
Diferents espècies d'animals	

5. Una altra característica a destacar és l'al·lusió constant a la foscor de la seva pell i del seu pèl. Busqueu, en el mateix fragment de l'exercici anterior, totes les parts del cos descrites i les maneres amb què s'al·ludeix a aquesta negror.

6. El recurs de l'adjectivació permet concretar i ampliar aquesta descripció física. Feu una selecció dels adjectius que hi apareixen i contesteu les preguntes següents:

- a) Classifiqueu els adjectius segons si ens designen característiques objectives o subjectives:

Afecten parts físiques (objectivitat)	
Afecten característiques psíquiques (subjectivitat)	

- b) Expliqueu quin paper fa en la descripció del protagonista la utilització d'adjectius, augmentatius o diminutius, amb to despectiu.

7. Al llarg del llibre, el protagonista apareix comparat amb diversos animals: un furó, un gat, una rata, un talp, una aranya, una formiga i una mosca. Indiqueu les característiques comunes que presenten aquests animals, relacioneu-les amb el personatge i extraieu-ne una conclusió:

<i>Mamífers</i>	<i>Característiques</i>	<i>Insectes</i>	<i>Característiques</i>
Relació amb el personatge:		Relació amb el personatge:	
Conclusió:			

8. Aquest personatge sofreix un procés de deshumanització perquè té un comportament que, més que d'un ésser humà, sembla d'un animal. Repasseu, primer, els exercicis 4, 9 i 10 de l'apartat III.2 en què es descriu el seu hàbitat i, després, feu les activitats següents:

- Busqueu a les pàgines 30, 62 i 80 els mots amb què el narrador indica els llocs que busca l'Oleguer per viure i per dormir, i relacioneu-los amb la seva deshumanització.
- Aquest procés d'animalització també es manifesta amb el tracte amb els animals. Expliqueu algun episodi en què es mostri algun tipus de crueltat cap a un animal.
- Tant el narrador com alguns personatges també contribueixen a animalitzar l'Oleguer. Busqueu el mot amb què és designat a les pàgines 46, 49 o 51.
- Elaboreu un text (entre vuit i dotze línies) en què argumenteu la tesi següent: L'Oleguer, un personatge que podem definir com un subhome.

9. En l'exercici 10 de l'apartat III.2 heu observat el contrast entre claror i foscor dels diferents llocs on ha viscut l'Oleguer. Relacioneu aquests espais amb l'evolució psicològica que experimenta el personatge i empleneu el quadre següent:

<i>Espai</i>	<i>Hi predomina</i>		<i>Comportament</i>	<i>Relació amb les persones que l'envolten</i>
	<i>Claror</i>	<i>Foscor</i>		
Magatzem				
La Coma				
El castell				
La mina				

10. Fins ara heu analitzat els quatre llocs que l'Oleguer ha ocupat al llarg de la novel·la. La teoria literària també estudia una altra classe d'espai, que és anomenat *espai mirall* o *espai reflex*. Sota aquest terme es defineix un espai descrit per a mostrar un estat d'ànim o el sentit d'una acció, indirectament. Llegiu el fragment següent i argumenteu si aquest espai és una prolongació més del tarannà de l'Oleguer i, per tant, el podem considerar un *espai mirall*:

Tota la seva habitació era l'estreta o fosca rebotiga que hi havia al fons del magatzem, aclarida només per un celobert esquifit i romàtic, ple de trastos vells, olles fumades i una ratera en la qual cada dia acabaven llur existència un parell de rates com a conills. Cada dissabte, a la tarda, omplia de fum aquell celobert. Els veïns esbrinaren que, llavors, bullia una calderada de farinetes, que l'endemà les escudellava en set plats de terrissa, i que en consumia un cada vespre.

—*Es menja les sopes fredes—deien. I aquest era l'únic sopar de l'Oleguer.*
(pàg. 32)

11. Consulteu en un manual de literatura o en una enciclopèdia la influència que el medi, segons els naturalistes, exercia sobre els personatges i, després, feu les activitats següents:

- En grup, feu un petit debat sobre com afecta aquesta teoria naturalista en aquest personatge.
- Expliqueu com es pot relacionar la foscor de l'espai amb la foscor anímica. I la claror ambiental amb la redempció del personatge?
- Indiqueu quina funció fa en la narració el record de la infància de l'Oleguer (a la pàgina 48).
- Finalment, redacteu un petit text (d'unes cinc línies) en què exposeu la vostra opinió sobre la influència de l'espai en el comportament de l'Oleguer. És veritablement naturalista aquesta visió del personatge?

12. Per evitar les relacions que provoca el tracte amb els seus veïns, el protagonista busca un aïllament social.

- Indiqueu com l'Oleguer aconsegueix aquest aïllament en cadascun dels espais següents:

<i>Magatzem</i>	<i>La Coma</i>	<i>El castell</i>	<i>La mina</i>

b) Malgrat l'aïllament que aconsegueix tenir, expliqueu els temors que té en cada un d'aquests espais pel perill que li pugui venir de fora.

13. El caràcter del protagonista es va perfilant a mesura que avança la novel·la. Expliqueu els canvis de caràcter que experimenta i les relacions amb els altres personatges en cadascun dels entorns anteriors.

14. L'evolució psicològica del personatge es manifesta de diverses maneres. En grup, feu un petit debat al voltant dels temes que us proposem i anoteu-hi la vostra opinió. Perquè el debat sigui més ric, heu de consultar, com a mínim, les pàgines que us indiquem:

- conducta (pàg. 42 i 49):
- caràcter (pàg. 31-32):
- moral (pàg. 42-77) :
- esperit treballador (pàg. 48 i 49):
- esperit usurer (pàg. 42):
- relació amb l'entorn o altres personatges (pàg. 49 i 50):
- amor (pàg. 48):
- astúcia (pàg. 57):

15. Completeu les frases següents, que us ajudaran a definir més bé el personatge. Podeu fer l'exercici en grup o col·lectivament, perquè entre tots recordareu més bé les accions a què fem referència:

L'Oleguer...

és capaç d'anar a l'hostal a _____

és capaç d'enganyar a _____

és capaç de casar-se amb la _____ perquè _____

és capaç d'estafar la seva pròpia _____

és capaç de treballar de _____

és capaç de no menjar pa perquè _____

és capaç de reprimir-se l'amor per la _____ perquè _____

és capaç d'estimar més els diners que _____

és capaç de _____

és capaç de _____

16. Els adjectius que teniu a continuació ressaltin aspectes de la personalitat del protagonista. Mostreu, com a mínim, un exemple en què aquest personatge pugui ser definit d'aquesta manera. Aneu amb compte a no repetir les accions que hagin sortit en l'exercici anterior:

- treballador:
- irascible:
- poruc:
- insolidari:
- calculador:
- desconfiat:
- egoista:
- reaccionari:
- roí:
- mediocre:
- trist:
- infeliç:

17. L'Oleguer és anomenat en diverses ocasions *jueu*. La descripció física que el narrador fa del protagonista coincideix amb un tòpic que s'atribueix al físic dels jueus, però aquest mot apareix principalment amb un altre sentit. Expliqueu el doble sentit que té el mot *jueu*.

18. Un dels trets distintius del seu caràcter és la por irracional a un *cop de mà*, sentiment que va anar en augment a mesura que creixia el seu capital i que manifestava dient que li feien més por els lladres que la mort. Expliqueu el suplici per què va haver de passar l'Oleguer els dos darrers anys de la seva vida a causa de la por.

19. Llegiu la descripció (pàgina 103) que es fa del cadàver de l'Oleguer i feu, després, les activitats proposades a continuació:

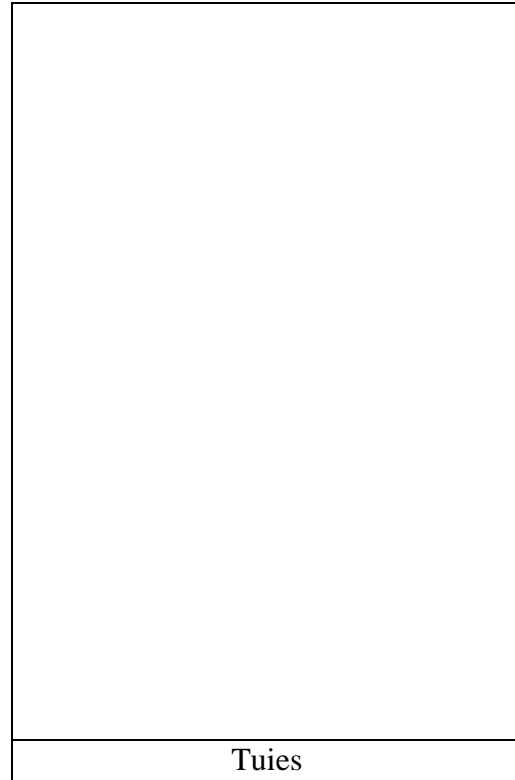
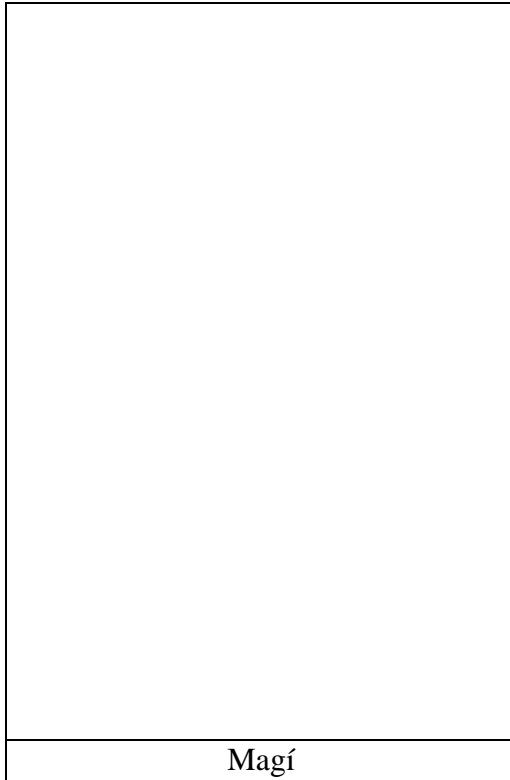
- a) Feu un dibuix en blanc i negre o al carbó en què es ressalti el cromatisme (en blanc i negre) de la situació. Aneu amb compte a ser fidels a la descripció (positura, restes humanes o artificials, ubicació...).

- b) Establiu ara la relació entre el renom amb què era conegut el personatge i la postura en què el van trobar.

2. EL BINOMI MAGÍ-TUIES

1. L'aspecte físic, principalment la cara, de la Tuies i l'Oleguer resulta còmic o, si més no, estrany. Dibuixeu la imatge que es desprèn de la descripció física d'aquests dos personatges (a la pàgina 34), com si fossin retrats:

2. Observeu el nom de pila del notari: *Magí*. Aquest nom propi també és un nom comú. La utilització d'un nom propi que pot indicar algun tret semàntic d'un nom comú (i d'adjectius, si s'escau) també apareix en altres moments, en aquests casos topònims, com ara *Pratbell* o *Malgual* (com ja hem vist, també, amb els títols d'altres novel·les de Narcís Oller com *Pilar Prim* i *Vilaniu* a l'exercici 3 de l'apartat I):

- Què vol dir *magí*? Proveu de relacionar l'antropònim *Magí* amb alguna característica del personatge que porta aquest nom.
- Intenteu relacionar els topònims *Pratbell* i *Malgual* amb alguna característica dels llocs que porten aquest nom.

3. La manera de ser (i de fer) de la parella Magí-Tuies en diversos moments de la vida conjugal és força peculiar. De tot el que heu llegit a les pàgines abans indicades, reflexioneu, en grup, sobre les característiques individuals d'aquests personatges, els interessos que els uneixen i com es relacionen amb l'entorn, i finalment feu les activitats següents:

- Les afirmacions que teniu a continuació són extreptes de la novel·la. Relacioneu-les amb el personatge a qui corresponguin:

- té desconfiança en la seva pròpia vàlua
- és fluix de complexió i de natural esporuguit Magí
- té un geni dominant i porfidiós
- admira la força de voluntat dels altres
- sempre es fa la seva santa voluntat Tuies
- dóna bons consells
- la seva flaca és la cobdícia de la propietat
- és l'encarnació de l'avarícia més cruel i refinada

b) Seguint l'exemple anterior, redacteu cinc frases que descriguin la relació de la parella Magí-Tuies i els vincles sobre els quals s'ha consolidat:

-
-
-
-
-

4. Per mostrar la misèria en què viuen, el narrador descriu un espai on els objectes i el comportament dels personatges reforcen aquesta idea. Torneu a llegir el fragment de la pàgina 34 en què es narra una de les habituals partides de cartes dels diumenges a la tarda i busqueu-hi exemples de l'afirmació anterior.

5. Indiqueu quin és l'element dominant en aquesta parella i doneu, com a mínim, dues mostres de la vostra afirmació.

6. Aquest matrimoni no ha tingut descendència. Podem observar, però, que un dels dos cònjuges manifesta un sentiment d'estimació filial cap a una persona. Expliqueu quin dels dos membres de la parella el manifesta, com es concreta i qui és el destinatari d'aquesta estimació.

7. En un moment determinat sabem com és cada un d'aquests personatges perquè es fan una sèrie de retrets que arrodoneixen el coneixement de la seva manera de ser. Compareu el que diu en Magí Xirinac de la seva muller (a la pàgina 40) i el que es diuen els dos cònjuges abans de morir el notari (a les pàgines 64 i 65):

<i>El notari...</i>	<i>Què diu el notari de la seva muller a l'Oleguer?</i>	<i>Què diu el notari a la seva muller abans de morir?</i>
està content, en general, dels vint anys de matrimoni?		
diu si la muller li fa retrets?		
és el responsable que el matrimoni tingui diners?		

Diu si la seva muller li amaga diners?		
Vol separar-se de la seva muller?		

8. El personatge de la Tuies va adquirint, lentament, més pes dins del conjunt de la narració. En general, hi ha opinions de diferents personatges que manifesten el seu parer sobre ella. Els mots que us detallem a la columna esquerra són les opinions literals manifestades pel narrador o per algun personatge. Uniu-los amb fletxes amb qui cregueu que corresponguin:

<i>carronya, reganyosa i rica</i> (pàg. 77)	narrador
<i>model de dona estalviadora</i> (pàg. 40)	Magí
<i>carronya</i> (pàg. 64)	Oleguer
<i>pobra i desvalguda</i> (pàg. 76)	Tuies
<i>traïdora, freda i egoista</i> (pàg. 66)	escriptent

9. Heu pogut comprovar que la mateixa protagonista és vista des d'òptiques diferents, però les seves accions, objectivament, la defineixen d'una manera determinada. Relacioneu els adjectius que us proposem amb les seves accions, que segurament reconeixereu:

insensible	– deixa morir el primer marit en braços de l'escriptent i d'un veí
poruga	– no vol ser molestada quan dina ni per saber la mort del primer marit
indiferent	– vol deixar els diners a un interès d'un 20%
usurera	– ni un sol moment sent vergonya dels seus actes
cruel	– no deixa de martiritzar el pobre Magí per la compra del castell
despietada	– deixa que li matin el segon marit perquè no vol pagar el rescat
inhumana	– estalvia fins a límits insospitats
calculadora	– fa dentetes a la Coixeta
violenta	– intenta mossegar l'Oleguer
envejosa	– té pànic de quedar-se sense diners

10. La mort del notari és molt detallada, tant en l'acte de morir com en la descripció que es fa del cadàver, aspectes importants perquè ressalten la fredor de la vídua i la infelicitat de qui té molts diners. Busqueu tots els detalls mortuoris que apareguin en el passatge de la pàgina 65 en què el notari és de cos present:

Color	
Joc de llums	
Mots o expressions que al·ludeixen a la mort	

11. En la descripció del cadàver, el narrador, en alguns moments, anteposa els adjectius i en altres no. Torneu a llegir aquest paràgraf i, un cop vistos la classe d'adjectius que s'anteposen i els que no, expliqueu quin resultat s'aconsegueix amb aquesta tècnica.

12. Repasseu el final del capítol v. En l'escena mortuòria que s'hi descriu, el narrador, mitjançant l'alternança de colors (bàsicament blanc i negre), aconsegueix un contrast cromàtic que reforça la impressió de la mort. Classifiqueu a la columna corresponent els mots o expressions que denotin aquest contrast:

	<i>Claror</i>	<i>Foscor</i>
Objectes		
Roba		
Sensacions visuals		
Fets simbòlics		
Actes reals		

13. El capítol v, a més de descriure la mort del notari, persegueix un objectiu fonamental en el desenvolupament posterior de la història. Expliqueu aquest objectiu i digueu a quin personatge fa referència.

14. De *L'Escanyapobres* s'ha dit que és una novel·la molt cromàtica. Basant-vos en la descripció dels cadàvers de l'Oleguer i d'en Magí, i de l'espai on han viscut (als exercicis 10, 11, 12 i 13 de l'apartat III.2), elaboreu la vostra teoria sobre el cromatisme present en la novel·la.

3. EL BINOMI OLEGUER-TUIES

1. En cap moment es concreta l'edat dels protagonistes, però determinades indicacions que donen alguns personatges ens poden permetre, més o menys, deduir quants anys tenien l'Oleguer i la Tuies quan es van casar. Repasseu les següents indicacions i deduiu l'edat aproximada d'aquesta parella:

	<i>Sabem del cert que...</i>	<i>Deduccions</i>	<i>Edat</i>
Oleguer	– va cap a la quarantena (pàg. 39)		
Tuies	– era l'antiga criada del notari (pàg. 65) – fa vint anys que és casada (pàg. 65) – podria ser la mare de l'Oleguer (pàg. 79) – ella mateixa afirma que és vella (pàg. 100)		

2. La descripció de l'Oleguer ens mostra un personatge deshumanitzat. Compareu la Tuies amb l'Oleguer i digueu si en el cas de la dona també podem apreciar aquest procés d'animalització (penseu amb què o amb qui és comparada, què pensa, com actua...). Finalment, compareu aquests dos personatges amb l'animal que els acompanya quan els tres avars pugen al castell (cap. IV) i expliqueu quin dels éssers vius té un comportament més *humà*.

3. La petició de matrimoni (que trobareu al final del capítol VI) és precedida per un seguit d'amenaques mútues que demostren el tarannà de cada un dels dos personatges. Expliqueu la transcendència que tenen aquestes amenaces en la posterior proposta matrimonial, què esperen del matrimoni cada un dels dos cònjuges i quins són els motius reals d'aquest casament.

4. La Tuies no accepta d'entrada l'oferta de matrimoni feta per l'Oleguer i estableix un termini per a pensar-s'ho, termini que sembla marcat per les convencions socials del moment. A partir d'aquesta dada i del temps que transcorre en aquest capítol, feu una aproximació del temps que devia esperar una vídua per a tornar-se a casar novament. Posteriorment, podeu comprovar a la pàgina 78 si la vostra deducció és correcta.

5. Repasseu els quatre paràgrafs de després de l'el·lipsi del capítol VII en què es descriu el casament entre l'Oleguer i la Tuies (des d'*Era una matinada...* fins a *...de crossa*) i, després, feu les activitats següents:

- a) En aquesta descripció podem apreciar una sèrie d'elements grotescos que potencien la lletjor dels contraents, l'absurditat del moment i l'estranyesa de la situació. Seleccioneu d'entre tots els elements descriptius, els tres més representatius que indiquin objectivitat o subjectivitat:

Objectius	
Subjectius	

- b) El narrador, a l'hora de descriure aquest casament, utilitza la ironia perquè vol ressaltar els elements anteriorment esmentats. Busqueu tres trets irònics que no us hagin aparegut en la tria anterior.
- c) D'un dels dos contraents es fa una descripció física i de l'altre, una descripció anímica. En grup, argumenteu per què l'autor deu haver fet aquesta tria.
- d) Indiqueu les figures retòriques que apareixen en la descripció anterior i expliqueu quina importància tenen en el conjunt del fragment.
- e) Busqueu en un diccionari el mot *esperpent* i confegiu un text (d'unes cinc línies) en què afirmeu o negueu la possibilitat de catalogar d'esperpèntica aquesta situació.

6. Busqueu cinc adjectius que siguin comuns a ambdós personatges i que tinguin una transcendència important en el desenvolupament i en el desenllaç de la novel·la.

7. És evident que en aquest matrimoni de conveniència tots dos membres tenen uns interessos concrets, sovint comuns, però a vegades oposats. Per aquest motiu els podem catalogar de còmplices, però també en alguns moments els podem considerar enemics. En grup, expliqueu un parell d'accions en què intervinguin els protagonistes i en què es reflecteixi complicitat o enemistat.

8. Un cop casats, hi ha mostres abundants de la relació que mantenen els cònjuges. Busqueu algun exemple recíproc d'afecte i algun d'humanitat cap al proïsme en la vida quotidiana d'aquest matrimoni.

9. Un dels sentiments que comparteix aquesta parella protagonista és la por. Digueu el principal motiu que els fa experimentar aquesta sensació i expliqueu les semblances i les diferències amb què afronten la por aquests personatges. Si voleu, podeu consultar a les pàgines 41, 43, 50, 71, 82, 85, 89, per exemple, algunes mostres d'aquesta por.

10. Les dues cartes que l'Oleguer envia a la Tuies, i la reacció que li provoquen, mostren la desesperació de l'home i la fredor de la dona. Rellegiu-les (de la pàgina 98 a la 101) tot fixant-vos en els noms, els verbs i els adjectius que utilitza el narrador. Expliqueu com manifesten aquests personatges les sensacions abans esmentades.

11. Tot i que la Tuies no intervé directament en la mort dels seus dos marits, sí que podem afirmar que n'és, en part, responsable. Expliqueu la responsabilitat que *vosaltres* creieu que té i la responsabilitat que *ella* creu que té.

4. LES RELACIONS AMB LA RESTA DE PERSONATGES

1. Un col·lectiu que té un paper fonamental en la vida de l'Oleguer són els seus veïns de Pratsbell. Aquest col·lectiu anònim de personatges presenta unes característiques de comportament grupal que incidiran sobre l'evolució del protagonista, ja que li faran prendre unes decisions que l'afectaran d'una manera crucial. Expliqueu com demostren l'odi a l'Oleguer, com s'erigeixen en jutges davant les seves accions i quines decisions ha de prendre l'Escanyapobres si vol fugir de la seva pressió.

2. El narrador posa en boca del col·lectiu anterior una expressió, *quin terceto*, que resumeix el punt de vista d'aquest col·lectiu sobre la passió pels diners dels tres avars. Feu una anàlisi de la visió que tenen els habitants de Pratsbell sobre l'avarícia d'aquests tres personatges i expliqueu si consideren que són de la mateixa espècie o són diferents.

3. Un altre grup que ens és presentat col·lectivament és el de la família que habita la Coma. En aquest cas, però, com un exemple d'harmonia, pau i felicitat. Les figures més destacades, en Pere de les Borges i la Cileta, són els dos personatges amb més entitat. Rellegiu les descripcions que es fan d'aquests dos personatges (a les pàgines 47, 48 i 49) i compareu-los amb la parella protagonista. Classifiqueu les dades a la columna corresponent i redacteu la conclusió a què heu arribat:

	<i>Oleguer</i>	<i>Pere</i>
Característiques físiques		
Tarannà		
	<i>Tuies</i>	<i>Cileta</i>
Característiques físiques		
Tarannà		
Conclusió:		

4. Un factor important que us ha permès arribar a la conclusió anterior és l'adjectivació i la metaforització utilitzada en la descripció d'aquests dos personatges secundaris:

- a) Expliqueu quin valor tenen els adjectius en la descripció d'en Pere de les Borges.
- b) Diguen l'efecte que provoca el narrador quan utilitza diminutius i metàfores per a descriure la Cileta.

5. Hi ha un sentiment precís que defineix el que sent l'Oleguer davant la presència de la Tuies i la Cileta: passió. Rellegiu la pàgina 77 i expliqueu de quina manera es desperta aquesta passió davant cadascuna d'aquestes dones i de quina manera es rendeix l'Oleguer davant d'aquest sentiment.

6. El personatge discordant en l'ambient harmònic de la Coma és l'Eloi i el narrador ens en fa adonar de seguida amb frases com «*tenia mal sangro*» o «*era geperut de cos i ànima*». Expliqueu com es manifesten les seves ànsies de venjança i el paper fonamental que compleix en el desenllaç de la novel·la.

7. Durant el segle passat (i els anteriors) les persones que patien alguna mena de disminució física solien tenir problemes d'acceptació social o de subsistència personal a causa de les dificultats que tenien per a poder-se guanyar la vida. En aquesta novel·la apareix un altre personatge que, com l'anterior, pateix un problema físic: la Coixeta. Expliqueu les diferències i semblances entre aquest personatge i l'anterior. En aquest cas, la deformitat física, ve també acompanyada d'alguna mena de deformitat moral? Com heu arribat a aquesta conclusió?

8. Un altre aspecte que podem ressaltar en l'estudi dels personatges és el xoc de mentalitats entre uns i uns altres. Indiqueu les contraposicions més evidents entre els següents:

- Pere / Eloi:
- Oleguer / Vives:

9. En aquesta novel·la els personatges secundaris són escassos i tenen un paper bastant irrellevant, tot i que són el contrapunt o l'oposició a l'acció dels principals. De tots els personatges secundaris, digueu quins considereu que compleixen un paper positiu i quins, negatiu.

10. Segons l'evolució que pateix la personalitat dels personatges podem parlar de personatges *plans* o *rodons*. El personatge pla està caracteritzat amb un sol tret de caràcter i al llarg de l'obra no evoluciona; es manté igual malgrat els esdeveniments. El personatge rodó és complex; evoluciona segons els esdeveniments i té capacitat per canviar el seu caràcter. Classifiqueu els personatges següents en rodons o plans i expliqueu la vostra argumentació:

<i>Personatge</i>	<i>Rodó o pla?</i>	<i>Argumentació</i>
Pere de les Borges		
Cileta		
Eloi		
Coixeta		
Míster Groc		
Vives		

11. Durant el segle XIX el tipus de família que predominava en el camp català era la família patriarcal, formada per un gran nombre de fills. En aquesta novel·la, però, observem un gran nombre de personatges sense família:

- Expliqueu els diferents tipus de família que s'hi retraten.
- Indiqueu la quantitat de personatges orfes que hi apareixen.
- Consulteu la biografia de Narcís Oller i busqueu una relació entre la vida de l'autor i els personatges d'aquesta novel·la.

V. LA FIGURA LITERÀRIA DE L'AVAR

1. L'AVARÍCIA

1. L'avarícia o el desig obsessiu de posseir riqueses es poden explicar de diferents maneres, segons les connotacions econòmiques, psicològiques o morals que vulguem atribuir a aquesta definició. Consulteu diferents fonts (diccionari, catecisme, manual de psicologia...) que expliquin aquestes diferents visions i elaboreu la vostra pròpia definició.

2. Per a designar la persona que té avarícia utilitzem molts mots, però potser el més estès és el d'*avar*. Si consulteu un diccionari de sinònims, hi trobareu tots els mots que figuren en el quadre següent, alguns dels quals us apareixeran tant en la novel·la com en els exercicis que us plantejarem. Busqueu en un diccionari de definicions els mots que no conegueu:

escanyapobres, avar, usurer, tacany, gasiu, avariciós, àvid, agarrat, taquí, mesquí, roí, cobejós, garrepa, coquí, cric, ranci, cagadur, egoista, cagalatxa, cagamiques, cobdiciós, interessat, ronyós, miseriós, ganyó, arraix, tinyós, escarransit, escanya-rals, abassegador, xueta, jueu

- a) Digueu quins tres mots dels anteriors us sembla que són més emprats en la parla quotidiana i quins menys.
- b) Trieu tres mots anteriors que pertanyin al registre culte i tres que pertanyin al registre col·loquial.
- c) Classifiqueu els mots anteriors a la fila corresponent, segons el que designin:

<i>Visió de l'avarícia: mots...</i>	<i>Mots</i>
que condemnen l'avarícia des d'un punt de vista moral	
estrictament lligats a la possessió de riquesa i a la contenció de despeses	
que fan referència a un desig fort d'alguna cosa, però no estrictament lligat als diners	
que fan referència al fet de prestar diners a un interès que ultrapassa l'establert per la llei o el normal	
que indiquen la pràctica de la usura que exercien membres de determinades comunitats	

- d) Sense consultar *L'Escanyapobres*, proveu d'endevinar quins mots dels anteriors hi apareixen. Després, resoleu el logogrif següent, a través del qual trobareu els onze mots amb que el narrador qualifica l'avarícia dels personatges principals.

$\frac{1}{9}$ $\frac{2}{10}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{10}$
 $\frac{5}{6}$ $\frac{6}{11}$ $\frac{7}{6}$ $\frac{8}{5}$ $\frac{4}{5}$
 $\frac{10}{3}$ $\frac{10}{5}$ $\frac{4}{4}$ $\frac{5}{3}$ $\frac{3}{3}$ $\frac{6}{6}$ $\frac{13}{13}$
 $\frac{14}{15}$ $\frac{16}{10}$ $\frac{2}{2}$
 $\frac{13}{2}$ $\frac{12}{17}$ $\frac{15}{3}$
 $\frac{1}{4}$ $\frac{3}{16}$ $\frac{10}{10}$ $\frac{2}{2}$
 $\frac{5}{5}$ $\frac{15}{15}$ $\frac{2}{2}$
 $\frac{4}{18}$ $\frac{15}{2}$ $\frac{3}{3}$ $\frac{13}{13}$ $\frac{6}{6}$
 $\frac{4}{3}$ $\frac{14}{6}$ $\frac{12}{17}$ $\frac{6}{6}$ $\frac{19}{15}$ $\frac{7}{7}$ $\frac{5}{5}$ $\frac{4}{4}$ $\frac{3}{3}$

3. L'obsessió dels protagonistes per acumular diners els provoca una necessitat constant de reduir al mínim tota classe de despeses. Repasseu, a les pàgines 40 i 43, l'elogi dels diners i de l'estalvi que fan en Magí Xirinac i l'Oleguer, respectivament. Expliqueu com justifiquen la necessitat d'acumular diners.

4. A mesura que avança la novel·la, el narrador ens dóna mostres grotesques o patètiques de roïnesa i insolidaritat en les figures dels tres avars. Les que més impressionen, però, són les que es refereixen a l'estalvi continuat en les despeses del parament de la llar o de l'alimentació. En grup, intenteu recordar almenys cinc exemples de les mostres anteriors. (Si no us surten prou exemples, podeu consultar, a les pàgines 32, 39, 40, 80 i 86, per exemple, algunes *lliçons d'economia domèstica*.)

5. A *L'Escanyapobres* observem diferents maneres de ser avar, segons què anhelan posseir i què atresoren els protagonistes. Expliqueu la manera amb què guanya els diners cadascun d'aquests personatges, com els acumula i les activitats econòmiques que pensa realitzar amb aquests béns.

6. Compareu les diferents classes d'avarícia que personifiquen els personatges anteriors. Argumenteu quina de les tres classes és la que considereu més perversa i quina, la més destructiva.

7. Les relacions entre les persones avars i la resta de la societat són difícils per diverses causes, però no hi ha cap motiu perquè la societat odii l'avar. Aquestes relacions canvien quan, pel desig d'acumular, es practica la usura. Digueu quins dels tres personatges podem considerar usurers i expliqueu la relació que mantenen amb els seus veïns.

8. El narrador té interès a mostrar-nos que l'avarícia traspals les persones i els modifica el caràcter i la visió del món. Expliqueu el tipus de traspals que sofreixen els tres avars en la seva vida quotidiana.

9. L'avar és, per definició, una persona treballadora i estalviadora. Un dels tòpics literaris que s'atribueixen a aquesta figura és que l'avar creu que, mentre que ell treballa infatigablement, els altres no ho fan prou o s'aprofiten del seu esforç. Expliqueu si aquest tòpic és present en la descripció dels personatges anteriors.

2. LA PASSIÓ

1. Llegiu els fragments següents, en els quals el narrador ens parla del blat. Expliqueu com fa sentir en l'Oleguer l'obsessió pel color daurat i quina relació té aquest color amb l'avarícia posterior:

S'aturaven pagesos, prenien una mostra de blat dins el palmell, la sospesaven, la gronxaven, la bufaven, se la passaven a raig fet de l'una mà a l'altra com rajolí d'or [...]. (pàg. 30)

Era a mig juny: els camps eren plens d'ufana; [...] i, dins del barri, els masovers batién les rosses garbes de blat a la llum enlluernadora d'un sol resplendent i entre una atmosfera d'or. (pàg. 72)

L'estiu, l'abundós estiu, havia passat, amb les seves collites, amb tota la seva atmosfera d'or, per a deixar-ne una altra de plom miserable i aigualida. Els braços del pagès ja no s'obrien per a no poder gairebé abastar les daurades garbes [...]. (pàg. 76-77)

2. El desig d'arreplegar que observem en l'Oleguer i la sensació d'avidesa que li desperten els diners es van incrementant de manera progressiva. Repasseu el segon paràgraf de la pàgina 77 i observeu els temps verbals. Què aconsegueix el narrador amb la utilització de gerundis i participis?

3. L'obsessió de l'Oleguer per la riquesa es converteix, a poc a poc, en una veritable passió, que desperta tots els seus sentits. El narrador, per tant, utilitza totes les imatges sensorials al seu abast per a comunicar-nos la passió pels diners (no tan sols del personatge principal sinó també d'altres personatges). Llegiu els fragments següents, feu-ne una anàlisi sensorial i classifiqueu-los segons el sentit que afectin:

Ja que no podia fondre l'or i portar-lo al corrent de les seves venes, volia besar-lo, glopejar-lo, refrescar-se'n la boca i, amb el seu alè, cobrir-lo amorosament d'un vel. (pàg. 44)

[...] *l'home gastat i sotmès a la passió dels diners, hauria donat tot allò per glopejar un grapat de dobles, encara que fos dins de la carbonera.* (pàg. 48)

El magatzem, testimoni de tants goigs passats, casa pairal de la seva fortuna, on havien ressonat una per una les dobles guanyades [...]. (pàg. 52)

Avesat, pel comerç, al broll continu de diners, no li bastava ja la llarga contemplació que cada nit dedicava a les seves talegues [...]. (pàg. 51-52)

Amansit si et plau per força, el muntà, i, tot dringant-li els diners per les butxaques, arribà l'Escanyapobres a Pratbell que no eren encara dotze hores. (pàg. 56)

Aquesta, amb això sol ja hauria estat contenta si no hagués sentit certes flaires d'or al seu entorn [...]. (pàg. 86)

[...] *comptà damunt d'ella mil duros en dobles de quatre [...]. I, perlejant-li els ulls, embadalida, es llançà a abraçar-los [...].* (pàg. 99)

Vista	
Oïda	
Olfacte	
Gust	
Tacte	

4. La moneda és l'objecte en què es materialitza aquesta passió per acumular. Aquestes monedes són presentades de maneres diferents pel narrador, bé personificades o amb uns atributs especials. Llegiu els fragments següents i classifiqueu-los a la columna corresponent, segons què representi la moneda en cada cas:

Més de quatre i més de vuit vegades havien repetit aquesta conversa [sobre els diners], com si es passessin un confit per la boca [...]. (pàg. 34)

[...] *tenia, pels diners, veritables tendreses, els disputava a tothom amb les astúcies més cruels.* (pàg. 42)

Si els [els diners] hagués pogut deixatar com aigua, el seu cos no hauria pas tastat altre aliment. (pàg. 43)

Així els visitava [els saquets] d'un a un, els feia estacions amb fervor religiós, on desplegava tota la idolatria de què parla Sant Pau; els portava una estoneta a frec del cor [...]. (pàg. 70)

[...] Tot el seu amor, totes les seves tendreses, eren per als seus diners [...]. (pàg. 77)

[...] tenien virtuts curatives com la de matar la migranya posant-se'n una als polsos. (pàg. 85)

Però ja veia la porta del seu sagrari, ja l'obria amb la clau, ja tocà no sols les seves dobles, sinó les de l'Oleguer i tot. (pàg. 97)

[...] més frisoza que mai, arreplegà les unces, i, amb elles, amb les del secret i amb els cabdells dels durillos, emplenà tot un cabasset, se'l posà a la falda, i, abraçant-lo gelosa com la mare al fill que va a morir, passà tota la nit a la cadira [...]. (pàg. 99-100)

Sí, vosaltres, filles meves, vosaltres! [...] la meva darrera mirada serà per a vosaltres, filles meves! (pàg.100)

Actuen com una Medicina	
Despertem un sentiment maternal	
Són objecte de culte religiós	
Actuen com un aliment	
Són objecte de passió	

5. El capítol VII ens mostra, cruelment, el desplaçament de la líbido (del desig d'estimar una persona al desig d'acumular diners). Aquest desplaçament es manifesta lentament, amb una sèrie de passos preparatoris en què els mots o les situacions que representen l'amor o els diners són perfectament intercanviables:

- a) Classifiquen a la columna corresponent les frases o mots que corresponguin a les manifestacions següents:

FESTEIG	Requeriments amorosos	Ell: Ella:
	Sedució final	
(festa nupcial) E L D I A D E L C A S A M E N T		
NIT DE NOCES	Jocs amorosos	
	Unió sexual	
	Promesa de fidelitat	

b) Comproveu ara l'afirmació de l'enunciat:

On podríem parlar de requeriments amorosos, parlem de _____.

On podríem parlar de seducció final, parlem de _____.

On podríem parlar de jocs amorosos, parlem de _____.

On podríem parlar d'unió sexual, parlem de _____.

On podríem parlar de promesa de fidelitat, parlem de _____.

6. El desenvolupament del dia del casament és bastant atípic. Digueu a quines ocupacions es dediquen tant l'un com l'altra durant tot el dia i argumenteu amb alguns detalls si el narrador fa una paròdia d'un casament tradicional.

7. Si en la descripció d'una nit de noces tradicional hi ha al·lusions a la tendresa i a l'alegria en descriure les manifestacions sensorials, en aquesta *nit de noces* inusual també en podem observar, és clar, adreçades als diners. Busqueu les manifestacions d'alegria i tendresa produïdes per sensacions visuals, auditives i tàctils.

8. L'ombra de la infidelitat està plantejada des del primer moment del matrimoni. Torneu a llegir el paràgraf final de la pàgina 85 i expliqueu com es concreta aquesta infidelitat.

9. Darrere de la por de la infidelitat hi ha, a vegades, un sentiment de possessió. Llegiu-vos el fragment següent, digueu si existeix un sentiment de possessió i expliqueu què és el que no es diu concretament en el diàleg següent:

—A què vindria enganyar-te? ¿No ens hem fet testament deixant-nos-ho tot l'un a l'altre? Doncs tot el que és teu és meu...

—I meu tot el que és teu —saltà la Tuies sense deixar-li completar el pensament. (pàg. 81)

10. El mot *passió* és un dels més repetits a l'hora de mostrar l'obsessió pels diners, tal com heu pogut observar durant la lectura de la novel·la. En els primers temps de vida conjugal dels protagonistes, el narrador juga amb la –inexistent– passió amorosa i la passió malal·tissa pels diners, tal com observareu en les activitats que teniu a continuació:

a) Ompliu els buits del quadre A) amb les frases següents, que són copiades literalment del llibre i fan referència a la passió pels diners:

- *comptant damunt d'aquell llit les dobles de l'amagatall*
- *la por dels testaments i altres lligams*

b) Substituiu les frases anteriors per unes altres que facin referència a la passió amorosa i col·loqueu-les en els buits del quadre B):

A)

<p><i>Després, cada nit, quan la Coixeta dormia, tots dos esbravaven totes les tendreses del cor _____</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p><i>barrejant-se les mans, despullant-se de tota hipocresia, donant solta a tots els extrems de la passió que els devorava, sense mirament ni escrípol de cap mena. [...]</i></p> <p><i>I, embriagats per la passió, tenien disputes i gelosies de criatura, i a voltes braonades de fera, que, altre cop persones, es perdonaven per _____</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>(pàg. 84)</p>

B)

<p><i>Després, cada nit, quan la Coixeta dormia, tots dos esbravaven totes les tendreses del cor _____</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p><i>barrejant-se les mans, despullant-se de tota hipocresia, donant solta a tots els extrems de la passió que els devorava, sense mirament ni escrípol de cap mena. [...]</i></p> <p><i>I, embriagats per la passió, tenien disputes i gelosies de criatura, i a voltes braonades de fera, que, altre cop persones, es perdonaven per _____</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>(pàg. 84)</p>
---

c) Feu una selecció de les paraules del primer quadre que evoquin la passió amorosa. La tria de mots no és casual, sinó que respon a un objectiu concret. Expliqueu què aconseguix mostrar el narrador.

11. Expliqueu el joc semàntic (equívocs, ironia...) que practica el narrador amb les descripcions dels primers temps de vida conjugal (a l'inici del capítol VIII). Si anteriorment parlàvem de paròdia d'un casament, podem parlar ara de paròdia de la intimitat conjugal?

12. Una altra manera que tenen els protagonistes de compartir la passió és lliurar-se al joc amb les monedes: amagar-les, mostrar-les sense que l'altra persona sàpiga que les està veient, fer veure que han desaparegut, fer brometes amb els rèdits, etc. Expliqueu el plaer que experimenten l'Oleguer i la Tuies quan practiquen, individualment o en parella, aquests jocs.

13. A *L'Escanyapobres*, Narcís Oller es planteja estudiar la passió de l'avarícia personificant-la en l'Oleguer. Com ja heu vist a l'exercici 4 de l'apartat I, el subtítol del

llibre, *Estudi d'una passió*, confirma la voluntat de l'autor d'atorgar un rigor científic a aquesta passió humana, és a dir, a estudiar-la com si es tractés d'una malaltia, se'n poguessin deduir fases i se'n pogués fer un diagnòstic:

- a) En grup i des d'una perspectiva de científics naturalistes, mireu d'estudiar l'avarícia de l'Oleguer amb el màxim de fredor. Completeu cronològicament les cinc situacions que poden correspondre a una forma o fase de la patologia, i establiu la diagnosi científica de la malaltia:

Fase	Situació	Diagnosi malaltia
1a	L'Oleguer sent un crit: <i>Escanyapobres</i>	
2a		
3a	Nit de noces	
4a		
5a		

- b) Feu un debat sobre si l'estudi de l'avarícia que planteja Narcís Oller és enfocat des d'una òptica naturalista. El debat serà més ric si consulteu la bibliografia que tracta aquest aspecte de la narrativa d'Oller.

3. LA MONEDA

1. La necessitat d'acumular monedes no està estrictament lligada a l'avarícia. Hi ha persones que volen posseir-ne amb una finalitat científica o, simplement, perquè els agrada col·leccionar-ne. Digueu com es diu la ciència que estudia la moneda i en què consisteix aquest estudi.

2. A *L'Escanyapobres* gairebé sempre els diners apareixen exclusivament en forma de monedes encunyades en metalls preciosos: normalment or i plata, però també hi ha referències a monedes de coure i d'aram. Totes aquestes monedes són pròpies de l'època de la Restauració (sobretot del regnat d'Isabel II), però també en podem trobar algunes de pròpies del règim anterior.

A continuació us donem els noms de totes les monedes que apareixen en la novel·la; busqueu el valor que tenien en un diccionari (convencional o numismàtic) o una enciclopèdia i classifiqueu-les segons els materials de què estaven fetes. Això us donarà una mostra de la varietat de monedes que circulaven a mitjan segle XIX:

- *calderilla:*
- *dobleta:*
- *xavo:*
- *quarto:*
- *unces:*
- *cèntim:*
- *doble:*
- *durillos:*
- *mallà:*
- *duros:*
- *rals:*
- *lliures:*
- *ralet:*
- *pesseta:*
- *monedes de perruca:*
- *paper de plata:*

<i>Or</i>	<i>Plata</i>	<i>Coure</i>	<i>Aram</i>

3. Malgrat que a la novel·la hi apareixen moltes classes de monedes (la qual cosa ens fa suposar que els avars guardaven monedes des de feia temps i no les actualitzaven, perquè el mercat les admetia totes), es noten els símptomes de la nova adaptació monetària quan apareixen, per a les transaccions comercials *serioses*, exclusivament dues monedes. Digueu quines són.

4. Les monedes que guarden els avars deuen ser en quantitats considerables, ja que hi ha diferents al·lusions als recipients que les contenen (*taleca, saquet, bossa i mitjot*) i al pes o a l'espai que ocupen (*l'Oleguer anava cansat pel pes dels diners* (pàg. 62); *es folrà d'or* (pàg. 54), per exemple):

- a) Digueu quina diferència de mida hi ha entre els recipients anteriors i el pes aproximat que poden fer quan són plens de monedes.
- b) Els capítols VII i VIII ens permeten tenir una idea de la quantitat de diners que posseïen els protagonistes. Repasseu la classe i el valor de les monedes que contenen els diferents sacs i la quantitat de llocs on tenen guardats diners. Ara intenteu deduir si l'Oleguer i la Tuies eren tan pobres com afirmaven.

5. A continuació us donem alguns preus que apareixen indicats en la novel·la, els quals us serviran per a fer-vos una idea ajustada dels valors que tenien determinades transaccions comercials. Després del càlcul aproximat que heu fet a l'exercici anterior, digueu si el preu del rescat era molt elevat per a les possibilitats econòmiques de l'Oleguer:

- El baró demana un préstec de 300 duros per fer el fatxada en la subscripció del carril.
- En Magí deixa diners a un interès d'un 12%.
- El castell va costar a en Magí 800 duros.
- El castell fou comprat a la vídua per 3.000 duros.
- Els dos avars, en els primers mesos de convivència, han deixat de guanyar 600 duros.
- Pel lloguer del castell, en Magí demana 10 pessetes al mes i acaba llogant-lo per 3.
- El segrestador demana 1.000 duros per deixar en llibertat l'Oleguer.
- Per menjar a l'hostal, l'Oleguer paga 1 pesseta (segurament per setmana).
- El canvi del Moreno pel mul dóna a l'Oleguer un guany de 4 unces.
- La mitja que fa la Tuies totes les estones lliures li fa guanyar 8 o 10 ralets a la setmana.
- La subscripció per les accions de les mines del poble aconsegueix recaptar 10.000 duros.
- El capital que ha subscrit l'empresa Carboníferes de Malgual per fer la instal·lació de les mines és de 200.000 duros.
- Per aconseguir posar en marxa la mina, l'empresa s'ha gastat 20.000 duros.

6. A la novel·la, en un moment determinat, l'Oleguer demana a la Tuies que no doni els seus *quartos*. Aquest mot és sinònim de *diners* en un determinat registre. Digueu en quin registre s'utilitzen els sinònims de *diners* que teniu a continuació:

- parné:
- pasta:
- calés:
- quartos:
- peculi:
- panís:
- pecúnia:

7. La possessió de diners també es manifesta en la utilització de locucions, frases fetes, dites, etc., en les quals podrem trobar noms de monedes o al·lusions a la riquesa en general.

a) Les construccions lexicalitzades següents apareixen en la novel·la. Expliqueu-ne el significat:

- *explicar per peces menudes*:
- *qui serveix paga mereix*:
- *tenir el ronyó cobert*:

b) Les frases fetes que teniu a continuació no apareixen en la novel·la, però són molt utilitzades en el llenguatge col·loquial. Completeu-les amb la paraula que hi falta i digueu què signifiquen:

- _____ pesseter
- no _____ ni un xavo
- fer-se les _____ d'or
- prometre l'oro i el _____
- no tenir ni un _____

c) Busqueu dues frases fetes, relacionades amb el tema dels diners, que no hagin aparegut en les activitats que acabeu de fer en aquest mateix exercici.

4. AVARS I USURERS EN LA LITERATURA DEL SEGLE XIX

1. La història de la literatura ens ha fornït de personatges que han passat a la posteritat estretament vinculats amb la possessió de riqueses. Consulteu en un manual d'història de la literatura o en una enciclopèdia quina relació tenien amb l'or els personatges o grups humans esmentats a continuació i uniu-los amb fletxes:

rei Mides	buscaven el velló d'or
argonautes	tot el que tocava es convertia en or
tribu israeliana	adoraven el vedell d'or
Plute	déu de la riquesa

2. Una de les obres més importants en la història de la literatura i de les primeres en què es dramatitza sobre la figura d'un avar és *L'avar*, de Molière. Busqueu informació sobre aquesta obra i feu-ne un breu resum argumental.

3. En el segle XIX els diners eren considerats un dels factors socials més importants. Repasseu les característiques del Realisme i expliqueu per què creieu que la riquesa era material novel·lable.

4. La literatura europea del XIX ofereix una gran quantitat d'exemples de personatges dominats per l'avarícia o que practiquen la usura. Busqueu informació sobre els novel·listes europeus següents, en l'obra dels quals apareix el tractament de l'avarícia, i digueu quins aspectes tenen en comú amb Narcís Oller:

Benito Pérez Galdós – Honoré de Balzac - George Eliot

5. Els personatges següents, creats pels escriptors anteriors, han passat a la posteritat com a figures universals de l'avar. Relacioneu amb fletxes l'autor i el seu personatge:

Francisco Torquemada	Honoré de Balzac
Senyor Grandet	Benito Pérez Galdós
Silas Marner	Narcís Oller
Oleguer	Molière
Harpagon	George Eliot

6. Digueu el títol de cadascuna de les obres en què apareixen els personatges anteriors. Busqueu-ne la data de publicació i ordeneu-les cronològicament:

<i>Personatge</i>	<i>Obra</i>	<i>Any de publicació</i>

7. Llegiu els textos següents, que pertanyen a tres dels autors esmentats anteriorment, i contesteu les preguntes que us formularem.

Torquemada no era de esos usureros que se pasan la vida multiplicando caudales por el gustazo platónico de poseerlos, que viven sórdidamente para no gastarlos y al morir se quisieran, o bien llevárselos consigo a la tierra, o esconderlos donde alma viviente no los pueda encontrar. No; don Francisco habría sido así en otra época; pero no pudo eximirse de la influencia de esta segunda mitad del siglo XIX, que casi ha hecho una religión de las materialidades decorosas de la existencia. Aquellos avaros de antiguo cuño, que afanaban riquezas y vivían como mendigos y se morían como perros en un camastro lleno de pulgas y de billetes de Banco metidos entre la paja, eran los místicos o metafísicos de la usura; su egoísmo se sutilizaba en la idea pura del negocio; adoraban la santísima, la inefable cantidad, sacrificando a ella su material existencia, las necesidades del cuerpo y de la vida, como el místico lo postpone todo a la absorbente idea de salvarse. [...] y si bien es cierto, como lo acredita la Historia, que desde el 51 al 68, su verdadera época de aprendizaje, andaba muy mal trajeado y con afectación de pobreza, la cara y las manos sin lavar, rascándose a cada instante en brazos y piernas, cual si llevase miseria; el sombrero con grasa, la capa deshilachada; si bien consta también en las crónicas de la vecindad que en su casa se comía de vigilia casi todo el año y que la señora salía a sus negocios con una toquilla agujereada y unas botas viejas de su marido, no es menos cierto que alrededor del 70 la casa estaba ya en otro pie; que mi doña Silvia se ponía muy maja en ciertos días; que don Francisco se mudaba de camisa más de una vez por quincena; que en la comida había menos carnero que vaca y los domingos se añadía al cocido un despoquito de gallina [...].

B. Pérez Galdós, *Torquemada en la hoguera* (pàg. 12-13)

No hi havia ningú a Saumur que no estigués persuadit que el senyor Grandet tenia un tresor desconegut, un amagatall ple de llüisos, i que era d'aquells homes que senten un goig inefable en presència d'una massa d'or. Els avariciosos en tenien una mena de certesa en veure-li els ulls, als quals el metall groc semblava haver comunicat el seu color. La mirada d'un home acostumat a treure del seu capital un interès enorme descobreix necessàriament, com la del voluptuós, jugador o cortesà, certes habituds indefinibles, moviments furtius, àvids, misteriosos, que no passen desapercibuts dels seus correligionaris. Aquest llenguatge secret forma en certa manera la francmaçoneria de les passions. El senyor Grandet inspirava, doncs, l'estima respectuosa a la qual té dret un home que mai no deu res a ningú, que, ex-boter, antic colliter, endevinava amb la precisió d'un astrònom quan li calia

construir per a la seva collita mil barrils o només cinc-cents; que no equivocava una sola especulació, tenia sempre bótes a vendre, i que en saber que el preu de la bóta era superior al del vi podia posar la collita als cellers i esperar el moment de donar el barril a dos-cents francs en èpoques en què els petits propietaris donaven els seus a cinc llüisos. La seva famosa collita de 1811, sàviament encellerada, lentament venuda, li havia valgut més de dues-centes quaranta mil lliures. Financerament parlant, el senyor Grandet tenia tant de tigre com de boa; sabia arrossegar-se, amagar-se, vigilar llargament la presa, saltar-li al damunt; després obria la gola de la seva bossa, engolia una carga d'escuts i s'hi tombava tranquil·lament, com la serp que fa la digestió, impassible, freda, metòdica. Ningú no el veia passar sense sentir una certa admiració, mescla de respecte i de temor. ¿És que algú de Saumur havia pogut evitar de sentir la polida esgarrapada de les seves ungles d'acer?

H. de Balzac, *Eugénie Grandet* (pàg. 18-19)

Gradualment les guinees, les corones i les mitges corones anaren fent munt, i Marner en tragué cada vegada menys per a les seves pròpies fretures, provant de resoldre el problema de mantenir-se prou fort per a treballar setze hores al dia amb la menor despesa possible. [...] Marner volia que els munts de guinees augmentessin fins a formar un quadrat, i després un quadrat més gran; i cada guinea afegida, tot i essent ella mateixa una satisfacció, creava un nou desig. [...]

Començà de pensar que el seu diner el coneixia, com el seu teler; i de cap de les maneres no hauria canviat aquelles peces, que li havien esdevingut familiars, per altres peces encara inconegudes. Les agafava, les comptava, fins que la seva forma i color li eren com a satisfacció d'una set; però no era sinó de nit, quan la tasca era acabada, que les treia per gaudir de la seva companyonia. Havia tret algunes rajoles del seu paviment, sota el teler, i havia fet un forat on posava l'olla de ferro que contenia les seves guinees i monedes d'argent; i cobria les rajoles amb sorra quan les hi tornava a posar. [...]

Però a la nit venia la seva disbauxa: a la nit tancava els finestrons i fermava les portes, i treia a llum el seu or. Feia temps que el munt de moneda havia esdevingut massa gran perquè l'olla de ferro el contingüés, i Silas havia fet construir dos forts saquets de cuir, que no malversaven espai en l'indret on sojornaven, sinó que s'adaptaven, flexibles, a qualsevol racó. ¡Com resplendien, les guinees, quan s'escampaven enfora de la fosca gola de cuir! [...]

Estimava sobretot les seves guinees, però tampoc hauria canviat l'argent, les corones i mitges corones que eren del seu guany, produïdes per la seva tasca: les estimava totes. Ho escampava en munts i hi banyava les seves mans; després ho comptava i en feia munts regulars, i sentia llur perfil arrodonit entre el dit gros i els altres; i pensava amorosament en les guinees que estaven només a mig guanyar per la tasca del teler, com si haguessin estat infants nonats.

G. Eliot, *Silas Marner* (pàg. 27-30)

- a) Compareu els personatges que apareixen a l'exercici 6 d'aquest mateix apartat i indiqueu les semblances i les diferències que trobeu en el seu comportament, manera de viure i manera d'acumular diners:

	<i>Espai</i>	<i>Menjar</i>	<i>Activitat a què es dedica</i>	<i>Actitud econòmica</i>
Senyor Grandet				
Silas Marner				
Torquemada				
Harpagon				
Oleguer				

- b) Feu un debat al voltant de la roïnesa d'aquests personatges i voteu la mostra d'avarícia que us hagi impressionat més. Posteriorment, elaboreu un text (d'unes vuit línies) sobre el tractament de l'avarícia en la novel·la realista.

VI. RECURSOS LINGÜÍSTICS

1. RECURSOS LINGÜÍSTICS PROPIS DEL REGISTRE COL·LOQUIAL

A *L'Escanyapobres*, com en totes les novel·les, hi predomina el registre literari, però molts passatges pretenen reflectir el registre col·loquial. Aquest fet encara és més patent en altres novel·les de Narcís Oller, en què hi ha personatges que fins i tot tenen intervencions en altres llengües o amb trets explícits de variants dialectals (tant geogràfiques com socials). Els aspectes col·loquials, especialment en els diàlegs, contribueixen a conferir versemblança a una novel·la.

1. A *L'Escanyapobres* hi ha mots que apareixen en cursiva, per diverses causes. Busqueu dos exemples de cada ús:

<i>Usos de la cursiva</i>	<i>Exemple (pàgina)</i>	<i>Exemple (pàgina)</i>
Metallenguatge		
Ironia		
Col·loquialismes i castellanismes		
Altres usos		

2. Com acabeu de veure, a *L'Escanyapobres* hi trobem molts col·loquialismes lèxics:

- a) Digueu quin efecte produeix l'ús de mots no normatius (bé perquè siguin castellanismes lèxics, com ara *dicho*; bé perquè reflecteixin pronúncies col·loquials, com per exemple *professons*) en comptes dels equivalents normatius. (Podeu rellegir les pàgines 58, 91 i 99, per exemple.)
- b) Col·loquialment és corrent l'ús de mots compostos d'estructura reduplicativa (com serien *nyigo-nyago* o *tic-tac*). Busqueu els mots compostos d'aquesta mena que hi ha a la novel·la (els trobareu a les pàgines 31, 33, 58 i 93) i digueu quin efecte produeix el seu ús en comptes d'uns sinònims que no presentessin la mateixa estructura morfològica.

3. Ens pot semblar que a *L'Escanyapobres* hi ha mots arcaics, perquè actualment sí que són arcaics o bé perquè fan referència a una realitat avui inexistent:

- a) Quin verb, sinònim de *sortir*, apareix en la novel·la? Aquest verb al segle passat era ben habitual en català central, tot i que actualment és un arcaisme en aquesta varietat dialectal. Però, en quina varietat geogràfica del català és habitual actualment encara aquest sinònim de *sortir*?
- b) Llegiu quatre pàgines qualssevol de la novel·la i copieu tots els mots que ara semblen arcaïsmes perquè fan referència a una realitat (una professió, un objecte, etc.) ara pràcticament en desús.

- c) Pel que fa als possessius, a més dels usuals actualment, hi trobem *llur* i –més en l'edició de 1884 que en les altres– els anomenats *possessius àtons*. Llegiu les pàgines 90-91 i 102-103, i classifiqueu els possessius que hi trobeu:

<i>Possessius tòncics amb article (pàg.)</i>	<i>Possessius àtons (pàg.)</i>	<i>Llur(s) (pàg.)</i>

4. El lèxic de *L'Escanyapobres* és ric, variat, precís... Vegeu, per exemple, uns quants mots referits al camp semàntic del blat i del vi que hi trobem (entre parèntesis, un capítol on apareixen):

blader (II), *boll* (I), *cavalló* (VI), *celler* (IV), *cup* (I), *eixarmentar* (II), *garba* (VI), *garbó* (II), *most* (VII), *pàmpol* (II), *redolta* (II), *sitja* (I) i *solatge* (IV).

- a) Busqueu el significat dels mots anteriors en el *Gran diccionari de la llengua catalana*, d'Enciclopèdia Catalana (d'ara endavant, GDLC), i agrupeu-los segons que pertanyin al camp semàntic del blat o del vi:

<i>Camp semàntic del blat</i>	<i>Camp semàntic del vi</i>

- b) Quin és el mot paral·lel a *blader* pel que fa al vi (*vinyater* –o l'equivalent *vinyataire*– o bé *vinater*)? Justifiqueu la resposta.
- c) Confegiu un text (d'una extensió entre vint i trenta línies) en què empreu tots els mots anteriors i altres del camp semàntic del blat o del vi. El vostre text ha de tenir una finalitat literària, no pas científica o divulgativa, però us pot ser útil de consultar les entrades pertinents de la GEC. Si voleu, podeu continuar un dels fragments de *L'Escanyapobres* on hi ha algun dels mots anteriors.

5. En certs passatges de la novel·la s'esmenten explícitament noms de peces de roba, tot i que no hi trobem descripcions dels vestits tan minucioses com en altres novel·les d'Oller.

- a) Llegiu els mots del quadre «Peces de vestir» (de les llistes de vocabulari agrupat temàticament) del GDLC (concretament, a la pàgina 1.736), i digueu quins mots us sembla que apareixen a *L'Escanyapobres*. Comproveu després si heu encertat els mots consultant les pàgines 30, 34, 39, 40, 78, 79, 91 i 93 de la novel·la.
- b) Escriviu un hipotètic epíleg de *L'Escanyapobres* en què descriuiu com van vestits diversos personatges –podeu inventar-vos un fet que justifiqui que a Pratbell hi

arribin personatges de ciutat, de camp, de diferents classes socials... Pareu atenció de no cometre anacronismes ni de caure en altres errors a l'hora d'atribuir les peces de vestir als diferents personatges.

6. En tota la novel·la s'utilitzen expressions ben genuïnes que en l'actualitat són poc emprades en el registre estàndard i que només trobem en registres col·loquials no castellànitzats. Diguen què signifiquen les expressions següents, sense consultar la pàgina on apareixen ni el diccionari:

<i>S'hi ha de conèixer.</i> (pàg. 80)	☐ S'ha de notar l'efecte d'una cosa. ☐ S'ha de conèixer algú en algun lloc. ☐ S'ha d'esperar alguna cosa.
<i>No tenia ni una mala criada.</i> (pàg. 31)	☐ No tenia ni una criada bona. ☐ No tenia cap criada. ☐ No tenia ni una criada malalta.
<i>Ho havien ensopegat.</i> (pàg. 87)	☐ S'havien entrebancat. ☐ Havien trobat una cosa que havien perdut. ☐ Havien encertat a trobar el que els anava bé.
<i>Has tingut un bon pensament.</i> (pàg. 81)	☐ Has estat pensant durant molta estona. ☐ Has tingut una bona idea. ☐ Has dit una cosa molt ben dita.
<i>El matxo prou l'amansiré jo.</i> (pàg. 56)	☐ El <i>matxo</i> l'amansiré una mica jo. ☐ El <i>matxo</i> no l'amansiré pas jo. ☐ El <i>matxo</i> segur que l'amansiré jo.

7. A *L'Escanyapobres* també hi ha construccions sintàctiques que són pròpies del registre col·loquial. Busqueu, a les pàgines que us indiquem, un exemple de les construccions sintàctiques següents (i ofereu, també, l'oració paral·lela no marcada), tal com fem nosaltres a l'exemple:

<i>Construccions sintàctiques col·loquials</i>	<i>Exemple a L'Escanyapobres</i>	<i>Oració paral·lela no marcada</i>
Una oració en què primer apareix el pronom feble i després "l'antecedent" (pàg. 56)	<i>Convindria que me'l fes de pressa, aquest favor</i>	<i>Convindria que em fes aquest favor de pressa</i>
Una oració amb un datiu ètic (pàg. 97)		
Una oració en què primer apareix el pronom feble i després "l'antecedent" (pàg. 81)		
Una oració amb el subjecte tematitzat després del predicat, a principi de discurs (pàg. 68)		

8. Les construccions lexicalitzades són també pròpies del registre col·loquial:

- a) Busqueu una locució i una frase feta a cada una de les pàgines de *L'Escanyapobres* que us indiquem:

<i>Pàg.</i>	<i>Locucions</i>	<i>Frases fetes</i>
29		
33		
57		

b) Busqueu totes les expressions lexicalitzades (a les pàgines que us indiquem) en què aparegui el mot *sang* o un derivat:

- pàg. 41:
- pàg. 47:
- pàg. 65:
- pàg. 65:
- pàg. 68:
- pàg. 67:

c) Digueu altres expressions lexicalitzades amb el mot *sang* que no figurin a la llista anterior. Si no en coneixeu cap, busqueu-ne al diccionari –en trobareu moltes a l’entrada *sang*.

9. En els diàlegs i en les intervencions del narrador hi ha moltes dites:

a) Copieu les dites que hi ha en les pàgines que ja us indiquem.

- pàg. 35:
- pàg. 38:
- pàg. 40:
- pàg. 40:
- pàg. 57:
- pàg. 77:
- pàg. 77:
- pàg. 77:
- pàg. 87:
- pàg. 87:

b) En grup, busqueu cinc dites que tinguin l’origen en aspectes del segle XX (el futbol, l’electricitat, els ordinadors, etc.) i que, per tant, és impossible que apareguin en una novel·la del segle XIX.

c) Digueu ara quins orígens tenen les dites que heu trobat a la primera activitat d’aquest mateix exercici.

10. A *L’Escanyapobres* hi ha tres antropònims (*Pona*, *Tuies* i *Cileta*) modificats respecte de la forma canònica. Tradicionalment, en català els hipocorístics (les modificacions d’un

nom propi amb sentit afectuós o familiar) conserven la vocal tònica dels antropònims dels quals deriven:

a) Tot seguit, us mostrem uns quants hipocorístics tradicionals. Subratlleu la vocal tònica de la forma canònica dels antropònims i dels seus hipocorístics, i transcriviu fonèticament aquesta vocal tònica (tal com us comencem):

1) Hipocorístics més habituals (es manté el nom des de la síl·laba tònica o l'anterior, sense cap altra modificació):

- Miquel: Quel [ˈkɛl]
- Joaquim: Quim
- Alberta: Berta
- Ignasi: Nasi [ˈɲasi]
- Salvador: Vador
- Francesc: Cesc

2) Hipocorístics en què s'elimina la part central, es reduplica una consonant o s'elimina una consonant (i es pot afegir una vocal):

- Josep: Jep o Pep
- Joan: Nani
- Josefa: Jefa
- Dolors: Lola
- Gabriel: Biel
- Eulàlia: Laia

3) Hipocorístics semblants als més habituals en què la primera consonant, però, es canvia per una de semblant (a vegades perquè la consonant en què començaria l'hipocorístic no pot aparèixer en català a principi de mot, com ara *Lita* de *Margarita* –variant arcaica de *Margarida*–):

- Eugènia: Xènia
- Margarita: Lita
- Francesc: Xesc

4) Hipocorístics que es fan a partir del diminutiu:

- Jaumet: Met
- Narciset: Ciset
- Montserrateta: Rateta

b) Actualment, molts hipocorístics no es construeixen de la manera tradicional ja que no es manté el principi de conservar la vocal tònica del nom en la forma canònica. Feu la mateixa activitat que abans, però ara amb exemples d'hipocorístics no tradicionals, mostrant quina és la vocal tònica de la forma canònica i la vocal tònica de l'hipocorístic (com a l'exemple):

- Vanessa [ˈvɛnsa]: Vane [ˈvɛnɛ]
- Montserrat : Montse
- Xavier : Xavi o Xevi
- Salvador : Salva
- Margarida : Marga
- Magdalena : Magda

c) Digueu de quins noms propis deriven els hipocorístics *Pona*, *Cileta* i *Tuies* –si no ho sabeu, consulteu el *Diccionari català-valencià-balear*–, quin és el procediment seguit i si aquest procediment és tradicional.

11. Al segle XIX era freqüent que, davant els noms de certes persones, s'hi afegís un tractament o títol honorífic, a diferència d'ara, en què gairebé només s'empra *senyor(a)*:

a) Digueu quins títols honorífics reben alguns personatges:

- Magí Xirinac:
- Tuies (abans de la mort del notari):
- Tuies (després de la mort del notari):
- L'antic amo del castell, anomenat Guillem:

- L'anglès, anomenat Groc:
- L'antic amo de la Coma, anomenat Josep:

b) El narrador fa referència explícita al títol que rebia la Tuies abans i després de morir el seu primer marit (a la pàgina 80). Per què creieu que la mort del primer marit li suposa la pèrdua del títol honorífic superior?

12. *Escanyapobres* no és el cognom de l'Oleguer:

a) Busqueu (a les pàgines 41, 42 i 46) les citacions en què es fa explícita per part del narrador la naturalesa del mot *Escanyapobres* aplicat a l'Oleguer.

b) De renoms, n'hi ha de diversos tipus. Relacioneu els diferents tipus de renoms (que, en certes accepcions, n'hi ha que són sinònims perfectes) amb la definició corresponent:

Sobrenom	1 <i>adv</i> Per altre nom. 2 Sobrenom.
Àlies	<i>m</i> Nom que es posa a algú, pres d'algun seu defecte, vici, etc.
Motiu	<i>m</i> Nom afegit al nom d'una persona, sobretot per distingir-la d'altres del mateix nom.
Malnom	<i>m</i> 1 Malnom. 2 <i>esp</i> Malnom que passa de pares a fills i que, en general, no és tingut com a ofensiu, usat sobretot als pobles.

c) Demaneu a parents o coneguts que visquin en zones rurals (o que en vinguin) que us diguin renoms ben coneguts dels seus pobles. Feu-ne una llista entre tots els companys de la classe.

d) Inventeu-vos un renom adequat per a aquests tres personatges: la Tuies, en Magí i l'Eloi.

e) Alan Yates, en el pròleg de la novel·la que analitzem, diu que *Escanyapobres* és un malnom «esdevingut títol epònim». Busqueu en un diccionari (per exemple, el GDLC) què significa *epònim* i intenteu recordar altres casos semblants en la literatura universal.

13. Una de les característiques de qualsevol diàleg és el tractament (de tu, de vós o de vostè) entre els personatges. A *L'Escanyapobres* aquest aspecte reflecteix ben bé els usos de l'època i és un dels elements que confereix més versemblança a la novel·la:

a) Digueu com es tracten els personatges següents (o digueu si, en algun cas, no podem saber quin és el tractament):

- Oleguer i Magí Xirinac (capítol II, pàg. 38-41, i capítol IV, pàg. 56-58 i pàg. 62-63):
  - L'Oleguer tracta en Magí Xirinac de _____.
  - En Magí Xirinac tracta l'Oleguer de _____.

- Oleguer i Cileta (capítol III, pàg. 51):
  - L'Oleguer tracta la Cileta de _____.
  - La Cileta tracta l'Oleguer de _____.
- Oleguer i Pere (capítol II, pàg. 54, i capítol VIII, pàg. 87-88):
  - L'Oleguer tracta en Pere de _____.
  - En Pere tracta l'Oleguer de _____.
- Oleguer i Eloi –tot i que segurament l'Oleguer no el sent– (capítol III, pàg. 55, i capítol VIII, pàg. 89):
  - L'Eloi tracta l'Oleguer de _____.
- Magí Xirinac i Tuies (capítol V, pàg. 64-65):
  - En Magí Xirinac tracta la Tuies de _____.
  - La Tuies tracta en Magí Xirinac de _____.
- Tuies i l'escrivent (capítol V, pàg. 66-67):
  - La Tuies tracta l'escrivent de _____.
  - L'escrivent tracta la Tuies de _____.
- Oleguer i Tuies (capítol VI, pàg. 73-75 i 78):
  - L'Oleguer tracta la Tuies de _____.
  - La Tuies tracta l'Oleguer de _____.
- Oleguer i Tuies (capítol VII, pàg. 80-82, pàg. 84-86, pàg. 88-89):
  - L'Oleguer tracta la Tuies de _____.
  - La Tuies tracta l'Oleguer de _____.
- Tuies i un deutor (capítol VIII, pàg. 84):
  - La Tuies tracta el deutor de _____.
- Tuies i la criada (capítol X, pàg. 98):
  - La Tuies tracta la criada de _____.
  - La criada tracta la Tuies de _____.

b) Digueu quins tres criteris dels següents expliquen els tractaments anteriors:

- En general, els homes tractaven els homes de vostè i tractaven les dones de vós, i les dones tractaven tots els adults de vós. I tothom tractava les criatures de tu.
- Els pagesos tractaven els mossos de vós, tot i que hi ha subordinats que eren tractats de tu (per exemple una criada) o de vostè (per exemple un subordinat en un ofici no relacionat estretament amb el món rural).
- En general, en un poble eminentment rural, el tractament era de vós entre adults, tret dels cònjuges entre ells (que es tractaven de tu).
- En general, el tracte de tu, vós i vostè depenia de l'edat dels interlocutors: les persones de més de seixanta anys eren tractades de vós per tothom, i, en altres casos,

l'interlocutor més jove tractava el més gran de vostè i el més gran tractava el més jove de tu.

- En un poble eminentment rural, el tractament de vós entre adults era el més freqüent, però el tracte de vostè es reservava per a persones de rang social elevat i que, alhora, tenien una professió més pròpia dels nuclis urbans.

- c) Per què es produeix el canvi de tractament entre l'Oleguer i la Tuies en el capítol VII?
- d) Creieu que l'Eloi empraria el mateix tractament per a adreçar-se a l'Oleguer si seguéssiu que aquest el sent? Per què?
- e) Quan l'Oleguer recorda una conversa amb en Magí Xirinac (a la pàgina 74) i diu paraules textuals del notari, en quin tractament reproduïx aquestes paraules? És aquest el tractament que es va produir en la conversa que recorda? Per què creieu que ara l'Oleguer canvia el tractament?
- f) En grup –repartiu-vos la feina equitativament–, subratlleu els mots (verbs, pronoms personals tòpics, pronoms febles i possessius) que reflecteixen els tractaments entre l'Oleguer i en Magí Xirinac (en diàlegs de les pàgines 38-41, 56-58 i 62-63):

M —Aquí ho tenen: ja ho veieu, Oleguer [...].

M —Sempre el peix gros es menja el xic. Això és pesta per als pobles. Teniu-ho per màxima. [...] Veieu créixer cap vila, cap llogaret? [...] Ja ho heu vist: dels vostres companys [...].

M —Així es fan les cases, Oleguer. Els animals ens ho ensenyen. Mireu les formigues [...].

M —Per què no us caseu? [...]

M —Comprenc que no hi penséssiu mentre fèieu el fonament de la vostra casa; però avui que teniu la Coma [...]; avui que heu de plegar la botiga, que us en aneu a la quarantena i voleu ésser pagès, heu de pensar-hi.

O —Que no hi ha més, que casar-se? En bones fires que em vol bé!

M —Home, jo us proposo un casament de Déu nos do. Busqueu les vostres conveniències: una dona estalviadora és un gran puntal. [...]

M —Trieu bé la dona, i encara la tindreu més plena. Ah! Si és del puny estret... cap home l'avança. Mireu, la meva. [...]

M —[...] Però, perquè vegeu la previsió de la Tuies, ¿sabeu com compra els ous? [...] Ho dic a ella, i... sabeu què va preveure? [...] Després, quan us moriu, a qui ho deixareu? Val més saber qui no ho ha de fer malbé. Ja us ho dic: cerqueu una dona així i caseu-vos: a la fi és el camí que hem de fer tots.

O —De tot el que vostè m'ha contat, i molt més, me'n passo, jo.

M —Vós sou un tinyós; vós no viviu com un senyor —replicà el notari tot ressentit.

.....

O —Ja ho veu, don Magí. [...] De la *munta* no cal parlar-ne: prou clar que ho ha dit ell. Vagi darrere d'un pobre!

M —L'heu feta grossa! L'heu feta grossa! [...] ja us faré aquest favor, que, en bona fe, val alguna cosa. [...]

O —Convindria que me'l fes de pressa, aquest favor. [...]

O —D'hores: vegi què li dic. [...]

M —Bé: i on anireu a viure, ara?

O —A l'hostal de Sant Roc m'hauré de ficar, de primer antuvi. Què vol que faci?

M —Potser em llogaríeu el castell [...].

O —Com! —saltà l'altre—. Que ja és de vostè? [...]

O —Llogar? —replicà l'Escanyapobres, entre admirat i sorprès—. Què vol que hi faci, al castell? [...]

O —No: ja ho deia bé, de primer, ja: guardar-lo. Home! Li faré un servei, i encara vol que l'hi pagui? [...]

M —Mireu: si no sou vós, me'l llogarà un altre. [...] Ja ho veureu, que aviat hi sentiu, allí, el catacric-catacric de tres-cents telers.

O —No somiï truites, home! ¿No veu que tot allò bellugaria com un castell de cartes? [...] Bé, ja veurà: fem una cosa? Ara allò està abandonat: no? Jo l'hi guardaré mentre no ho lloga. [...]

O —No diu que ho llogarà aviat?

M —Que la sabeu llarga, Oleguer! I el senyoriu? I la utilitat? ¿I el producte dels diners que em representa?

O —I ca, home! Si jo ja sé que donya Tuies no vol pagar més lloguer, ni vostè tampoc! Vostès s'hi mudaran aviat. Llavors me n'iré jo, si és que no m'hi volen cedir un raconet a baix perquè els faci companyia. [*Des de Vostès fins a companyia, el tractament és de vostè en plural, perquè inclou la Tuies.*]

M —Esteu molt enterat, Oleguer! Bé, doncs: doneu-me un tant al mes de senyoriu, i és cosa feta. La casa s'ho porta; és de senyors: heu de pagar senyoriu. [...]

M —Dos durets al mes i us entrego la clau.

.....

M —Ja ho veieu. [...]

O —Sí, esperi, esperi que l'hi lloguin. [...] Si no ho ven per pedres, ningú no l'hi comprarà. Em sembla que ha fet un mal negoci, don Magí.

M —Sempre feu mals averanys del que més us agrada.

O —[...] Ja li dic jo que és ben galdós, perquè un se n'enamori! Un hom s'hi mor de fred i de por. [...]

M —On dormireu avui, Oleguer? [...]

M —I la palla, d'on eixirà?

O —Home, m'ha de deixar la del paller.

M —Demaneu més que un pobre!

O —I que no veu que ja és podrida?

M —Ben bé es deu menjar el *matxo* la que li heu donat a l'entrar.

O —Home! Per avui, on vol que vagi a cercar-la? Com vol que em faci un jaç? [...]

M —Pensi a escriure al Pere, don Magí.

g) Transformeu el segon missatge de petició de rescat de l'Oleguer a la Tuies com si l'Oleguer tractés la Tuies de vós o de vostè (tal com us comencem):

tu   [...] Si algú ha pres aquells *mil*, **posa**-n'hi altres tants [...]. No **et** demano res **teu**:
vós   [...] Si algú ha pres aquells *mil*, **poseu**-n'hi altres tants [...]. No **us** demano res **vostre**:
vostè [...] Si algú ha pres aquells *mil*, **posi**-n'hi altres tants [...]. No **li** demano res **seu**:

tu   encara, després (jo **t'**ho prometo, **t'**ho juro), **te'n** donaré mil per a **tu**. **Posa**'ls-hi,
vós   .....
vostè .....

tu   sense por: ningú **et** farà res; i si no, sí. No **et** recordis del que **et** deia: me'n
vós   .....
vostè .....

tu   desdic de debò. No **te'n** demanaré compte, no; encara **et** besaré les petjades.
vós   .....
vostè .....

tu M'hauràs salvat d'una mort esgarrifosa. Ves si **et** deuré, que **t**'ho donaré tot, tot.
vós _____
vostè _____

tu [...] **Salva'm!** Demà ja no hi **seràs** a temps!
vós [...] _____
vostè [...] _____

14. Un altre aspecte que apareix en els diàlegs són les fórmules estereotipades: interjeccions i locucions que emprem per a accions habituals en una conversa (saludar, acomiadar-nos, canviar de tema, etc.). El mateix narrador ens ofereix dues fórmules de salutació a la pàgina 30: *Saludava els veïns amb un "Bon dia" o "Déu vos guard"*:

a) Busqueu les fórmules següents a les pàgines corresponents:

- Una fórmula d'acomiadament adreçada a algú que no ens sap greu que se'n vagi (pàg. 54): _____
- Una fórmula que es deia sempre (i encara es diu de vegades) en esmentar una persona morta (pàg. 74): _____
- Una fórmula amb què hom excita el bestiar equí –és una fórmula ofensiva, per tant, adreçada a una persona– a caminar, a continuar o accelerar la marxa. (pàg. 88): _____
- Una fórmula que serveix per a incitar o augmentar una activitat –en aquest cas, no apareix en un diàleg (pàg. 34): _____
- Una fórmula que serveix per a donar pressa (pàg. 51): _____

b) Les fórmules constituïdes per sintagmes no tenen el mateix significat que tindrien aquests sintagmes literalment. Expliqueu què pensaríem de la Tuies en dir *Déu t'hagi perdonat* davant del cadàver del seu primer marit si no sabéssim que aquesta expressió és una fórmula i, per tant, interpretéssim el significat literal del sintagma.

15. Moltes de les fórmules que s'empren en una conversa remetent a un origen religiós: per exemple, les de salutació o d'acomiadament *Adéu* i *Adéu-siau*, o moltes de desig, com ara *Si Déu vol* ('si tot va bé'):

a) Busqueu les fórmules que tinguin un origen religiós en les pàgines que us indiquem:

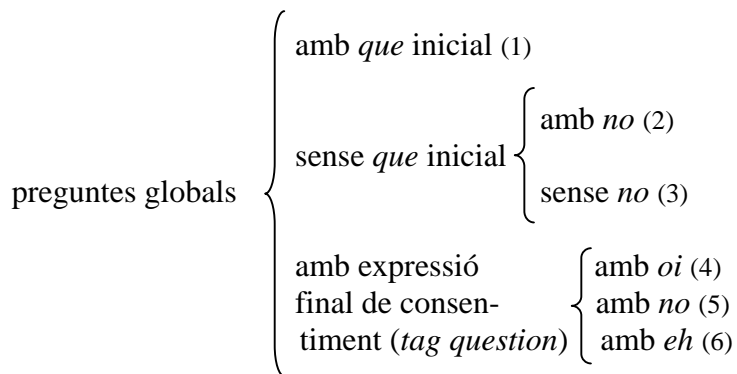
- pàg. 52:
- pàg. 62 i 87:
- pàg. 71:
- pàg. 88:

b) Hi ha fórmules que tenen més d'un significat, com ara *apa* (que a més del que hem vist, serveix per a indicar reticència a fer una acció). Digueu quin significat té

habitualment la fórmula *Adéu*, i quin altre significat té l'*Adéu* que heu trobat a l'activitat que acabeu de fer.

- c) Feu una llista d'entre cinc i deu fórmules diferents de les que han aparegut en la primera activitat d'aquest mateix exercici que també tinguin un origen religiós i digueu-ne el significat.

16. Pel que fa a la sintaxi, la llengua de *L'Escanyapobres* també és prou rica i variada. De preguntes globals, posem per cas, n'hi ha de tota mena. Busqueu, com a mínim, una aparició de cada tipus de preguntes globals, que us esquematitzem, i de les quals us posem un exemple:

<i>Exemples</i>	<i>Exemples extrets de L'Escanyapobres (pàgina)</i>
(1) Que està malalta?	(1)
(2) No està malalta?	(2)
(3) Està malalta?	(3)
(4) Està malalta: oi?	(4)
(5) Està malalta: no?	(5)
(6) Està malalta: eh?	(6)

17. En moltes novel·les de Narcís Oller els personatges estan molt ben caracteritzats per la manera de parlar (per les variants dialectals i socials que empren, per exemple). Tot i que a *L'Escanyapobres* aquest aspecte no és tan evident, la manera de parlar del notari té dues característiques que el diferencien una mica d'altres personatges:

- a) Per una banda, el notari repeteix sovint exactament les mateixes paraules o bé les mateixes estructures dins d'una intervenció, característica que també trobem en part en intervencions d'altres personatges –la Tuies també repeteix estructures, com en *Ara sí que ni el llogó ni el venc mai més. Ara sí que ni jo no puc mudar-m'hi ja!* o exactament els mateixos mots, com en *És de lletra d'en Magí, que vostè coneix; aquí hi ha la seva firma, que vostè coneix*. Per altra banda, el notari empra mots o locucions que demostren que ha cursat estudis superiors, a diferència dels altres personatges.

Llegiu només les intervencions del notari en les pàgines que us indiquem i ompliu el quadre amb característiques de la manera de parlar d'aquest personatge:

<i>Pàg.</i>	<i>Repeticions absolutes</i>	<i>Repeticions d'estructures</i>	<i>Expressions o mots cultes</i>
38-41			
56-58			

- b) El narrador fa dues referències explícites a la manera de parlar del notari: *i en el to sentenciós de sempre* i *mostrant tot d'una el seu estil sentenciós* (a les pàgines 56 i 58, respectivament). Busqueu al GDLC els dos significats que té *sentenciós*, i digueu quin dels dos (o potser tots dos) es pot aplicar a la manera de parlar del notari. Argumenteu la vostra resposta.

18. La majoria de diàlegs que trobem a *L'Escanyapobres* són fragmentats, ja que no apareix gairebé mai tota una conversa sencera. Expandiu les intervencions següents del narrador (en cursiva) per intervencions de diàleg dels personatges –us indiquem el nombre mínim d'intervencions que heu de confegir. (Tingueu en compte que les fórmules d'acomiadament per excel·lència varien segons el tractament: *adéu* és la fórmula adequada per a algú que es tracta de tu, *passi-ho bé* per a algú que es tracta de vostè, i *adéu-siau* per a algú que es tracta de vós.) Cal, és clar, que abans llegiu els fragments de la novel·la que us ajudin a contextualitzar les intervencions de diàleg que heu de confegir. Si voleu, podeu fer aquesta activitat en grup:

- Final de conversa (com a mínim, cinc intervencions): *I, això dient, el matrimoni s'acomiadà.* (pàg. 63)
- Principi de conversa (com a mínim, cinc intervencions): *Llavors l'Escanyapobres es presentà, escoltà amb atenció les penes i treballs d'aquella vídua...* (pàg. 73)
- Interior i final de conversa (com a mínim, deu intervencions): *...el dia que, concertant les esposalles, la vídua li digué Olegueret i ell mastegà la paraula Tuietes.* (pàg. 78)
- Interior, parcialment, i final de conversa (com a mínim, deu intervencions): *Encara tingueren, aquests dos homes, temps de fer un gotet d'aiguarent dins la caseta, veure passar un tren de passatgers (que, com deia el guardaagulles, tallava la cara), i garlar mitja hora més sobre les probabilitats d'aquella explotació de mines que ni l'un ni l'altre veien prou clara.* (pàg. 92)

2. RECURSOS LINGÜÍSTICS EXCLUSIUS DEL REGISTRE LITERARI

Per bé que ja heu vist certs recursos literaris en altres apartats d'aquest mateix dossier, tot seguit ens hi detindrem específicament.

1. Un dels recursos més emprats a *L'Escanyapobres* és la repetició literària d'estructures sintàctiques en sentit ampli:

a) Busqueu les enumeracions que trobem en els fragments que us indiquem a continuació i comenteu breument quin efecte s'aconsegueix amb aquesta repetició:

- Des de *Ni saraus...* fins a *...la nit*. (pàg. 32)
- Des de *Allò sembla...* fins a *...els capatassos*. (pàg. 93)

b) També trobem freqüentment repeticions d'estructures. Esquematitzeu gràficament els paral·lelismes sintàctics que hi ha en els fragments següents, tal com fem nosaltres amb un altre fragment (de la pàgina 36):

- Des de *Llavors l'aldarull...* fins a *...l'acomiadament*. (pàg. 54)
- Des de *El casalo...* fins a *...taulons i feixines*. (pàg. 102)
- Des de *s'atrevien alguns...* fins a *...l'escombra*. (pàg. 32)

Exemple:

SUBJECTE

PREDICAT

Les feixugues galeres de l'Urgell i d'Aragó no hi comparegueren més;

el bestiar de Verdú tampoc [=no hi comparegué més];

els bladers hagueren de tancar els magatzems;

els ramblers emigraren;

aquell brogit d'invasions forasteres no trencà ja periòdicament el repòs dels carrers de Pratbell.

2. En algun passatge de la novel·la també trobem repeticions, amb finalitat literària, de mots, fragments de frases o, fins i tot, gairebé tot un paràgraf:

- Imagineu els fragments de les pàgines 52 i 65 en què hi ha un mot repetit (*muntant*, *muntant* i *mort*, *ben mort* respectivament) sense aquesta repetició, i digueu quin matís de significat s'aconsegueix amb la repetició.
- Busqueu les dues frases seguides que comencen igual de la pàgina 56, i digueu quin efecte produeix aquesta repetició (que és com una mena d'anàfora en un poema).
- En un passatge, el que correspon al casament de l'Oleguer i la Tuies (que trobareu a les pàgines 78 i 79), hi ha dos paràgrafs gairebé repetits. Llegiu-los detingudament i justifiqueu la intencionalitat irònica d'aquesta repetició parcial, la part diferent dels quals actua com una contraposició.
- Llegiu també el paràgraf tancat pels dos paràgrafs anteriors (des de *La vila* fins a *portés grillons*) i busqueu-hi dues parts contraposades; estructures sintàctiques repetides i aspectes irònics produïts no tant pel contingut sinó per aspectes formals.

3. De les figures retòriques, hem de distingir les figures retòriques ja lexicalitzades, col·loquials, i les figures retòriques pròpiament dites. Prenent els exemples que apareixen a *L'Escanyapobres* en què es fa referència als sentiments o estats d'ànims a través dels

canvis de color de la cara, distingiu en quins fragments aquesta referència no conté cap figura retòrica, en quins hi ha una figura retòrica lexicalitzada i en quin una figura retòrica pròpiament dita (literària). Digueu, també, el nom concret de la figura retòrica:

<i>Pàg.</i>	<i>Fragment concret</i>	<i>Figura retòrica</i>
50	<i>La Cileta acabà el seu fet mudant deu cops els colors de la cara</i>	
51	<i>parà la noia en sec la feina i, roja com una brasa, se li encarà dient-li:</i>	
58	<i>El previsor notari es tornà groc</i>	
67	<i>I els colors que li pujaren a la cara li privaren de delatar, ni indirectament, donya Tuies.</i>	
67	<i>no pogué evitar que el foc de la vergonya li encengués les galtes.</i>	
67	<i>eixí tota esgrogueïda</i>	
73	<i>S'esgrogueí</i>	
73	<i>—I goseu dir-ho? —tornà a fer donya Tuies, roja com un tomàquet.</i>	
88	<i>L'Oleguer estava groc d'ira.</i>	
94	<i>—digué en Vives, més groc que un ciri.</i>	
98	<i>La Coixeta, veient que [la Tuies] mudava els colors</i>	

4. En una novel·la, tot i que en menor proporció que en un poema, també hi podem trobar figures retòriques literàries:

- a) Relacioneu els fragments següents amb la figura retòrica principal que representen, de manera que a cada fragment hi correspongui només una figura (perquè, en algun cas, en el mateix fragment n'hi ha més d'una):

<i>acceptar aquella pèrdua com un gran guany (pàg. 71)</i>	comparació
<i>l'estació, com caps abandonada al mig del camp (pàg. 37)</i>	quiasme
<i>s'anava estroncant, i s'estroncaria del tot (pàg. 71)</i>	personificació
<i>quan el mas encara dormia (pàg. 52)</i>	asíndeton
<i>la terra tornava a estar pelada, vidriosa, morta (pàg. 77)</i>	gradació
<i>sentí pessigolleig de goig (pàg. 52)</i>	polisíndeton
<i>molla de suor i lassa i esporuguida (pàg. 97)</i>	antítesi
<i>empenyent-se, atropellant-se (pàg. 37)</i>	anadiplosi
<i>deixant espalmada la vila, buida i solitària l'estació (pàg. 37)</i>	al·literació

- b) A l'exercici 7 de l'apartat v.1., heu vist canvis d'ordre sintàctic –respecte de l'ordre no marcat– no pas literaris sinó col·loquials. Busqueu, a les primeres línies del

capítol IV (concretament des d'*Als seus coneixements* fins a *dotze hores*, a la pàgina 56), dues alteracions de l'ordre sintàctic que siguin literàries, escriviu com s'ordenarien aquests fragments col·loquialment i digueu el nom que rep la figura retòrica que consisteix a alterar l'ordre sintàctic usual.

5. En els tres primers paràgrafs del capítol VIII (a les pàgines 83 i 84), el narrador sovint explica el comportament del matrimoni de la Tuies i l'Oleguer (tant junts com per separat) amb el dels bous. Busqueu totes les referències als bous, tant si es tracta de frases fetes lexicalitzades com inventades per l'autor, i expliqueu-ne el significat.

6. Subratlleu totes les personificacions que hi ha en els fragments següents:

De sota terra, del túnel de Malgual, apareixia, embolcallat en fum, el tren, indecís, negre, empetitit com joguina de fira per la distància i per la magnitud de les muntanyes que li servien de fons. Ell corria, corria, i solament imposant-li fites coneixia l'espectador que guanyava camí. Però, així i tot, duia en si certa majestat, tot d'una atractívola i imponent, que obligava a mirar-lo. En el seu curs era capriciós i enjogassat. Tantost mostrava al llarg la seva trencada silueta en camp ras, davant del lluminós horitzó; tantost es presentava de pit, blanca cimera esblenada al cap, els seus ulls rodons llampeguejant; tantost s'embarumava en canyars i arbredes, o s'encauava en un tallat serradet, damunt del qual, arreu, s'arrossegaven fantàstiques fumeroles. A estones se'l veia xisclar adolorit; a estones panteixar amb afany; i, a mesura que s'acostava, la terra trontollava sota els peus, la màquina s'engrandia, la seva embranzida es feia imposant, De sobte eixia d'un altre tallat, llançava als aires un xisclat més viu i llarg, al qual responia la campana de l'estació, enfrenava l'embranzida, i, dalt del geomètric talús, desfilava sobre frèvol rodatge la interminable corrua de vagons embalumats de saques, bótes, carbó, fustes, ferro i maquinària. Els vagons topaven uns amb altres com marejats; llur rodam grinyolava al pes de tanta abundor. En duïen més ells en un viatge que no pas en trafiquejava la vila en deu mercats; i sols algun dia, mentre la màquina feia aigua, s'enganxaven a la cua dos o tres vagons més que tancaven les sobralles de Pratbell. Pocs minuts després fugia, tot aquell comboi de riquesa, amb un crit salvatge d'orgull, deixant espalmada la vila, buida i solitària l'estació, com caps abandonada al mig del camp. (pàg. 36-37)

La veïna serra, campida de blau negrós, batia sobre la plana ombra misteriosa. Un taro bastant viu feia saltironar les fulles seques com ocells ferits, i, en les seves alenades fortes, omplia la terra de remors d'esgarrapades. Llavors, els pelats sarments, que guaitaven al camí, cruixien, es revinclaven convulsivament, i semblaven vergassar els pocs pàmpols morts que conservaven encara. Un pressentiment d'hivern, prenyat de melangia i cruesa, s'apoderava dels cors. (pàg. 39)

7. En molts passatges, el que s'explica es reforça amb imatges o amb aspectes no directament relacionats amb el contingut principal:

- a) Llegiu un fragment de la pàgina 52 (des d'*Allà, entre la negror...* fins a *...una mar*), en què l'Oleguer, que havia començat defugint l'enyorament, torna a caure-hi d'una manera definitiva. Després, digueu quins mots o expressions aplicats al temps meteorològic remetent a l'estat d'ànim de l'Oleguer.

b) Llegiu ara el final del capítol IX, des d'*I l'anglès tornà...*, i digueu quins mots o expressions ens remetent a decadència, a mort...

c) En el darrer paràgraf del fragment anterior (des d'*I deien això...* fins a *...damunt la taula*) el narrador fa més explícita encara a través de sensacions sonores i visuals l'atmosfera de l'escena, decadent i violenta alhora. Busqueu els mots, les estructures, les comparacions, etc. amb què s'aconsegueix aquesta atmosfera.

8. Llegiu el paràgraf en què es descriu l'estat de la Tuies l'última nit del segrest de l'Oleguer. Després, en grup, feu les activitats que us proposem:

I, en dir això, engegada per la seva passió, boja, fora de si, estrenyia amb frisança aquell cabàs contra son cor agitat. Les batallades que llançava el campanar queien pausades i tristes com llàgrimes sonores del temps que es moria en aquella soledat. Un lladruc perdut, el xiscle d'un tren de càrrega que feria la quietud, llarg i planyívol; la finestra que trontollava al buf del vent, o l'alenada d'aquest que venia plena de les endormiscades remors dels camps, la sobresaltaven, l'omplien de por, li fingien la veu, el pas, la respiració de l'Oleguer, que arribava, escapat, a prendre-li-ho tot, a robar-li fins l'esperança de l'esdevenidor entrevist. Altres cops no era ell: els lladres, tot l'escamot, que s'atansava per assaltar el casal. I altre cop imperava el silenci, i l'esperit reprenia les seves lluites afalagant el desig d'un triomf complet. (pàg. 100)

a) Expliqueu, només a través de quatre o cinc adjectius, l'estat d'ànim de la Tuies, tant pel que fa al capteniment com als somnis o al·lucinacions que pateix.

b) En el fragment anterior hi ha una oració formada per un subjecte compost per quatre sintagmes nominals en aposició i un predicat verbal format per tres sintagmes verbals (amb el verb en forma personal), l'últim dels quals també té una estructura interior amb sintagmes en aposició. Busqueu aquesta oració, esquematitzeu-la a l'esquema que us oferim i digueu, finalment, quin efecte s'aconsegueix amb aquesta estructura.

SN₁:

SN₂:

SN₃:

SN₄:

SV₁:

SV₂:

SV₃:

c) Digueu totes les figures retòriques que hi ha a *Les batallades que llançaven les campanes queien pausades i tristes com llàgrimes sonores del temps que es moria en aquella soledat*.

d) Busqueu en la resta del fragment personificacions, metàfores i comparacions.

- e) Confegiu un text, ara individualment (d'una extensió semblant al fragment que hem reproduït), en què descriuiu el que, previsiblement, li deu passar en el mateix moment a l'Oleguer. Procureu utilitzar paraules (*llàgrima, morir, planyívol...*), sintagmes (*estrenyia amb frisança, l'omplien de por...*) i figures retòriques del fragment anterior.

BIBLIOGRAFIA

- ALCOVERRO, C. «Sentit i forma a *Pilar Prim* de Narcís Oller. Una proposta de lectura adreçada a batxillerat». *Escola Catalana* [Barcelona] (juliol-agost-setembre 1994), núm. 312, pàg. 8-12.
- ANGUERA, P. «Política o societat en l'obra narrativa de Narcís Oller». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 31-54.
- ARITZETA, M. *Diccionari de termes literaris*. Barcelona: Edicions 62, 1996. (El Cangur; 202)
- BALZAC, H. de. *Eugénie Grandet*. Barcelona: Proa, 1984.
- BECH, S.; BORRELL, J. *Com es comenta un text literari*. Barcelona: Barcanova, 1988.
- BENSOUSSAN, M. «L'estructura de la cèl·lula familiar en les novel·les de Narcís Oller». A: *Actes IV Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura catalanes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1977, pàg. 349-368.
- BENSOUSSAN, M. «Narcís Oller-José Maria Pereda, una llarga amistat». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 151-158.
- BERNAL, A. «La veu narrativa en la novel·la de Narcís Oller. Notes per a una caracterització». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 159-171.
- BESER, S. «Les limitacions narratives de Narcís Oller». A: *Actes IV Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura catalanes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1977, pàg. 333-347.
- BESER, S. «*La bogeria* dintre el món narratiu de Narcís Oller», dins N. OLLER, *La bogeria*. Barcelona: Laia, 1982, pàg. 7-20. (Les eines de butxaca; 3)
- CABRÉ, R. «Narcís Oller i Josep Yxart: entre la vida i la literatura (1868-1877)». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 55-88.
- CAMPS, J.; TRILLA, R. *Narcís Oller: la novel·la d'una època*. Barcelona: La Magrana, 1997. (Crèdits variables; 3)
- CARBONELL, A. [et al.]. *Literatura catalana*. Barcelona: Edhasa, 1980, pàg. 269-359.
- CARBONELL, A. *Literatura catalana XIX*. Barcelona: Jonc, 1986, pàg. 157-219.
- CASSANY, E. *El costumisme en la prosa catalana del segle XIX*. Barcelona: Curial, 1992. (Biblioteca de Cultura catalana; 72).
- CASSANY, E. «Narcís Oller en la tradició realista». *Serra d'Or* [Barcelona] (desembre 1996), núm. 444, pàg. 63-65.
- CASSANY, E. «Narcís Oller i l'art de la novel·la». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 15-28.

- CERDÀ, M. «La polarització avarícia/prodigalitat dins dues novel·les de Narcís Oller». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 209-222.
- CORREGER, M. *Vida de Narcís Oller*. Barcelona: El Mèdol, 1996. (El Mèdol clàssics contemporanis; 6)
- CUNILLERA, M. L. Introducció, notes, comentaris i apèndix, dins N. OLLER, *La bogeria*. Barcelona: Barcanova, 1991. (Biblioteca didàctica de literatura catalana; 21)
- DURAN, C. «Narcís Oller, compromès amb el seu temps: el progrés com a millora de la societat». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 243-254.
- ELIOT, G. *Silas Marner*. Barcelona: Edicions 62 i “la Caixa”, 1983. (MOLU; 24)
- ESPÍ, A.; LLOPIS, T. *Curs de narrativa. Una proposta didàctica per a 3r de BUP*. Barcelona: Laertes, 1988.
- GINEBRA, J.; NAVARRO, P. «Les limitacions lingüístiques de Narcís Oller». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 89-106.
- Lectura popular. Biblioteca d'autors catalans. Volum I*, p. 65-66. [s.d.]
- MARTÍN, L. «Narcís Oller a l'escola catalana». *Escola catalana* [Barcelona] (juliol-agost-setembre 1994), núm. 312, pàg. 6-7.
- MARTÍN, L. «Proposta didàctica a l'entorn de la lectura de ‘La Papallona’ de Narcís Oller». *Escola catalana* [Barcelona] (juliol-agost-setembre 1994), núm. 312, pàg. 25-28.
- MARTÍNEZ-GIL, V. «L'evolució textual de *L'Escanyapobres*». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 277-286.
- MOLAS, J. «Notes per a un pòrtic». *Faig* [Manresa] (desembre 1982), núm. 19, pàg. 7-12.
- MONTOLIU, M. de. «L'obra de Narcís Oller», dins N. OLLER, *Obres completes*. Barcelona: Selecta, 1948, pàg. XI-XXXIII.
- MORAGAS, V.; MORAGAS, F. de. *Narcís Oller i de Moragas*. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, 1995. (Biblioteca d'estudis vallencs)
- NUNES, M. «Una lectura estilística de ‘L'Escanyapobres’ Narcís Oller». *Quaderns de Vilaniu* [Barcelona] (maig 1984), núm. 5, pàg. 97-114.
- NUNES, M. «Anàlisi d'un fragment de *L'escanyapobres* de Narcís Oller». A: *Anàlisi i comentaris de textos literaris catalans, III*. Barcelona: Curial, 1985, pàg. 244-263.
- NUNES, M. «Per a una hipòtesi de cicle econòmic dins l'obra de Narcís Oller». *Els Marges* [Barcelona] (gener 1987), núm. 36, pàg. 108-116.
- NUNES, M. «Narcís Oller. ‘Pilar Prim’: Introducció a la lectura». A: *Comentaris de literatura de COU 1989-90*. Barcelona: Columna, 1989, pàg. 13-28.
- OLLER, N. *L'escanya-pobres*. Barcelona: Revista literària, 1884.
- OLLER, N. *El esganya-pobres*. Barcelona: Juan Gili, Librero, 1897.
- OLLER, N. *Obres completes*. Barcelona: Selecta, 1948.

- OLLER, N. *Memòries literàries*. Barcelona: Aedos, 1962.
- OLLER, N. *L'Escanyapobres*. Barcelona: Edicions 62, 1999.
- ORTIZ DE LANDÁZURI, G. '*L'escanyapobres*' de Narcís Oller. *Guia de lectura*. Barcelona: Andros, 1986.
- PALLÀS, J. M. «El catalanisme polític de Narcís Oller». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 297-308.
- PAYRATÓ, L. *Català col·loquial. Aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*. València: Universitat de València, 1988.
- PÉREZ GALDÓS, B. *Torquemada en la hoguera*. Madrid: Alianza, 1982.
- SERRAHIMA, M. «El món de Narcís Oller», dins N. OLLER, *Obres completes*. Barcelona: Selecta, 1948, pàg. 1453-1487. (Reproduït amb uns quants canvis a «Narcís Oller (1846-1930)». A: *Dotze mestres*. Barcelona: Destino, 1972, pàg. 45-88.)
- SOTELO, A. «Narcís Oller y las relaciones literarias entre Catalunya y España (1884-1902)». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 107-130.
- SUNYER, M. «Costumisme a la narrativa de Narcís Oller». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 131-147.
- TAYADELLA, A. «Qüestions de realisme a Catalunya: Narcís Oller i la teoria literària». A: *Actes VII Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura catalanes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986, pàg. 55-68.
- TAYADELLA, A. «Narcís Oller i el naturalisme». A: *Història de la literatura catalana*, vol. 7 [J. Molas, director]. Barcelona: Ariel, 1986, pàg. 605-668.
- VIDAL, M. «Un usurer: 'L'escanyapobres' de Narcís Oller». A: *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit, 3 (Estudis de llengua i literatura catalanes, XI)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985, pàg. 225-234. (Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit; 3)
- VIDAL, M. «Ironia i paròdia a 'L'escanyapobres' de Narcís Oller». A: *Actes VII Col·loqui NACS*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996, pàg. 267-273.
- YATES, A. *Narcís Oller: tradició i talent individual*. Barcelona: Curial, 1975. (Biblioteca de cultura catalana)
- YATES, A. «Narcís Oller: Esborranys de novel·les». *Els Marges* [Barcelona] (maig 1977), núm. 10, pàg. 31-46.
- YATES, A. «Sobre la 'fortuna' de Narcís Oller». *Faig* [Manresa] (desembre 1982), núm. 19, pàg. 72-80.
- YATES, A. «Narcís Oller, començaments i finals». A: *El segle romàntic. Actes del col·loqui Narcís Oller. Valls, 28, 29 i 30 de novembre de 1996*. Valls: Cossetània, 1999, pàg. 331-340.
- YATES, A. «Estudi introductori», dins N. OLLER, *L'escanyapobres*. Barcelona: Edicions 62, 1999, pàg. 5-24.

ANNEX

ANNEX. Solucionari

I. NARCÍS OLLER, CREADOR DE LA NOVEL·LA CATALANA MODERNA

1. b)

<i>Romanticisme</i>	<i>Realisme</i>	<i>Naturalisme</i>
1) Llibertat artística, individualisme, imaginació i originalitat per part dels autors. 2) Interès per l'exotisme de terres llunyanes. 3) Interès per la cultura popular i per la història medieval. 4) Exaltació dels sentiments. 5) Utilització de molts recursos expressius: metàfores, antítesis, hipèrboles, hipèrbatons, ús freqüent d'exclamacions i punts suspensius.	6) Voluntat de reflectir la realitat social i col·lectiva. 7) Rebuig de la fantasia i descobriment de la realitat com a matèria literària. 8) Descripció objectiva de la realitat, sense concessions a la idealització ni a l'embelliment. 9) Reflex de la realitat quotidiana i coneguda per l'autor: fets contemporanis i geografia propera i concreta. 10) Llenguatge viu i directe, amb molts col·loquialismes, locucions i frases fetes populars.	11) Base ideològica positivista: realitat verificable científicament. 12) Tema de la influència del determinisme biològic (genètic, hereditari) i ambiental. 13) Rebuig pel que sigui ideal, màgic, mític o simbòlic. 14) Interès perquè una novel·la sigui rigorosa des d'un punt de vista científic. 15) Exclusió dels elements fantàstics, abstractes o decoratius, i preferència pel que és lleig, degenerat o miserable.

1. c)

Dècades (1731-1930)	1731-1740	1741-1750	1751-1760	1761-1770	1771-1780	1781-1790	1791-1800	1801-1810	1811-1820	1821-1830	1831-1840	1841-1850	1851-1860	1861-1870	1871-1880	1881-1890	1891-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930
Romanticisme																				
Realisme																				
Naturalisme																				
Vida de N. Oller																				
Novel·les de N. Oller																				

2. a)

<i>Any</i>	<i>Novel·les de Narcís Oller (per ordre cronològic)</i>
1882	<i>La Papallona</i>
1884	<i>L'Escanyapobres</i>
1885	<i>Vilaniu</i>
1890-1892	<i>La febre d'or</i>
1899	<i>La bogeria</i>
1906	<i>Pilar Prim</i>

2. b)

<i>Novel·les de Narcís Oller (per extensió)</i>	<i>Comentaris sobre un personatge principal</i>
La febre d'or	<i>El protagonista visible és Gil Foix, el pervingut; el «nou ric», com n'hem dit després. [...] tot el món de la novel·la gira deliberadament al volt de l'enriquiment de Gil Foix; és el fet que provoca les modificacions en la vida de tots els altres personatges.</i>
Vilaniu	<i>[Aquesta novel·la] és centrada al volt d'un personatge femení. Però la figura d'Isabel de Galceran, molt menys definida, no és ben bé la d'una protagonista. [...] També contribueix a la imprecisió el fet de la considerable inconsistència d'Albert, el protagonista masculí que li és enfrontat.</i>
Pilar Prim	<i>[A partir de] la lluita interna [de la protagonista] produïda per l'atracció d'uns amors que la maduresa que s'acosta fa més intensa, [...] i alhora la pertorbació davant la proximitat del ben plantat Deberga que la volta [...] [veiem que] s'ha emancipat de la presentació inicial oficiosa i protectora i ha esdevingut una dona de debò.</i>
La Papallona	<i>D'entrada, la Toneta és allò que en deien «una noia model». Però apareix l'home, el seductor [...], i tot canvia. Tot, en ella, esdevé apassionament, neguit, manca de resistència per oposar-se a una primera impressió, a un primer afalac.</i>
La bogeria	<i>Narcís Oller es proposa essencialment la pintura –per cert, molt ben aconseguida– d'un caràcter masculí. Daniel Serrallonga és un descentrat [...]. Per única vegada, el narrador parla en la primera persona d'un simple espectador del drama.</i>
L'Escanyapobres	<i>Oller, tot i que preveu la passió examinada en un home, no se sap estar de posar-li una dona al costat que viu igualment l'avarícia, i encara més exacerbada. De mica en mica, és la Tuies la que va prenent el lloc central, i és una decisió d'ella la que produeix la catàstrofe.</i>

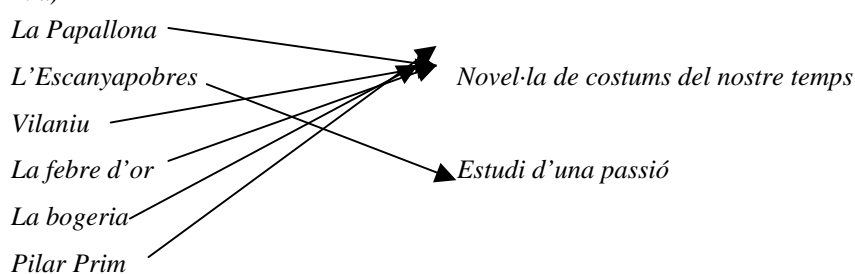
3. a)

La Papallona i *L'Escanyapobres*. *Papallona*, en sentit figurat, significa 'persona que tan aviat se sent atreta envers una cosa o una persona com per una altra cosa o persona'. *Escanyapobres* significa 'usurer'.

3. b)

Vilaniu i *Pilar Prim*. *Vilaniu* potser remet a 'vila com un niu' (vila petita, on tothom es coneix i que, per tant, els habitants de la qual poden ser propensos a ser xafarders i, fins i tot, difamadors). El nom i cognom *Pilar Prim* és homòfon del sintagma *pilar prim*, que pot fer referència al fet que la protagonista sembla forta (com un pilar) però que, en realitat, és feble.

4. a)

5. a) *Vilaniu*.

5. b)

	<i>L'Escanyapobres</i>	<i>La bogeria</i>
Nombre de pàgines a <i>Obres Completes</i>	38	49
Consideració en el text coetani transcrit	novel·leta	novel·la
Consideració a les <i>Obres completes</i> (vegeu-ne l'índex).	novel·la	novel·la curta
Consideració a la GEC	novel·la	novel·la curta
Consideració a la <i>Història de la literatura catalana</i> (E. Ariel)	novel·la	novel·la

7. b)

	<i>Narcís Oller</i>	<i>Víctor Català</i>
Nom real complet (nom i dos cognoms)	Narcís Oller i (de) Moragas	Caterina Albert i Paradís
Any del naixement i any de la mort	1846 – 1930	1873 – 1966
Lloc de naixement	A Valls (Alt Camp)	A l'Escala (Alt Empordà)
Lloc on va viure la major part de la seva vida	A Barcelona (de 1873 a 1930)	A l'Escala (Alt Empordà)
Anys de publicació de la primera i de l'última novel·la	<i>La Papallona</i> (1882) i <i>Pilar Prim</i> (1906)	<i>Solitud</i> (1905) i <i>Un film (3.000 metres)</i> (1919)
Té algun premi, important a nivell nacional, dedicat a la seva memòria?	No	Sí, el premi Víctor Català de contes.
S'ha rodada alguna pel·lícula d'alguna de les seves obres?	Sí, <i>La febre d'or</i> , dirigida per Gonzalo Herralde (1993)	Sí, <i>Solitud</i> , dirigida per Romà Guardiet (1990)
A la vostra població o a prop, hi ha algun carrer, algun centre d'ensenyament, alguna biblioteca, etc. que dugui el seu nom?	[resposta variable]	[resposta variable]

8. b)

<i>Escriptors</i>	<i>Any de naixement i de mort</i>	<i>Dues obres*</i>	<i>Llengua (o llengües) de la majoria de les seves obres</i>
Leopoldo Alas, <i>Clarín</i>	1852 –1901	<i>La Regenta</i> <i>Doña Berta</i>	castellà
Víctor Balaguer	1824 –1901	<i>Historia de Cataluña y de la Corona de Aragón</i> <i>Los trovadores modernos</i>	català i castellà
Agustí Calvet, <i>Gaziel</i>	1887 –1964	<i>En las líneas de fuego</i> <i>Seny, treball i llibertat</i>	català i castellà
Raimon Casellas	1855 –1910	<i>Els sots feréstecs</i> <i>Les multituds</i>	català
Pompeu Gener	1848 –1920	<i>Senyors de paper!</i> <i>Pasión y muerte de Miguel Servet</i>	català i castellà
Adrià Gual	1872 –1943	<i>Nocturn</i> <i>Els pobres menestrals</i>	català
Àngel Guimerà	1845 –1924	<i>Mar i cel</i> <i>Terra baixa</i>	català
Francesc Matheu	1851 –1938	<i>El reliquiari</i> <i>Poesies</i>	català
Marcelino Menéndez y Pelayo	1856 –1912	<i>Historia de los heterodoxos españoles</i> <i>Historia de las ideas estéticas en España</i>	castellà
Manuel Milà i Fontanals	1818 –1884	<i>De los trovadores en España</i> <i>Ressenya històrica i crítica dels antics poetes catalans</i>	català i castellà
Emilia Pardo Bazán	1851 –1921	<i>Los pazos de Ulloa</i> <i>La Quimera</i>	castellà
José Maria de Pereda	1833 –1915	<i>Escenas montañesas</i> <i>Peñas arriba</i>	castellà

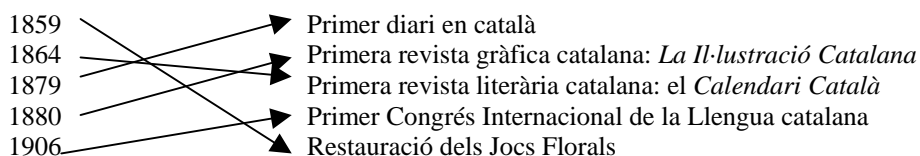
Benito Pérez Galdós	1843 –1920	<i>Fortunata y Jacinta</i> <i>Marianela</i>	castellà
Santiago Rusiñol	1861 –1931	<i>L'alegria que passa</i> <i>L'auca del senyor Esteve</i>	català
Joaquim Ruyra	1858 –1939	<i>Pinya de rosa</i> <i>Entre flames</i>	català
Miguel de Unamuno	1864 –1936	<i>La tía Tula</i> <i>San Manuel Bueno, mártir</i>	castellà
Juan Valera	1824 –1905	<i>Pepita Jiménez</i> <i>Juanita la Larga</i>	castellà
Jacint Verdaguer	1845 –1902	<i>L'Atlàntida</i> <i>Roser de tot l'any</i>	català
Emili Vilanova	1840 –1905	<i>Quadros populars</i> <i>Qui... compra maduixes!</i>	català
Émile Zola	1840 –1902	<i>Germinal</i> <i>La terre</i>	francès

* Les obres triades poden ser unes altres, és clar.

9. a)

La Papallona.

10. b)

10. c)

N'hi ha unes quantes, entre d'altres les següents: *L'orfeneta de Menàrguens o Catalunya agonitzant*, d'Antoni de Bofarull; *Julita*, de Martí Genís i Aguilar; *Vigatans i botiflers*, de Maria de Bell-lloc (pseudònim de Maria Pilar Maspons), i *Cor i sang*, d'Antoni Careta i Vidal.

10. d)

N'hi ha moltes, entre d'altres (i sense tenir en compte les de Narcís Oller) les següents: *L'hereu Noradell*, de Carles Bosch de la Trinxeria; *La família Asparó* i *La fabricant*, de Dolors Monserdà; *La família dels Garrigues*, *Jaume* i *Niobe*, de Josep Pin i Soler; *La punyalada*, de Marià Vayreda; *Solitud*, de Víctor Català (pseudònim de Caterina Albert); *Lària*, *Aigua avall* i *Joan Endal* de Josep M. Folch i Torres, i *Josafat*, de Prudenci Bertrana.

12.

- L'Institut d'Estudis Catalans, el va fundar el polític **Enric Prat de la Riba** l'any **1907**.
- La Secció Filològica de l'IEC es va crear l'any **1911**.
- Una comissió de la Secció **Filològica** de l'IEC va confeccionar les «Normes ortogràfiques», que es van publicar l'any **1913**.
- Les «Normes ortogràfiques» coincidien, en general, amb el pensament ortogràfic de **Pompeu Fabra**.
- En el moment de la publicació de les «Normes ortogràfiques», Pompeu Fabra (que havia nascut l'any **1868**) era un lingüista reconegut.
- L'obra normativa de l'IEC es va completar amb la publicació del *Diccionari ortogràfic* (publicat l'any **1917**) i el *Diccionari General de la Llengua Catalana* (la primera edició del qual va aparèixer l'any **1932**). Tots dos diccionaris van ser confeccionats per **Pompeu Fabra** i van ser assumits com a normatius per l'IEC.

13. a)

El català acadèmic de tradició antiga

- Defensaven reflectir els diferents dialectes.
- Ridiculitzaven els models que volien enllaçar amb la tradició.
- Defensaven una morfologia i una sintaxi no arcaiques.

El català acadèmic de tradició moderna

- Defensaven l'ortografia del català dels segles XIII-XIV.
- Defensaven una normativa comuna per a tot el domini.
- Defensaven les solucions ortogràfiques antigues (com els plurals en *-es*).

El català «que ara's parla»

- Defensaven l'ortografia del català dels segles XVII-XVIII.
- Defensaven una normativa més artificiosa que no pas clàssica.
- Defensaven solucions vàlides sols per al català oriental (com els plurals en *-as*).

13. d)

Aquest fragment s'adapta més a l'ortografia proposada pel català acadèmic de tradició moderna. De seguida ens adonem –per l'ús dels plurals en *-as* (*Tuyas, tenebras*)– que en tot cas no segueix els postulats del català acadèmic de tradició antiga. Per tant, dubtaríem entre el català acadèmic de tradició moderna o el «català que ara's parla». Però certa artificiositat ens fa evident que s'adapta més al català acadèmic de tradició moderna.

II. L'ANÀLISI DE LA NOVEL·LA

1. L'ESTRUCTURA

2.

<i>Estructura</i>	<i>Capítols</i>
Plantejament	I, II
Nus	III, IV, V, VI, VII, VIII
Desenllaç	IX, X, XI

1. LA TÈCNICA NARRATIVA

1.

<i>Capítol</i>	<i>Indicacions temporals</i>	<i>Temps que passa</i>
I	anys 50 de la passada centúria (1850)	
II	15-6-1865, tarda o vespre d'un dia de finals de tardor	tardor de 1865
III	tres dies després	
IV	un dia	
V	un dia	
VI	tres mesos, mig juny	juny de 1866
VII	set mesos, un dia, era primavera	gener, primavera de 1867
VIII	un dia, era estiu	estiu 1867
IX	un dia, després de quatre mesos abans del capítol anterior	
X	dos o tres mesos després, dos dies i tres nits	
XI	vuit mesos després	tardor 1867
Total		dos anys més o menys

3. a)

- el·lipsi
- sumari
- escena
- pausa
- digressió reflexiva

3. b)

- d'acceleració: el·lipsi i sumari

- d'igualtat: escena
- de desacceleració: pausa i digressió reflexiva

4.

- escena
- el·lipsi
- sumari
- digressió reflexiva
- pausa

6.

- Anticipa el futur canvi del protagonista
- Anticipa el desenllaç de l'Oleguer
- Premonició de la venjança de l'Eloi
- Premonició de l'ús a què es destinarà el castell
- Premonició de la compra del castell
- Premonició del futur *cop de mà*
- Premonició del rapte i assassinat de l'Oleguer
- Premonició del lloc on morirà

7. Premonició de l'abandonament que, davant del sofriment, també rebrà de la Tuies.

3. EL NARRADOR I EL PUNT DE VISTA

1.

- punt de vista intern
- punt de vista intern: narrador personatge
- punt de vista extern
- punt de vista extern: narrador omniscient
- punt de vista extern: narrador objectiu

4.

- Oleguer: des de l'òptica col·lectiva
- Magí: des de l'òptica del narrador
- Tuies: des de l'òptica del notari
- Tots tres vistos des de l'omnisciència del narrador

5.

- Directe: Oleguer i Magí
- Indirecte: Tuies

6.

- Oleguer: descripció física i després caràcter
- Magí: estatus social i després retrat físic

7.

- punt de vista extern als personatges: [resposta oberta]
- punt de vista intern de la Tuies: [resposta oberta]
- punt de vista intern de l'Oleguer: [resposta oberta]
- intrmissió del narrador: "no en podia ja treure res més, aquella miserable"

III. L'AMBIENTACIÓ

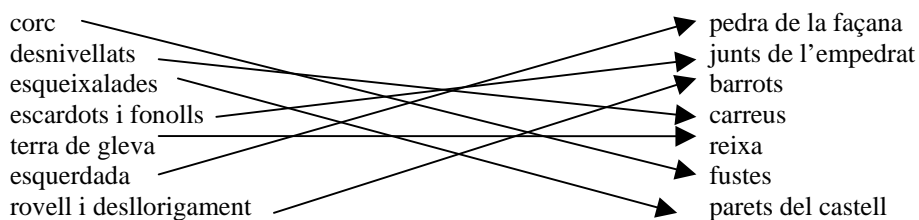
1. L'ÈPOCA

3. La resposta és oberta, però hi haurien de quedar reflectits, com a mínim, els elements següents:

<i>Procés històric</i>	<i>Elements que retraten l'època (fets ficticis)</i>
L'esfondrament de l'Antic Règim	Pratbell es dedicava al comerç i al tràfic de gra. El baró i el castell estan en estat de ruïna. La situació sociojurídica del masover.
Transformació agrària i Revolució industrial	La introducció del comerç per ferrocarril. Desaparició progressiva del jornaler del camp. L'establiment d'indústries a les ciutats i viles. Canvis en els oficis tradicionals. Expansió de la indústria tèxtil a Catalunya.
Despoblació i crisi del camp	Ningú no compra La Coma: la gent ja no vol viure al camp. Persones de Barcelona es fan xalets a Pratbell, però viuen i treballen a la ciutat. Comentaris com ara que el tren va a atipar les ciutats.
La dinàmica industrial	L'explotació de les mines. Les mercaderies que es transporten amb el ferrocarril. La instal·lació d'indústria tèxtil.
La creació del proletariat	Els minaires. L'Eloi, que passa del camp a la mina, i després a l'atur.
Les actituds econòmiques	En Vives té una actitud capitalista: invertir el capital. Emoció davant l'espectacle febril de les mines. L'Oleguer té una actitud reaccionària: amagar el capital.

2. L'ESPAI

6.

11.

- negrós: alzinar
- verd: alzina, horta, pollancre, bosc ombrívol, bancals de vinya (geps de la muntanya)
- blau: aigua, cel
- marró: casa de pagès, fusta
- gris: construccions miserables
- moradenc: horta

12.

- fang roig i envidreït: vermellós
- cel roent de tardor: vermellós
- serra campida de blau negrós: negrós
- batia sobre la plana ombra misteriosa: negrós
- levita color de pansa: negrós

IV. ELS PERSONATGES

1. L'OLEGUER

1.

Està presentat per interrogacions formulades pels habitants de Pratbell.

3.

<i>Hipòtesis</i>
Exemple de previsió i estalvi
Possible assassinat o homicidi
Testaferro d'algú que no volia donar la cara
Ambició personal, que acabaria tràgicament

4.

<i>Característiques animals</i>	<i>Formes amb què es designen</i>
Comportament animal	ensenyar les dents per mossegar, arronsat, agilitat traïdora del gat, treure les ungles, botar al damunt, pas de gat emperesit...
Diferents espècies d'animals	furó, gat, aranya, mosca

2. EL BINOMI MAGÍ-TUIES

3.

- té desconfiança en la seva pròpia vàlua
  - és fluix de complexió i de natural esporuguit
  - té un geni dominant i porfidiós
  - admira la força de voluntat dels altres
  - sempre es fa la seva santa voluntat
  - dóna bons consells
  - la seva flaca és la cobdícia de la propietat
  - és l'encarnació de l'avarícia més cruel i refinada
- Magí
Tuies
-

4.

- Objectes i estat en què es troben: taula amb pols, cartes ronyoses i corbes, casquet desbrodat i suós, pergamins polsosos.
- Comportament humà: [resposta oberta].

6.

En Magí tracta l'Oleguer com si fos el seu fill, aconsellant-lo tant en assumptes personals com econòmics.

10.

Color	pal·lidesa de la pell, tint blavenc
Joc de llums	fil de sol, llum grisa, claror/tint blavenc, ombres moradenques
Mots o expressions que al·ludeixen a la mort	finat, vol de l'esperit, mort, ulls envidriats, immobilitat de la pedra

12.

	<i>Claror</i>	<i>Foscor</i>
Objectes	xinxeta encesa, llum, llum a la mà	apagar la xinxeta, bufà la xinxeta
Roba	llençol	vestit negre
Sensacions visuals	llum, claror	foscor, vespre
Fets simbòlics	encendre les galtes, foc de la vergonya, eixí esgrogueïda	negror de les tenebres
Actes reals	encendre, atansar el llum	apartar el llum

3. EL BINOMI OLEGUER-TUIES

5. a)

Resposta bastant oberta. N'ofereim un exemple:

Objectius	amb la perruca un xic més lluent, menys arrugat el front, el nuvi amb el cap cot, closos els llavis
Subjectius	la mantellina amb més pretensions, l'esguard més eixorivit, el nas xuclant la fragància de l'atmosfera, el nuvi com si portés grillons

4. LES RELACIONS AMB LA RESTA DE PERSONATGES

8. Contraposicions:

- Pere/Eloi: dues mentalitats diferents dintre d'un mateix grup social. En Pere, servil, accepta la seva situació sociojurídica. L'Eloi, revolucionari, es revolta contra la seva vida de jornalero.
- Oleguer/Vives: dues mentalitats econòmiques i socials diferents dintre d'un mateix grup econòmic. L'un representa l'estancament i l'altre, el progrés. L'Oleguer té un esperit reaccionari i en Vives, un esperit especulador.

10.

<i>Personatge</i>	<i>Rodó o pla?</i>
Pere de les Borges	rodó
Cileta	rodó
Eloi	pla
Coixeta	pla
Míster Groc	rodó
Vives	rodó

V. LA FIGURA LITERÀRIA DE L'AVAR

1. L'AVARÍCIA

2. d)

$\frac{M}{1} \quad \frac{I}{2} \quad \frac{S}{3} \quad \frac{E}{4} \quad \frac{R}{5} \quad \frac{A}{6} \quad \frac{B}{7} \quad \frac{L}{8} \quad \frac{E}{4}$

$\frac{J}{9} \quad \frac{U}{10} \quad \frac{E}{4} \quad \frac{U}{10}$

$\frac{A}{6} \quad \frac{V}{11} \quad \frac{A}{6} \quad \frac{R}{5}$

$\frac{U}{10} \quad \frac{S}{3} \quad \frac{U}{10} \quad \frac{R}{5} \quad \frac{E}{4} \quad \frac{R}{5}$

$\frac{I}{2} \quad \frac{N}{12} \quad \frac{T}{13} \quad \frac{E}{4} \quad \frac{R}{5} \quad \frac{E}{4} \quad \frac{S}{3} \quad \frac{S}{3} \quad \frac{A}{6} \quad \frac{T}{13}$

$\frac{C}{14} \quad \frac{O}{15} \quad \frac{Q}{16} \quad \frac{U}{10} \quad \frac{Í}{2}$

$\frac{T}{13} \quad \frac{I}{2} \quad \frac{N}{12} \quad \frac{Y}{17} \quad \frac{Ó}{15} \quad \frac{S}{3}$

$\frac{M}{1} \quad \frac{E}{4} \quad \frac{S}{3} \quad \frac{Q}{16} \quad \frac{U}{10} \quad \frac{Í}{2}$

$\frac{R}{5} \quad \frac{O}{15} \quad \frac{Í}{2}$

E	G	O	I	S	T	A
4	18	15	2	3	13	6

E	S	C	A	N	Y	A	P	O	B	R	E	S
4	3	14	6	12	17	6	19	15	7	5	4	3

2. LA PASSIÓ

3.

Vista	<i>Avesat, pel comerç, al broll continu de diners, no li bastava ja la llarga contemplació que cada nit dedicava a les seves talegues [...].</i>
Oïda	<i>El magatzem, testimoni de tants goïgs passats, casa pairal de la seva fortuna, on havien ressonat una per una les dobles guanyades [...]. Amansit si et plau per força, el muntà, i, tot dringant-li els diners per les butxaques, arribà l'Escanyapobres a Pratbell que no eren encara dotze hores.</i>
Olfacte	<i>Aquesta, amb això sol ja hauria estat contenta si no hagués sentit certes flaires d'or al seu entorn [...].</i>
Gust	<i>Ja que no podia frondre l'or i portar-lo al corrent de les seves venes, volia besar-lo, glopejar-lo, refrescar-se'n la boca i, amb el seu alè, cobrir-lo amorosament d'un vel [...]. [...] l'home gastat i sotmès a la passió dels diners, hauria donat tot allò per glopejar un grapat de dobles encara que fos dins de la carbonera.</i>
Tacte	<i>Ja que no podia frondre l'or i portar-lo al corrent de les seves venes, volia besar-lo, glopejar-lo, refrescar-se'n la boca i, amb el seu alè, cobrir-lo amorosament d'un vel [...]. [...] comptà damunt d'ella mil duros en dobles de quatre [...]. I, perlejant-li els ulls, embadalida, es llançà a abraçar-los [...].</i>

4.

Actuen com una medicina	<i>[...] tenien virtuts curatives com la de matar la migranya posant-se'n una als polsos.</i>
Despertien un sentiment maternal	<i>Sí, vosaltres, filles meves, vosaltres! [...] la meva darrera mirada serà per a vosaltres, filles meves! [...] més frisa que mai, arplegà les unces, i, amb elles, amb les del secret i amb els cabdells dels durillos, emplenà tot un cabasset, se'l posà a la falda, i, abraçant-lo gelosa com la mare al fill que va a morir, passà tota la nit a la cadira [...].</i>
Són objecte de culte religiós	<i>Però ja veia la porta del seu sagrari, ja l'obria amb la clau, ja tocà no sols les seves dobles, sinó les de l'Oleguer i tot. Així els visitava [els saquets] d'un a un, els feia estacions amb fervor religiós, on desplegava tota la idolatria de què parla Sant Pau; els portava una estoneta a frec del cor [...].</i>
Actuen com un aliment	<i>Si els [els diners] hagués pogut deixatar com aigua, el seu cos no hauria pas tastat altre aliment. Més de quatre i més de vuit vegades havien repetit aquesta conversa [sobre els diners], com si es passessin un confit per la boca [...].</i>
Són objecte de passió	<i>[...] tenia, pels diners, veritables tendreses, els disputava a tothom amb les astúcies més cruels. [...] Tot el seu amor, totes les seves tendreses, eren per als seus diners [...].</i>

5.

FESTEIG	Requeriments amorosos	<i>Ell</i> : li parla d'interessos, l'enllepoleix parlant-li de diners, li dóna consells per treure-la d'estretors, aconsegueix arrancar rèdits de mals pagadors... <i>Ella</i> : busca recer i or.
	Sedució final	Veuen que ella serà una bona sentinella i ell procurarà augmentar el capital comú i vetllar perquè a ella no li degui diners ningú. Ell mastega la paraula <i>Tuietes</i> . Ella li diu <i>Olegueret</i> .
(festa nupcial) E L D I A D E L C A S A M E N T		
NIT DE NOCES	Jocs amorosos	S'ensenyen els diners, els miren, els compten... Passen la tarda del dia del casament al llit, obrint un amagatall per als diners, etc.
	Unió sexual	Enmig de magarrufes s'uneixen les dues piles de monedes.
	Promesa de fidelitat	No s'amaguen diners i no s'enganyen en la quantitat que hi posen. Parlen de la lleialtat del testament i dels trencacolls dels diners.

3. LA MONEDA

2.

<i>Or</i>	<i>Plata</i>	<i>Coure</i>	<i>Aram</i>
dobleta, doble, unça, moneda de perruca (és una unça de Felip V)	duros, lliura	pesseta, calderilla, xavo	quarto, malla

– El cèntim i el ral podien ser de tots els materials anteriors.

– El paper de plata era un paper que acreditava que valia una determinada quantitat en plata (per exemple, 50 duros de plata).

3.

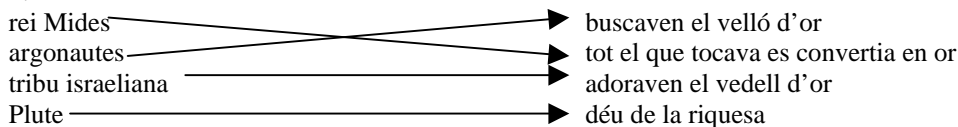
Duros i pessetes.

7. b)

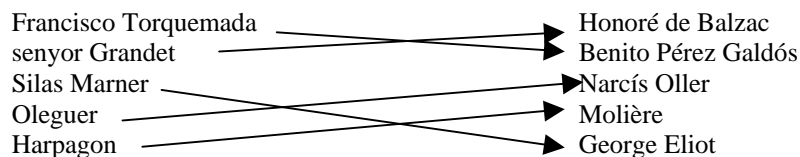
- **ser** pesseter
- no **valer** ni un xavo
- fer-se les **barbes** d'or
- prometre l'oro i el **moro**
- no tenir ni un **duro / ral / cèntim**

4. AVARS I USURERS EN LA LITERATURA DEL SEGLE XIX

1.

5.

6.

<i>Personatge</i>	<i>Obra</i>	<i>Any de publicació</i>
Harpagon	<i>L'avar</i>	1668
senyor Grandet	<i>Eugénie Grandet</i>	1833
Silas Marner	<i>Silas Marner</i>	1861
Oleguer	<i>L'Escanyapobres</i>	1884
Francisco Torquemada	<i>Torquemada en la hoguera</i>	1889

VI. RECURSOS LINGÜÍSTICS

1. RECURSOS LINGÜÍSTICS PROPIS DEL REGISTRE COL·LOQUIAL

3. a) *Eixir*. En el català meridional (també anomenat *valencià*).

3. b)

Possessius tòpics amb article (pàg.)	Possessius àtons (pàg.)	<i>Llur(s)</i> (pàg.)
<i>les seves</i> (pàg. 90)	<i>sos</i> (pàg. 90)	<i>llurs</i> (pàg. 91)
<i>els seus</i> (pàg. 91)	<i>son</i> (pàg. 102)	<i>llurs</i> (pàg. 102)
<i>la seva</i> (pàg. 102)		
<i>la seva</i> (pàg. 102)		
<i>els seus</i> (pàg. 103)		

4. a)

Camp semàntic del blat	Camp semàntic del vi
<i>blader, boll, cavalló, garba i sitja</i>	<i>celler, cup, eixarmentar, garbó, most, pàmpol, redolta i solatge</i>

4. b) El mot paral·lel a *blader* és *vinater*, perquè tots dos fan referència a la persona que comercia amb un producte (el blat i el vi, respectivament) i no pas que el conrea.

6.

S'hi ha de conèixer. (pàg. 80)

- S'ha de notar l'efecte d'una cosa.
- S'ha de conèixer algú en algun lloc.
- S'ha d'esperar alguna cosa.

No tenia ni una mala criada. (pàg. 31)

- No tenia ni una criada bona.
- No tenia cap criada.
- No tenia ni una criada malalta.

Ho havien ensopemat. (pàg. 87)

- S'havien entrebancat.
- Havien trobat una cosa que havien perdut.
- Havien encertat a trobar el que els anava bé.

Has tingut un bon pensament. (pàg. 81)

- Has estat pensant durant molta estona.
- Has tingut una bona idea.
- Has dit una cosa molt ben dita.

El matxo prou l'amansiré jo. (pàg. 56)

- El *matxo* l'amansiré una mica jo.
- El *matxo* no l'amansiré pas jo.
- El *matxo* segur que l'amansiré jo.

7.

<i>Construccions sintàctiques col·loquials</i>	<i>Exemple a L'Escanyapobres</i>	<i>Oració corresponent no marcada</i>
Una oració amb un datiu ètic (pàg. 97)	<i>Si m'haurà fugit robant-me</i>	<i>Si haurà fugit robant-me</i>
Una oració en què primer apareix el pronom feble i després "l'antecedent" (pàg. 81)	<i>Aquí ningú els sospitaria, els diners</i>	<i>Aquí ningú sospitaria els diners</i>
Una oració amb el subjecte tematitzat després del predicat, a principi de discurs (pàg. 68)	<i>Era de massa bon natural, en Pere de les Borges</i>	<i>En Pere de les Borges era de massa bon natural</i>

8. a)

<i>Pàg.</i>	<i>Locucions</i>	<i>Frases fetes</i>
29	<i>en un obrir i tancar d'ulls</i>	<i>ser més pelat que una rata</i>
33	<i>frec a frec</i>	<i>Posar-se les calces d'algú</i>
57	<i>si et plau per força</i>	<i>Mossegat-se la llengua</i>

8. b)

- pàg. 41: glaçar les sangs
- pàg. 47: tenir mal *sangro*
- pàg. 65: fregir les sangs
- pàg. 65: un cop de sangs
- pàg. 68: bull de la sang
- pàg. 67: pobresa de sang

9.

- pàg. 35: Qui aigua atura, blat mesura.
- pàg. 38: Sempre el peix gros es menja el xic.
- pàg. 40: A qui es casa, la bossa se li torna rasa.
- pàg. 40: Moltes candeletes fan un ciri pasqual.
- pàg. 57: Qui serveix, paga mereix.
- pàg. 77: La gota forada la penya.
- pàg. 77: A poc a poquet es va lluny.
- pàg. 77: Tal moltó escuat anà per llana i tornà esquilat.
- pàg. 87: De porc i de senyor se n'ha de venir de mena.
- pàg. 87: Qui no vulgui pols que no vagi a l'era.

10. a)

1) • Miquel: <u>Que</u> l [⊣]	• Joaquim: Qui <u>m</u> [⊥]	• Alberta: B <u>er</u> ta [⊣]
• Ignasi: Na <u>s</u> i [⊥]	• Salvador: Vad <u>or</u> [□]	• Francesc: Ce <u>s</u> c [⊣]
2) • Josep: J <u>e</u> p o P <u>e</u> p [⊣]	• Joan: Na <u>n</u> i [⊥]	• Josefa: J <u>e</u> fa [⊣]
• Dol <u>o</u> rs: Lo <u>l</u> a [□]	• Gab <u>r</u> iel: Bi <u>e</u> l [⊣]	• Eulà <u>l</u> ia: La <u>i</u> a [⊥]
3) • Eugè <u>n</u> ia: X <u>e</u> nia [⊣]	• Margar <u>it</u> a: L <u>i</u> ta [⊥]	• Francesc: X <u>e</u> sc [⊣]
4) • Jaum <u>e</u> t: M <u>e</u> t [⊣]	• Narcis <u>e</u> t: Cis <u>e</u> t [⊣]	• Montserr <u>a</u> teta: Ra <u>t</u> eta [⊣]

10. b)

• Van <u>e</u> ssa [⊣]: Va <u>n</u> e [⊥]	• Montserr <u>a</u> t [⊥]: Mo <u>n</u> tse [□]	• Xavi <u>e</u> r [⊥]: Xa <u>v</u> i [⊥] o Xe <u>v</u> i [⊣]
• Salvad <u>o</u> r [□]: Sa <u>l</u> va [⊥]	• Margar <u>it</u> a [⊥]: Ma <u>r</u> ga [⊥]	• Magdal <u>e</u> na [⊣]: Ma <u>g</u> da [⊥]

10. c) • *Pona* és una reducció de *Josepona* o bé de *Pepona* (tots dos, diminutius de *Josepa*, el segon amb reduplicació de consonant).

- *Cileta* és el diminutiu de *Cila* (que és un hipocorístic de *Cecília*, igual que *Cília*, però amb la pèrdua d'una vocal).

- *Tuies* és una reducció de *Gertrudis*. Es conserva la mateixa vocal tònica, la *u*, i hi ha la pèrdua de dues consonants (la *r* i la *d*), s'afegeix una semivocal i es canvia una vocal.
(En tots tres hipocorístics el procediment és tradicional, perquè –abans de la formació del diminutiu, és clar– es manté la vocal tònica de la forma canònica.)

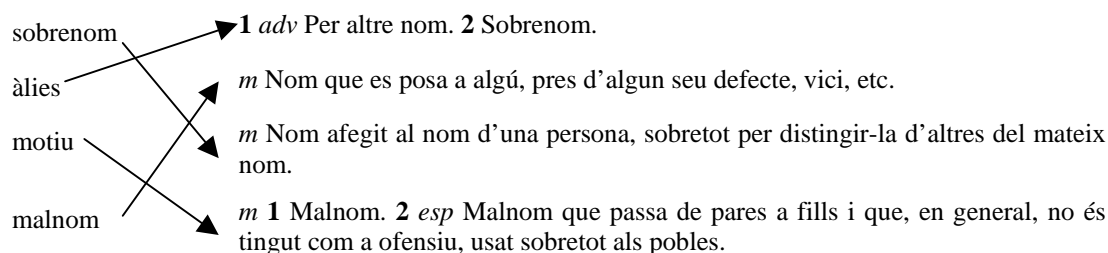
11.

- Magí Xirinac: **don**
- Tuies (abans de la mort del notari): **donya**
- Tuies (després de la mort del notari): **senyora**
- L'antic amo del castell, anomenat Guillem: **don**
- L'anglès, anomenat Groc: **míster** (o **mestre**, títol català habitual més semblant a *míster*)
- L'antic amo de la Coma, anomenat Josep: **don**

12. a)

- —*Escanyapobres!*— **Renom** que li aplicaren feia un quant temps (pàg. 41)
- *Un cop ric i motejat* d'*Escanyapobres* (pàg. 42)
- *que per jueu tenia tan mal nom* (pàg. 46)
- *A la masia tothom coneixia el motiu del nou amo* (pàg. 46)
- *ennegrada per un renom que feia feresa* (pàg. 46)

12. b)

13. a)

- Oleguer i Magí Xirinac (capítol II, pàg. 38-41, i capítol IV, pàg. 56-58 i pàg. 62-63):
  - L'Oleguer tracta en Magí Xirinac de **vostè**.
  - En Magí Xirinac tracta l'Oleguer de **vós**.
- Oleguer i Cileta (capítol III, pàg. 51):
  - **No podem deduir el tractament de l'Oleguer a la Cileta.**
  - La Cileta tracta l'Oleguer de **vós**.
- Oleguer i Pere (capítol II, pàg. 54, i capítol VIII, pàg. 87-88):
  - L'Oleguer tracta en Pere de **vós**.
  - En Pere tracta l'Oleguer de **vós**.
- Oleguer i Eloi –tot i que segurament l'Oleguer no el sent– (capítol III, pàg. 55, i capítol VIII, pàg. 89):
  - L'Eloi tracta l'Oleguer de **tu**.
- Magí Xirinac i Tuies (capítol V, pàg. 64-65):
  - En Magí Xirinac tracta la Tuies de **tu**.
  - La Tuies tracta en Magí Xirinac de **tu**.
- Tuies i l'escrivent (capítol V, pàg. 66-67):
  - La Tuies tracta l'escrivent de **vostè**.
  - L'escrivent tracta la Tuies de **vostè**.
- Oleguer i Tuies (capítol VI, pàg. 73-75 i 78):
  - L'Oleguer tracta la Tuies de **vostè**.
  - La Tuies tracta l'Oleguer de **vós**.
- Oleguer i Tuies (capítol VII, pàg. 80-82, pàg. 84-86, pàg. 88-89):
  - L'Oleguer tracta la Tuies de **tu**.

- La Tuies tracta l'Oleguer de **tu**.
- Tuies i un deutor (capítol VIII, pàg. 84):
  - La Tuies tracta el deutor de **vós**.
- Tuies i la criada (capítol X, pàg. 98):
  - La Tuies tracta la criada de **tu**.
  - La criada tracta la Tuies de **vós**.

13. b)

- En general, els homes tractaven els homes de vostè i tractaven les dones de vós, i les dones tractaven tots els adults de vós. I tothom tractava les criatures de tu.
- Els pagesos tractaven els mossos de vós, tot i que hi ha subordinats que eren tractats de tu (per exemple una criada) o de vostè (per exemple un subordinat en un ofici no relacionat estretament amb el món rural).
- En general, en un poble eminentment rural, el tractament era de vós entre adults, tret dels cònjuges entre ells (que es tractaven de tu).
- En general, el tracte de tu, vós i vostè depenia de l'edat dels interlocutors: les persones de més de seixanta anys eren tractades de vós per tothom, i, en altres casos, l'interlocutor més jove tractava el més gran de vostè i el més gran tractava el més jove de tu.
- En un poble eminentment rural, el tractament de vós entre adults era el més freqüent, però el tracte de vostè es reservava per a persones de rang social elevat i que, alhora, tenien una professió més pròpia dels nuclis urbans.

13. f)

M	—Aquí ho tenen: ja ho <u>veieu</u> , Oleguer [...]
M	—Sempre el peix gros es menja el xic. Això és pesta per als pobles. <u>Teniu</u> -ho per màxima. [...] <u>Veieu</u> créixer cap vila, cap llogaret? [...] Ja ho <u>heu</u> vist: dels <u>vostres</u> companys [...].
M	—Així es fan les cases, Oleguer. Els animals ens ho ensenyen. <u>Mireu</u> les formigues [...]
M	—Per què no <u>us caseu</u> ? [...]
M	—Comprenc que no hi <u>penséssiu</u> mentre <u>fèieu</u> el fonament de la <u>vostra</u> casa; però avui que <u>teniu</u> la Coma [...]; avui que <u>heu</u> de plegar la botiga, que <u>us</u> en <u>aneu</u> a la quarantena i <u>voleu</u> ésser pagès, <u>heu</u> de pensar-hi.
O	—Que no hi ha més, que casar-se? En bones fires que em <u>vol</u> bé!
M	—Home, jo <u>us</u> proposo un casament de Déu nos do. <u>Busqueu</u> les vostres conveniències: una dona estalviadora és un gran puntal. [...]
M	— <u>Trieu</u> bé la dona, i encara la <u>tindreu</u> més plena. Ah! Si és del puny estret... cap home l'avança. <u>Mireu</u> , la meva. [...]
M	—[...] Però, perquè <u>vegeu</u> la previsió de la Tuies, <u>¿sabeu</u> com compra els ous? [...] Ho dic a ella, i... <u>sabeu</u> què va preveure? [...] Després, quan <u>us moriu</u> , a qui ho <u>deixareu</u> ? Val més saber qui no ho ha de fer malbé. Ja <u>us</u> ho dic: <u>cerqueu</u> una dona així i <u>caseu-vos</u> : a la fi és el camí que hem de fer tots.
O	—De tot el que <u>vostè m'ha</u> contat, i molt més, me'n passo, jo.
M	— <u>Vós sou</u> un tinyós; <u>vós no viviu</u> com un senyor —replicà el notari tot ressentit.
	.....
O	—Ja ho <u>veu</u> , don Magí. [...] De la <u>munta</u> no cal parlar-ne: prou clar que ho ha dit ell. <u>Vagi</u> darrere d'un pobre!
M	—L' <u>heu</u> feta grossa! L' <u>heu</u> feta grossa! [...] ja <u>us</u> farà aquest favor, que, en bona fe, val alguna cosa. [...]
O	—Convindria que me'l <u>fes</u> de pressa, aquest favor. [...]
O	—D'hores: <u>vegi</u> què <u>li</u> dic. [...]
M	—Bé: i on <u>anireu</u> a viure, ara?
O	—A l'hostal de Sant Roc m'hauré de ficar, de primer antuvi. Què <u>vol</u> que faci?
M	—Potser em <u>llogaríeu</u> el castell [...]
O	—Com! —saltà l'altre—. Que ja és de <u>vostè</u> ? [...]
O	—Llogar? —replicà l'Escanyapobres, entre admirat i sorprès—. Què <u>vol</u> que hi faci, al castell? [...]
O	—No: ja ho <u>deia</u> bé, de primer, ja: guardar-lo. Home! <u>Li</u> farà un servei, i encara <u>vol</u> que l' <u>hi</u> pagui? [...]

M —Mireu: si no sou vós, me'l llogarà un altre. [...] Ja ho veureu, que aviat hi sentiu, allí, el catacric-catacric de tres-cents telers.

O —No somii truites, home! ¿No veu que tot allò bellugaria com un castell de cartes? [...] Bé, ja veurà: fem una cosa? Ara allò està abandonat: no? Jo l'hi guardaré mentre no ho lloga. [...]

O —No diu que ho llogarà aviat?

M —Que la sabeu llarga, Oleguer! I el senyoriu? I la utilitat? ¿I el producte dels diners que em representa?

O —I ca, home! Si jo ja sé que donya Tuies no vol pagar més lloguer, ni vostè tampoc! Vostès s'hi mudaran aviat. Llavors me n'iré jo, si és que no m'hi volen cedir un raconet a baix perquè els faci companyia. [*Des de Vostès fins a companyia, el tractament és de vostè en plural, perquè inclou la Tuies.*]

M —Esteu molt enterat, Oleguer! Bé, doncs: doneu-me un tant al mes de senyoriu, i és cosa feta. La casa s'ho porta; és de senyors: heu de pagar senyoriu. [...]

M —Dos durets al mes i us entrego la clau.

.....

M —Ja ho veieu. [...]

O —Sí, esperí, esperí que l'hi lloguin. [...] Si no ho ven per pedres, ningú no l'hi comprarà. Em sembla que ha fet un mal negoci, don Magí.

M —Sempre feu mals averanys del que més us agrada.

O —[...] Ja li dic jo que és ben galdós, perquè un se n'enamori! Un hom s'hi mor de fred i de por. [...]

M —On dormireu avui, Oleguer? [...]

M —I la palla, d'on eixirà?

O —Home, m'ha de deixar la del pallar.

M —Demaneu més que un pobre!

O —I que no veu que ja és podrida?

M —Ben bé es deu menjar el matxo la que li heu donat a l'entrar.

O —Home! Per avui, on vol que vagi a cercar-la? Com vol que em faci un jaç? [...]

M —Pensi a escriure al Pere, don Magí.

13. g)

tu [...] Si algú ha pres aquells *mil*, **posa**-n'hi altres tants [...]. No **et** demano res **teu**:
 vós [...] Si algú ha pres aquells *mil*, **poseu**-n'hi altres tants [...]. No **us** demano res **vostre**:
 vostè [...] Si algú ha pres aquells *mil*, **posi**-n'hi altres tants [...]. No **li** demano res **seu**:

tu encara, després (jo **t'**ho prometo, **t'**ho juro), **te'**n donaré mil per a **tu**. **Posa'**ls-hi,
 vós encara, després (jo **us** ho prometo, **us** ho juro), **us** en donaré mil per a **vós**. **Poseu-**los-hi,
 vostè encara, després (jo **li** ho prometo, **li** ho juro), **li'**n donaré mil per a **vostè**. **Posi'**ls-hi,

tu sense por: ningú **et** farà res; i si no, sí. No **et recordis** del que **et** deia: me'n
 vós sense por: ningú **us** farà res; i si no, sí. No **us recordeu** del que **us** deia: me'n
 vostè sense por: ningú **li** farà res; i si no, sí. No **es recordi** del que **li** deia: me'n

tu desdic de debò. No **te'**n demanaré compte, no; encara **et** besaré les petjades.
 vós desdic de debò. No **us** en demanaré compte, no; encara **us** besaré les petjades.
 vostè desdic de debò. No **li'**n demanaré compte, no; encara **li** besaré les petjades.

tu M'**hauràs** salvat d'una mort esgarrifosa. Ves si **et** deuré, que **t'**ho donaré tot, tot.
 vós M'**haureu** salvat d'una mort esgarrifosa. Ves si **us** deuré, que **us** ho donaré tot, tot.
 vostè M'**haurà** salvat d'una mort esgarrifosa. Ves si **li** deuré, que **li** ho donaré tot, tot.

tu [...] **Salva'**m! Demà ja no hi **seràs** a temps!
 vós [...] **Salveu-**me! Demà ja no hi **sereu** a temps!
 vostè [...] **Salvi'**m! Demà ja no hi **serà** a temps!

14. a)

- Una fórmula d'acomiadament adreçada a algú que no ens sap greu que se'n vagi (pàg. 54): **Bon vent**.
- Una fórmula que es deia sempre (i encara es diu de vegades) en esmentar una persona morta (pàg. 74): **Déu l'hagi perdonat**.
- Una fórmula amb què hom excita el bestiar equí –és una fórmula ofensiva, per tant, adreçada a una persona– a caminar, a continuar o accelerar la marxa. (pàg. 88): **Arri**.
- Una fórmula que serveix per a incitar o augmentar una activitat –en aquest cas, no apareix en un diàleg (pàg. 34): **Apa**.
- Una fórmula que serveix per a donar pressa (pàg. 51): **Hala**.

15. a)

- pàg. 52: Gràcies a Déu
- pàg. 62 i 87: A fe de Déu
- pàg. 71: Adéu
- pàg. 88: Aneu en nom de Déu o del diable

16.

- (1) Preguntes globals amb *que*: *Que ha pres mal, el Moreno?* (pàg. 53), *¿Que et penses que sóc una nena que es mama el dit?* (pàg. 64), *Que potser creu que ho faig jo?* (pàg. 73), *¿Que l'hi deixa gaire, el baró, amb tot i ser un beneït del cabàs?* (pàg. 74), *¿Que per ventura creu la gent que sóc jo, qui fa la remor?* (pàg. 74), *Que amenaceu?* (pàg. 88), *Que et penses que sóc el notari, jo?* (pàg. 89), *Que serà un fet, això?* (pàg. 90), *Que és de l'amo?* (pàg. 98) o *Que està pres?* (pàg. 98).
- (2) Preguntes globals sense *que* encapçalades per *no*: *No diu que ho llogarà aviat?* (pàg. 58), *¿No se li ofereix pas res més?* (pàg. 74) o *¿No ens hem fet testament deixant-nos-ho tot l'un a l'altre?* (pàg. 81).
- (3) Preguntes globals sense *que* no encapçalades per *no*: *Ho sents?* (pàg. 82) o *Són gaire lluny?* (pàg. 91).
- (4) *Tag question* amb *oi*: *Quants testaments i contractes plens de números: oi?* (pàg. 34), *També t'agrada, a tu, comptar-los: oi?* (pàg. 81), *Si per cas que ho pagui la dona: oi?* (pàg. 82), *Després me'ls deixaràs comptar: oi?* (pàg. 84) o *Ara és bona hora: oi?* (pàg. 90).
- (5) *Tag question* amb *no*: *Ara allò està abandonat: no?* (pàg. 58).
- (6) *Tag question* amb *eh*: *Ja n'hi ha per encendre foc: eh?* (pàg. 39).

17. a)

Pàg.	Repeticions absolutes	Repeticions d'estructures	Expressions o mots cultes
38-41	– Sempre el peix gros es menja el xic – grans inspiracions	– Vós sou un tinyós. [...] Vós no viviu com un senyor	– La tendència de la civilització nova és de concentració – Verbigràcia
56-58	– L'heu fet grossa! – Sí	– I el senyoriu? I la utilitat? ¿I el producte dels diners que em representa?	– en vaig prendre possessió – sic transit gloria mundi

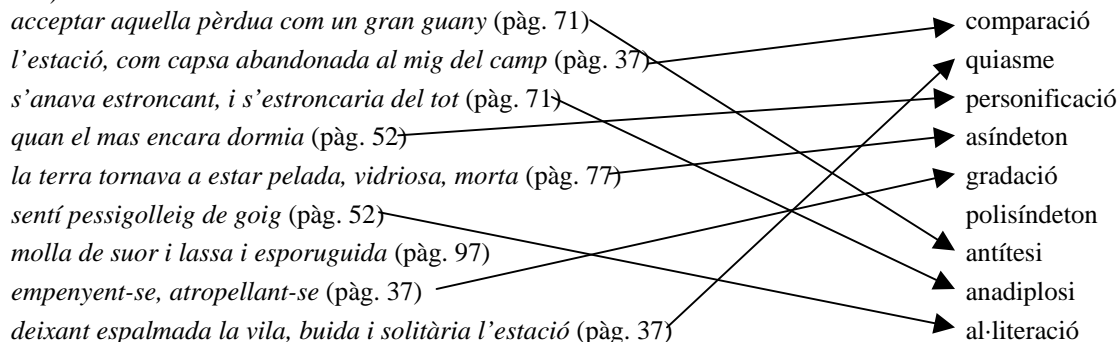
2. RECURSOS LINGÜÍSTICS EXCLUSIUS DEL REGISTRE LITERARI

3.

Pàg.	Fragment concret	Figura retòrica
50	<i>La Cileta acabà el seu fet mudant deu cops els colors de la cara</i>	hipèrbole lexicalitzada
51	<i>parà la noia en sec la feina i, roja com una brasa, se li encarà dient-li:</i>	comparació lexicalitzada
58	<i>El previsor notari es tornà groc</i>	-----
67	<i>I els colors que li pujaren a la cara li privaren de delatar [...]</i>	personificació lexicalitzada
67	<i>no pogué evitar que el foc de la vergonya li encengués les galtes.</i>	metàfora literària
67	<i>eixí tota esgrogueïda</i>	-----
73	<i>S'esgrogueí</i>	-----
73	<i>—I goseu dir-ho? —tornà a fer donya Tuies, roja com un tomàquet.</i>	comparació lexicalitzada
88	<i>L'Oleguer estava groc d'ira.</i>	-----

94	—digué en Vives, més groc que un ciri.	comparació lexicalitzada
98	<i>La Coixeta, veient que [la Tuies] mudava els colors</i>	-----

4. a)

4. b)

– *Als seus coneixements de traginer i a sa lleugeresa degué l'Oleguer el recobriment d'aquell mul enfurismat.* Amb l'ordre usual seria *L'Oleguer degué el recobriment d'aquell mul enfurismat als seus coneixements de traginer i a sa lleugeresa.*

– [...] *arribà l'Escanyapobres a Pratbell.* Amb l'ordre usual seria *L'Escanyapobres arribà a Pratbell.*

– Hipèrbaton.

8. b)

SN₁: Un lladruc perdut,

SN₂: el xiscle d'un tren de càrrega que feria la quietud, llarg i planyívol;

SN₃: la finestra que trontollava al buf del vent,

SN₄: o l'alenada d'aquest que venia plena de les endormiscades remors dels camps,

SV₁: la sobresaltaven,

SV₂: l'omplien de por,

SV₃: li fingien la veu, el pas, la respiració de l'Oleguer, que arribava, escapat a prendre-li-ho tot, a robar-li fins l'esperança de l'esdevenidor entrevist.